

PŘÍRUČKA PRO STRÁŽ PŘÍRODY

Handbook pro členy stráže přírody
působící při krajských úřadech a správách
CHKO a národních parků v ČR

Vychází s podporou Ministerstva životního prostředí
Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP

Ministerstvo životního prostředí

Autoři: Mgr. Iva Němečková, PhD. – Česká inspekce životního prostředí ČR (editor)
Ing. et Ing.Bc. Borek Franěk – Správa Chráněné krajinné oblasti České Středohoří
Mgr. Jiří Lehký – Správa Chráněné krajinné oblasti Beskydy
Mgr. Ondřej Vítek PhD. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Ing. Adam Diviš – Správa Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava
Jan Kašinský – Záchraná stanice Bartošovice
Kolektiv autorů Záchranářů Česká Kamenice, o. s.

Technická spolupráce: Petr Maryška, stráž přírody Chráněné krajinné oblasti Moravský kras
Externí spolupráce: Ing. Michal Skalka, Správa Krkonošského národního parku
Bc. Oldřich Pažout, Správa Krkonošského národního parku

Tisk: EPAVA Olomouc, a.s., 2011

OBSAH

1. Úvod	
1.1. Kdo nebo co je stráž přírody	strana 5
1.2. Historie a postavení stráže	strana 5
1.3. Kdo se může stát stráží přírod	strana 6
1.4. Zrušení ustanovení stráže přírody	strana 7
1.5. Strážce versus zpravodaj	strana 8
1.6. Jaký má být dobrý strážce – kodex strážce	strana 8
1.7. Práva stráže přírody (dle § 81 odst. 8 ZOPK)	strana 9
1.7.1. Pozastavení rušivé činnosti	strana 11
1.8. Povinnosti stráže přírody	strana 12
1.9. Strážce v roli úřední osoby	strana 13
2. Právní předpisy pro stráž přírody	strana 13
2.1. Předpisy nezbytné	strana 14
2.1.1. Stručný výtah zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny	strana 14
2.1.2. Stručný výtah vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., a vyhlášky 60/2008 Sb.	strana 29
2.1.3. Stručný výtah zákona č. 200/ 1990 Sb., o přestupcích	strana 33
2.2. Předpisy související	strana 37
2.2.1. Lesní zákon.	strana 37
2.2.2. Zákon o myslivosti	strana 43
2.2.3. Vodní zákon	strana 50
2.2.4. Zákon o rybářství	strana 52
2.2.5. Trestní zákoník	strana 57
2.2.6. Stavební zákon	strana 63
2.2.7. Zákon o obchodování s ohroženými druhy	strana 64
2.2.8. Zákon o České inspekci životního prostředí	strana 66
2.2.9. Zákon o odpadech	strana 67
3. Postupy a řešení stráže přírody při porušení legislativy	strana 72
3.1. Co dělat při porušení předpisů	strana 73
3.1.1. Ukládání blokové pokuty	strana 73
3.1.2. Dokumentace	strana 76
3.1.2.1. Jak pořídít zápis	strana 76
3.1.2.2. Zásady dokumentace zjištěného stavu	strana 77
3.1.3. Zadržení osoby, zabavení věci	strana 78
3.1.4. Nepovolené kácení dřevin	strana 78
3.1.5. Zastavování, vjezd, jízda a setrvání vozidel v chráněných území	strana 80
3.1.6. Myslivecká činnosti	strana 82
3.1.7. Nezákonné nakládání s živočichy a rostlinami	strana 83
3.1.8. Táboření, bivakování a rozdělávání ohně	strana 85
3.1.9. Lyžování mimo vyznačené trasy	strana 86
3.1.10. Geocaching	strana 87
3.1.11. Hromadné akce v chráněných územích	strana 87
3.1.12. Nakládání s odpady	strana 88

3.2 Co dělat v ostatních případech	strana 88
3.2.1 Zacházení s handicapovanými živočichy	strana 88
3.2.2 Zásady první pomoci	strana 92
3.2.2.1 Život zachraňující úkony	strana 92
4. Přílohy	strana 100
5. Doporučené kontakty	strana 105

1.1. Kdo nebo co je to stráž přírody ?

Zjednodušeně řečeno - stráž přírody, strážci, jsou lidé, kteří se v terénu - v lesích, na lukách, horách, u rybníků či jeskyní, v rezervacích, chráněných krajinných oblastech, národních parcích, snaží přispět k naplňování a dodržování zákona o ochraně přírody a krajiny. Tím, že se TAM pohybují s otevřenými očima, rukama ochotnými pomoci nebo naopak zakročít. A vedle bystrého úsudku jsou vybaveni potřebnými znalostmi, díky kterým si s případným problémem dokáží na místě poradit. Tím totiž splní jedno ze svých "nepsaných" posláních - být nejen prodlouženou rukou zákona, ale i stát v první linii, být tím "ochranářem" kterého lidé potkávají, který s nimi, na rozdíl od poněkud neosobních úřadů, mluví.

1.2. Historie a postavení stráže

Poprvé se postava strážce (rangera) národního parku objevila v roce 1910 po vzniku National Park Service v USA. Potřeba chránit určité území však vyvstala již při vyhlášení prvního národního parku světa v Yellowstone v roce 1872. Tehdy vyslala federální vláda na ochranu tohoto národního parku armádní jednotku jezdeckou. Jejím úkolem bylo vyznačit hranice území a zabránit jeho osídlení bílými osadníky. Časem se tak vyprofiloval tzv. americký model strážce – ozbrojeného rangera s pravomocemi policisty. Nicméně v Evropě, kde první národní parky vznikly až po roce 1909, se ujal i model jiný – „britský“. A podobně jako se liší americký policista („nejdřív vytáhnout pistoli a pak teprve pozdravit“), od londýnského neozbrojeného strážníka – liší se i britský model strážce od toho amerického. Stejně jako jinde ve světě, je také označován jako ranger, jeho činnost je ale více zaměřena na výchovu návštěvníků a interpretaci přírodního dědictví.

Ale vraťme se do českých luhů a hájů. Kupodivu i zde bychom v době zrodu amerických národních parků našli „strážce“ různých přírodních statků a majetku – jen se jim říkalo hajní (od slovesa „hájit“). Tradice několika na sobě nezávislých stráží, jejíž kořeny sahají do 19. století, zde přetrvávala prakticky do dnešních dnů. V souvislosti s tradicemi dnešních stráží se sluší připomenout poslední ucelenou právní úpravu - zákon č. 86/1949 Sb., o přisezných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl, který s určitými úpravami platil až do r. 1977. Od roku 1962 pak byl tento předpis postupně nahrazován zařazením ustanovení o strážích do jednotlivých nově přijímaných zvláštních zákonů. Zavádění jednotlivých stráží různými zákony v průběhu několika desítek let však mělo za následek, že až do nabytí účinnosti zákona č. 238/1999 Sb., tedy až do 1.1.2000, bychom našli jen málo společných prvků.

Předpokládáme, že existence "jiných" stráží není pro členy stráže přírody či zájemce o tuto činnost tajemstvím. V současnosti lze v terénu asi nejčastěji potkat rybářskou stráž, méně pak stráž mysliveckou a lesní stráž. Koncem devadesátých let sice vznikl legislativní návrh na vznik jedné tzv. veřejné, stráže (jakési „zelené policie“), která by integrovala všechny stávající, ale tento návrh zapadl v záplavě jiných, jistě důležitých zákonů.

Dnes lze říct, že všechny stráže jsou zvláštním subjektem "*sui generis*" (svého druhu), jehož postavení jak ve vztahu k orgánům státu, tak i ve vztahu k fyzickým, popř. i právnickým osobám je přesně vymezeno zákony, na jejichž základě je ta která stráž ustanovena. O strážích zaměřených na ochranu přírody můžeme u nás mluvit až od roku 1957, kdy vyšla vyhláška 131/1957 Ú.l. k zákonu č. 40/1956 (o ochraně přírody) o dobrovolných spolupracovnících ochrany přírody. Funkce dobrovolného strážce byla zřizována postupně v jednotlivých chráněných krajinných oblastech (zkráceně CHKO) a v Krkonošském národním parku (zkráceně KRNAP). Stráž přírody v užším slova smyslu pak byla zřízena až zákonem ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (zkráceně ZOPK)

Stráž přírody není orgánem státní správy (orgánem ochrany přírody)! A to přesto, že se významně podílí na "práci" státu tím, přímo ochraňuje a přírodní bohatství (i majetek) a dokonce může - tak jako orgány státní správy - postihovat pachatele přestupků

pokutami v blokovém řízení. A to přesti, že strážci je přiznáno postavení úřední osoby. Strážci přírody je svěřena pouze část výkonu státní správy - a to činnost kontrolní.

1.3. Kdo se může stát strážci přírody

K tomu, aby mohl být zájemce ustanoven strážci přírody, musí splňovat zákonem stanovené předpoklady, které jsou stanoveny v § 81 odst.3 ZOPK

- a) **je občanem České republiky** - ověřuje se dle občanského průkazu
- b) **je starší 21 let** - dtto
- c) **nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin** - dokládá se výpis z Rejstříku trestů
- d) **má způsobilost k právním úkonům** - ověřuje se dle OP
- e) **je zdravotně způsobilá** - dokládá se lékařským potvrzením, kde musí výslovně uvedeno, že zájemce "je zdravotně způsobilý k výkonu funkce strážce"
- f) **prokáže znalost práv a povinností strážce přírody podle zákona o ochraně přírody a znalost souvisejících předpisů** - obvykle písemným testem, složeným před příslušným orgánem ochrany přírody, popř. doplněným ústním pohovorem.
- g) **složí před ustavujícím úřadem slib tohoto znění: "Slibuji, že jako stráž přírody budu s největší pečlivostí a svědomitostí plnit povinnosti při kontrole dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny, že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní předpisy a nepřekročím oprávnění příslušející strážci přírody."**

Platí, že všechny zákonem stanovené podmínky musí být splněny současně, tzn. není-li kterýkoliv předpoklad splněn, nelze adepta strážci ustanovit. V ochranné praxi se také obvykle nesetkáváme s tím, že by stráž navrhoval někdo jiný - obvykle se zájemci hlásí ustanovujícímu úřadu sami, nebo jsou naopak tímto úřadem osloveni. Rozhodně je však potřeba s adeptem jeho požadavek či návrh na ustanovení strážci předem podrobně projednat a seznámit jej se všemi aspekty činnosti strážce přírody.

Při posuzování "vhodnosti kandidáta" na funkci strážce se obvykle přihlíží nejen splnění zákonných předpokladů, ale také k dalším předpokladům, jako je např. vzdělání, zaměstnání či koníčky, místo bydliště. Každá Správa či krajský úřad totiž stojí (by měla stát) jen o odpovědný a stabilní výkon této funkce. Není žádoucí ani efektivní, jmenovat strážcem někoho, u koho je evidentní že např. z rodinných či pracovních důvodů nebude mít čas funkci vykonávat. Proto je třeba jisté zdrženlivosti u zájemců, kteří nemají trvalé bydliště v místě předpokládaného výkonu strážní služby - typicky to jsou např. VŠ studenti.

Některé orgány ochrany přírody si (vnitřními předpisy) stanovují nad rámec zákona i další podmínky pro ustanovení strážce. Obvykle je to např. zkušební doba, po kterou se adept připravuje pod patronací stávajících strážců či povinnost absolvovat např. školení či odborné exkurze připravené pro strážce.

Adept, který splnil všechny zákonem stanovené předpoklady, se stává strážci přírody dnem, kdy složil předepsaný slib. Složení slibu, včetně data, stvrzuje novopečený strážce podpisem na příslušném dokladu, který je součástí evidence strážci.

Po složení slibu vydá ustavující úřad strážci služební odznak a průkaz strážce, strážce vybaví také služebním razítkem, na kterém je uveden název ustavujícího orgánu, nápis STRÁŽ PŘÍRODY a evidenční číslo (vzory najdete v Příloze).

Stráž má v průkazu stanoven tzv.obvod působnosti - tedy území, na kterém je stráž oprávněna vykonávat svou funkci. Správy národních parků (zkráceně NP) a CHKO ustanovují strážce pro svůj správní obvod. Tím je nejen vlastní velkoplošné chráněné území,

ale i vybrané národní přírodní památky a národní přírodní rezervace mimo ně, určené vyhláškou ministerstva životního prostředí (zkráceně MŽP) č. 46/2010 Sb. Pro zbytek území ČR (tedy mimo CHKO, NP a vojenské újezdy) pak ustanovují stráž přírody krajské úřady (odborníky životního prostředí a zemědělství)

Na závěr musíme upozornit, že stráž má mj. povinnost oznamovat orgánu který ji ustanovil, všechny změny podmínek stanovených zákonem pro ustanovení stráží, a to do 30 dnů od vzniku změny. Takovou změnou může být například ztráta bezúhonnosti, významná změna zdravotního stavu (ztráta zdravotní způsobilosti k výkonu funkce strážce) apod. Je vhodné, aby případné změny byly oznamovány písemně.

Pro úplnost upozorňujeme na ustanovení § 21 odstavec 1, písm. b) zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (se sankcí až 1000 Kč). Tohoto přestupku by se dopustil každý, kdo by před ustanovením do funkce strážce uvedl nesprávný (nepravdivý) údaj, nebo kdo by jako již ustanovená stráž neoznámil orgánu státní správy, který ho jako stráž ustanovil, v zákonem stanovené 30ti denní lhůtě změnu podmínek stanovených zákonem pro ustanovení stráží.

1.4. Zrušení ustanovení strážce přírody

Stráž přírody je ustanovována na dobu neurčitou - tj. po dobu, po kterou splňuje zákonem stanovené podmínky a předpoklady, nebo do té doby, než příslušný úřad ustanovení strážce zruší. K tomu dojde buď na vlastní žádost strážce, nebo i z vlastního podnětu. To, pokud by nastaly zákonem stanovené nebo jiné vážné důvody. Těmi mohou být situace kdy např.

- stráž přestane svou funkci vykonávat - tzn. pokud delší dobu fakticky nevykonává žádná z oprávnění strážce, nechodí do míst, kde by měla svou činnost jako strážce vykonávat, anebo nechává bez povšimnutí a neřeší situace, za kterých by měla strážce v rámci svých oprávnění zasáhnout. V praxi se to většinou projeví ukončením komunikace s ustavujícím úřadem
- stráž přestala splňovat zákonem stanovené podmínky pro ustanovení strážce (viz.výše). V praxi se jedná nejčastěji o situace, kdy strážce přestane v důsledku dlouhodobé nebo trvalé změny zdravotního stavu splňovat podmínku zdravotní způsobilosti. V případě dlouholetých aktivních strážců v pokročilém věku, se jedná o společensky i lidsky citlivou záležitost. Některé Správy, které dlouhodobě budují kolektiv svých dobrovolných strážců, ji řeší např. "čestným" členstvím.
- strážce byla ustanovena na podkladě nesprávných nebo nepravdivých údajů. Vzhledem k tomu, že zákon stanoví podmínky pro ustanovení strážce vcelku jednoznačně, nemělo by se to při pečlivém ověření podkladů stát. Nicméně již bylo zaznamenáno např. zfalšování lékařského potvrzení o zdravotním stavu.
- na žádost osoby, která je ustanovena strážce. Ten kdo požádá o zrušení ustanovení strážce, může proto uvést jakékoli (či dokonce žádné) důvody - přesto musí být jeho žádosti vyhověno.

Zrušení ustanovení provede Správa či krajský úřad písemně , přičemž se uvede z jakého důvodu a ke kterému datu bylo ustanovení strážce zrušeno. Zároveň se stanoví lhůta, do které musí bývalý strážce či zpravodaj odevzdat služební odznak, průkaz příp. razítko či další propůjčený materiál. Protože zákon ukládá povinnost vrátit tyto věci "neprodleně", stanoví se obvykle max. týdenní lhůta.

Pokud bývalý strážce ve stanovené lhůtě nevrátí služební odznak a průkaz strážce, měl by orgán státní správy proti němu zahájit řízení o přestupku podle § 46 odstavec 1 zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích. Jde o přestupek proti pořádku ve státní správě, jehož skutková podstata je naplněna porušením jiných povinností, se sankcí až do 30.000 Kč!

Opět jen pro úplnost je třeba připomenout, že ten, kdo úmyslně neoprávněně vystupuje jako úřední osoba (dříve veřejný činitel,) dopouští se přestupku podle ustanovení § 21 odstavec

1, písmeno h) zákona o přestupcích. Za takový přestupek lze uložit pokutu do 3.000 Kč. Tohoto přestupku se dopustí každý, kdo ač nebyl ustanoven stráží, se za stráž vydává nebo jako stráž vystupuje. Dopustí se ho však i ten, jehož ustanovení stráží bylo zrušeno, rozhodnutí o zrušení ustanovení stráží mu bylo doručeno a on přesto dále po dni, ke kterému jeho ustanovení stráží zaniklo, jako stráž vystupuje.

1.5. Strážce versus zpravodaj

Na rozdíl od ostatních stráží má stráž přírody dvě kategorie - strážce a zpravodaje. Pro obě kategorie jsou společné podmínky pro ustanovení do funkce, uvedené v § 81 odstavce ZOPK. Rozdílná jsou však jejich práva, protože z ustanovení § 81 odstavec 8 zákona vyplývá, že tam uvedená oprávnění mají pouze strážci, nikoli však zpravodajové.

Mimoděk většinu lidí napadne, k čemu potom funkce zpravodaje vlastně je. Označení zpravodaj má své kořeny v naše první zákoně o ochraně přírody (č.40/1956 Sb.)- jednalo se o dobrovolné spolupracovníky ochrany přírody, jejichž hlavním úkolem bylo seznámit se s přírodou ve svém obvodu, sledovat dění v přírodě (především v chráněných územích) a všechny lidské vlivy na ni ... a v případě potřeby podávat zprávy.

Současná praxe v některých CHKO pak potvrdila "užitečnost" zpravodajů. První skupinou jsou lidé, kteří se takto připravují na "povýšení" do funkce strážce. Stalo se ustálenou praxí (podpořenou i zněním § 20 odst. 4 vyhlášky 395/92 Sb.), že strážcem je jmenován zájemce až po minimálně ročním působení ve funkci zpravodaje. Druhým "typem" zpravodajů jsou pak ti, kteří z různých důvodů mají problém s uplatňováním všech oprávnění stráž přírody. O to více se pak věnují dalším úkolům, které má podle § 20 odst.1 vyhlášky 395/92 Sb. - zajišťují tedy "*kontrolní, informační, výchovné případně odborné činnosti v rámci územní působnosti orgánu ochrany přírody který je jmenoval*". Mnohdy se jedná např. o odborníky přírodovědce, kteří "pod vlajkou stráže přírody" sbírají v území cenná data nebo lidi, kteří se věnují enviromentální výchově, průvodcovské činnosti apod.

1.6. Jaký má být dobrý strážce ?

To, jaké má strážce práva a povinnosti je poměrně jednoznačně uvedeno v zákoně a prováděcí vyhlášce. Daleko skoupější byli zákonodárci při formulování toho co by strážce měl umět. A donedávna prakticky vůbec nikdo neřešil osobnost či vystupování strážce. Teprve spolupráce se strážci - rangery , v zahraničí motivovali českou Asociaci strážců k tomu, pokusit se zformulovat jakési Desatero strážce. To vzniklo inspirováno Etickým kodexem organizace IRF (International Ranger Federation) a bylo přizpůsobeno našim tradicím i podmínkám. Předložený kodex schválila valná hromada Asociace strážců v roce 2010 jako jeden z pilířů, na kterém by měla stát strážní služba u nás.

KODEX strážce přírody

Strážce svým vystupováním na veřejnosti reprezentuje státní ochranu přírody

Strážce je loajální k orgánu, který jej ustanovil – ve styku s veřejností zastává názory orgánu ochrany přírody (zkráceně OOP)

Strážce při plnění svých povinností zachovává důstojnost – svou vlastní i osob, se kterými přichází do styku

Strážce je aktivní v přístupu ke svěřeným úkolům i k návštěvníkům

Strážce zná svěřené území, jeho hodnoty a seznamuje s tím i druhé

Strážce dbá na průběžné zvyšování své kvalifikace (vč.jazykové) i udržování fyzické kondice
Strážce upřednostňuje podání informace a poučení před sankcí.

Strážce vystupuje rozhodně a profesionálně.

Strážce usiluje o dobré vztahy s místní komunitou - obyvateli, hospodařícími subjekty a orgány veřejné správy.

Strážce ve službě je vždy řádně ustrojen a upraven.

1.7. Práva strážce přírody

Zkusme se nyní podrobněji podívat na jednotlivá oprávnění strážce přírody, která jsou dána v § 81 odst. 8 ZOPK. Stráž přírody má právo:

a) zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na ochranu přírody,

Je nutné zdůraznit, že zjišťovat lze totožnost jen a pouze těch, kteří jsou "přistiženi" při protiprávním jednání. Podle zákona o Policii prokázání totožnosti znamená prokázání jména a příjmení, data narození a trvalého, popř. přechodného pobytu osoby. Předpisy na ochranu přírody se zde rozumí nejen ZOPK a vyhláška, kterou se tento zákon provádí, ale také např. zřizovací předpisy přírodních rezervací (příp. dalších maloplošných zvláště chráněných území (zkráceně MZCHÚ), pokud obsahují tzv. bližší ochranné podmínky.

Zjišťování totožnosti je již určitým úředním úkonem. Strážce by měl podle okolností (zejména podle závažnosti důvodů, pro které stráž totožnost osoby zjišťuje), postupovat takto:

- *strážce přistiženou osobu pozdraví a prokáže se služebním průkazem , příp. slovy "Stráž přírody"*
- *sdělí "přistiženému" důvod, pro který považuje za nutné zjistit jeho totožnost; současně jej upozorní, že v takovém případě má stráž právo totožnost zjišťovat,*
- *vyzve přistiženou osobu k prokázání totožnosti, a to předložením občanského průkazu nebo jiného dokladu, osvědčujícího totožnost osoby,*
- *v případě že přistižený váhá, nebo odmítá, strážce jej upozorní na to, že stráž přírody je při výkonu svých pravomocí úřední osobou a že ten, kdo neuposlechne její výzvy, se dopouští přestupku podle ustanovení §47 odstavec I, písm.a) přestupkového, za který lze uložit pokutu do 1.000 Kč,*
- *v případě potřeby přistiženou osobu upozorní na to, že strážce má právo ji zadržet ke zjištění totožnosti, nebo požadovat pomoc a součinnost orgánů policie,*
- *pokud ani potom přistižená osoba neprokáže svoji totožnost, závisí další postup na zvážení a zkušenostech strážce. Strážce se musí rozhodnout, zda se pokusí vyrozumět a požádat o pomoc Policii, nebo zda přijme jiné řešení (např. se vzhledem k nedostatku jiných možností spokojí s tím, že na místě zjistí a zaznamená SPZ auta, pořídí fotodokumentaci, nebo jen "vyprovodí" přistiženého z rezervace apod.)*

Ale vraťme se ještě k prokazování totožnosti. Pokud tedy přistižený doklad předloží, strážce by měl věnovat pozornost tomu, zda je opravdu jeho ! (porovnáním fotky, údajů o věku).

Není snad třeba zdůrazňovat, že při legitimování "hříšníka" by měl mít strážce po ruce zápisník a zjištěné údaje si zaznamenat pro potřeby svého nebo dalšího úředního postupu.

b) ukládat a vybírat blokové pokuty za přestupky na úseku ochrany přírody,

Tato problematika je blíže rozvedena v samostatné kapitole této příručky. Obecně platí, že strážci přírody mohou ukládat a vybírat blokové pokuty podle příslušných stanovení Přestupkového zákona, za přestupky uvedené v § 87 ZOPK . I když to zákon výslovně nestanoví, doporučuje se v blokovém řízení řešit jen ty méně závažné (a společensky méně nebezpečné) přestupky. Rozhodně strážcům doporučujeme si problematiku blokového řízení dobře osvojit. V terénu pak lze často "hříšníka" přesvědčit o tom, že blokové řízení je jednoduché a rychlé řešení, které nikoho nezatěžuje "papírováním" jako případné správní řízení o přestupku.

c) vstupovat na cizí pozemky za podmíněk stanovených zákonem

Tyto podmínky jsou uvedeny v §62 ZOPK, který stanoví, že *"pracovníci všech orgánů ochrany přírody, kteří se při výkonu své pracovní činnosti prokáží služebním průkazem, mají právo vstupovat v nezbytných případech na cizí pozemky při plnění svých pracovních úkolů. Mohou přitom provádět potřebná měření, sledování, dokumentaci a požadovat informace nezbytné ke zjištění stavu přírodního prostředí. musí co nejvíce šetřit vstupem dotčené pozemky, jakož i všechna práva vlastníka dotčeného pozemku."*

d) zadržet ke zjištění totožnosti osobu, kterou přistihnou při porušování právních předpisů o ochraně přírody a krajiny a odevzdat ji orgánu Policie České republiky; přistižené osoby jsou povinny uposlechnout,

Toto oprávnění strážců se do značné míry překrývá s oprávněním zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na ochranu přírody. Rozdíl je v tom, že ke zjištění totožnosti zadrží strážce přírody pouze tu osobu, která

a) bude strážcem přistižena při protiprávním jednání, přičemž půjde o skutek, jehož postižení nebo vypořádání je mimo pravomoc strážce přírody. V praxi by se jednalo o závažnější přestupky dle §87 ZOPK

b) odmítne nebo nebude schopna prokázat odpovídajícím způsobem svoji totožnost

ZOPK neumožňuje, jako např. kolegům na Slovensku, k zadržení přistižené osoby použít donucovacích prostředků. Jak však někoho zajistit a zároveň se nedostat do konfliktu s omezováním jeho osobní svobody však naši zákonodárci již neřešili a každá rada je zde drahá. O něco snáze řešitelná je situace, pokud jsou strážci dva (příp. má strážce s sebou důvěryhodného společníka; o služebním psu nemluvě :-)) nebo např. v případě zamezení odjezdu vozidla, které porušilo zákaz vjezdu do chráněného území. Pokud je strážce sám, nebo pokud je přestupců několik, záleží vše už jen na komunikačních dovednostech a odhodlanosti strážce.

e) požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie České republiky, popřípadě obecní policie, pokud nemohou splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky.

Rozhodně doporučujeme tohoto oprávnění používat uvážlivě. Požadovat pomoc nebo součinnost Policie je vhodné např. při podezření ze spáchání trestného činu nebo např. při neúspěšném pokusu o pozastavení rušivé činnosti (viz.dále).

Oprávněním strážce přírody, které nevyplývá z § 81 odst.9 ZOPK, je také skutečnost, že podle § 90 odst.16 se **na stráž přírody při plnění jejích povinností nevztahují zákazy vstupu a vjezdu** stanovené zákonem o ochraně přírody.

1.7.1. Pozastavení rušivé činnosti

Podle § 81 odst.9 ZOPK je **v případě bezprostředního ohrožení zájmů chráněných podle zákona stráž přírody oprávněn k pozastavení rušivé činnosti**. O svém opatření pak bezodkladně vyrozumí územně příslušný orgán ochrany přírody.

V praxi se bude asi nejčastěji jednat o činnosti, které o sami o sobě nejsou přírodě škodlivé, či v chráněných územích zakázané. Spíš půjde o situaci, kdy se daná aktivita vymkne kontrole, či překročí nějaké limity. Příkladem mohou být sportovní či jiné hromadné akce v chráněných územích, kde pořadatel nezvládne davy diváků, nebo před lety povolená stavba, na jejímž místě se mezitím usídlil nějaký chráněný druh ...

Ač to není nikde výslovně uvedeno, z povahy věci vyplývá, že nejlepší je to učinit písemně.

Lze k tomu použít např. formulář uvedený v přílohách této příručky. Důležité je, aby na listině, kterou fyzické nebo zástupci právnické osoby předáme bylo uvedeny základní údaje:

- **kdo** (identifikace strážce vč. orgánu který jej ustanovil – razítko !)
- **komu** (identifikace toho, vůči komu strážce zasahuje – jméno, adresa, datum nar. – u firem pak IČ a postavení ve firmě – nejlépe si k tomuto úkonu vyžádat statutárního zástupce)
- **co** (co nejpodrobnější popis činnosti, které má být zanecháno)
- **kde** (co nejpřesnější lokalizace místa, kde dochází k jednání poškozujícímu zájmy ochrany přírody – nejlépe číslo parcely, číslo popisné domu, katastr.území / obec, příp. souřadnice GPS, název MZCHÚ)
- **proč** (citace oprávnění dle § 81 odst.9 ZOPK a dále §§ ZOPK, které byly dotčeny)

A dále by nemělo chybět, alespoň ústní, **poučení** o tom, že strážce „případ“ předá svému ustavujícímu orgánu ochrany přírody, který do 15 dní jeho opatření potvrdí, zruší nebo změní (ve správním řízení !). Strážce by měl „hříšníka“ také informovat o tom, co se bude dít, pokud bude v pozastavované činnosti pokračovat. V takovém případě je na místě si vyžádat pomoc Policie a upozornit, že může být obviněn ze spáchání přestupku dle § 47 přestupkového zákona – neuposlechnutí výzvy úřední osoby (s pokutou do 5000 Kč). *Pozor – dělá se ve dvou stejnopisech, jeden zůstává přestupci, druhý odevzdáte svému ustanovujícímu orgánu, pokud je více stran, každá strana musí být podepsána všemi zúčastněnými (kontrolovanými) osobami uvedenými v zápisu.*

Osvědčenou a doporučenou formou „pozastavení“, je v případě stavebních prací, **zápis do Stavebního deníku**. Ten musí být u každé povolené stavby k dispozici u stavbyvedoucího. I v případě, že strážce bude stavbu pozastavovat formou „svého“ formuláře, měl by trvat na tom, ať je proveden zápis do stavebního deníku. *Pozor – je zde vždy první strana a dvě průpisové, každá potom musí být orazítkována a podepsána originálně, strážce si nechává první průpis.* U prací, které provádí firma pro nějakou třetí osobu to většinou problém není – ten může naopak nastat u lidí, kteří práce dělají svépomocí a kde bude do značné míry záležet na důvěryhodném, rozhodném a odbornými argumenty podloženém přístupu strážce. V případě „problémů v komunikaci“ (nebudou se s vámi vůbec chtít bavit, natož s činností přestat), a před tím, než strážce přivolá Policii, by nemuselo být od věci požádat o pomoc starostu příslušné obce či pracovníka stavebního úřadu.

Může se vám také stát, že přestupce nebude chtít podepsat a převzít protokol o zastavení rušivé činnosti, potom musíte tuto okolnost zapsat na protokol a nejlépe ještě nechat písemně potvrdit svědkem, aby potom nedošlo k tvrzení proti tvrzení. Z tohoto důvodu by měla být zastavována rušivá činnost dvěma osobami.

Podrobnosti o vedení zápisů najdete v kapitole 3.1.2. Dokumentace.

V případě staveb je na místě maximální opatrnost. Mohou mít nějaké staré povolení od obecního úřadu, stavební povolení s prodlouženou platností, chybně vydané rozhodnutí bez toho, aby se k věci vyjádřil dotčený orgán ochrany přírody. VŽDY se proto snažte volit zastavení činnosti až v krajním případě, kdy není možná domluva na místě se stavebníkem (stavbyvedoucím). Nezapomeňte, že investorem je ve většině případů vlastník nemovitosti, který je též poškozen v důsledku zastavení činnosti - např. platí nájem lešení, zábor veřejného prostranství, nájem strojů a subdodávek. Proto se vždy snažte najít nějaké řešení tak, aby nebyly dále ohroženy zájmy ochrany přírody ani zájmy vlastníka. Naopak - v případě rozsáhlých terénních úprav, výstavby bez stavebního povolení potřeba konat rychle a razantně, neboť např. výstavba větrné elektrárny trvá jen 1-2dny.

1.8. Povinnosti stráže přírody

Povinnosti stráže přírody jsou v §81 ZOPK vymezeny jen velmi obecně a zahrnují především povinnost prokázat se při výkonu činnosti stráže přírody služebním průkazem a nosit při tom viditelně služební odznak stráže přírody. To znamená, že strážce "ve službě" nosí služební odznak připnutý na oděvu, nikoliv v kapse. O nošení odznaku se také zmiňuje ustanovení § 21 odst.4 vyhlášky 395/92 Sb., s tím že „*služební odznak se nosí na levé náprsní kapse saka nebo bundokošile*“.

Stráž přírody působící v NP a CHKO pak je obvykle označena i dalším služebním označením - znakem příslušného NP či CHKO na levém rukávu. Z praxe víme, že právě tato nášivka (často doplněná nášivkou s nápisem "strážce" nebo "stráž přírody") je pro veřejnost daleko srozumitelnější než služební odznak, na kterém bohužel chybí jednoznačné sdělení, že jde o stráž přírody.

Dále je povinností stráže přírody dohlížet na dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny.

Jak již bylo uvedeno výše, předpisy na ochranu přírody se zde rozumí nejen ZOPK a vyhláška č. 395/92 Sb., ale také např. zřizovací předpisy MZCHÚ, pokud obsahují bližší ochranné podmínky. Ustavující orgán ochrany přírody ovšem může strážce pověřit např. i kontrolou dodržování podmínek jeho rozhodnutí. Jde např. o podmínky stanovené při povolování hromadných sportovních akcí v chráněných územích, nebo výjimky v druhové ochraně.

Všechny závady, nedostatky a škody, které stráž přírody při své činnosti zjistí, je povinna neodkladně (tzn. co nejdříve po jejich zjištění) oznámit A to podle jejich druhu a rozsahu - buďto orgánu ochrany přírody, který stráž ustanovil, nebo jiným státním orgánům (např. při zjištění porušení jiného zákona než ZOPK), nebo Policii ČR, bude-li důvodné podezření, že byl spáchán trestný čin. Na závažnosti zjištění pak samozřejmě závisí i forma sdělení. Pro účely případného správního řízení je však preferována forma písemná. V nebezpečí prodlení se věc řeší i po telefonu - pak je ovšem na místě, aby orgán ochrany přírody pořídil záznam (zápis).

Praxí osvědčenou formou komunikace mezi příslušným orgánem ochrany přírody a "jeho" strážci jsou tzv. hlášenky o strážní službě. Dříve to bývaly jednoduché předtištěné formuláře (viz Příloha), dnes stále častěji formuláře elektronické nebo internetové aplikace. Samotní pracovníci orgánů veřejné moci mají předepsaný postup, jak mají ze zákona vést písemné záznamy (blíže je specifikuje zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, který však dále v textu nerozvádíme), např. z úřední kontrolní činnosti a tyto pak dále používat jako jeden z podkladů správního řízení.

1.9. Stráž přírody v roli úřední osoby

Práva a povinnosti strážce přírody již byly podrobněji rozvedeny v jednotlivých kapitolách výše. Je však dobré si uvědomit, že zároveň s praktickým výkonem strážní služby, kdy členové stráže přírody plní úkoly na základě zákonem svěřené pravomoci, **se stávají úřední osobou ze zákona**, konkrétně podle § 127, odstavce 1, písmene i) trestního zákoníku (viz. zákon č. 40/2009 Sb.). A mají další práva ale i povinnosti. Strážce je chráněn tímto zákonem proti vyhrožování, ublížení na zdraví a způsobení škody pachatelem vůči jeho osobě. Stejná ochrana se vztahuje i na osobu, která vystoupila na podporu nebo na ochranu této úřední osoby. Pokud však úřední osoba spáchá trestný čin v souvislosti s její pravomocí, je trestně odpovědná (viz. § 127 odst. 2 trestního zákoníku). Proto by mělo být v zájmu samotných strážců, aby vykonávali kontrolní činnost minimálně ve dvou členech a v nutných případech podali důkazy svědeckou výpovědí.

2. Právní předpisy pro stráž přírody

Kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny je jednou ze základních povinností (viz. § 81a odst. b/ ZOPK) a zároveň posláním strážce přírody. Pro efektivní výkon své funkce se strážce musí orientovat v právních předpisech, které se vztahují k obvodu jeho působnosti.

Pro potřebu praxe jsme si dovolili právní předpisy rozdělit do dvou skupin - předpisy nezbytné, tj. ty, které strážce aplikuje přímo v terénu, a předpisy související. Těmi jsou ostatní předpisy na úseku ochrany životního prostředí, jejichž znalost podstatně zvyšuje povědomí strážce o dalších souvislostech či pravidlech, která platí v "jeho rajónu". Umožňují mu také lépe reagovat na nedostatky či přestupky vyjmenované v jiných zákonech, ke kterým sice není stráž či jeho ustavující orgán příslušný, ale strážce by je měl (viz. § 81a písm.c/ ZOPK) oznámit příslušným orgánům státní správy, příp. Policii.

Za nezbytné předpisy považujeme v první řadě zákon o ochraně přírody (ZOPK) a vyhlášky MŽP, které jej provádějí (č. 395/92 Sb. a 64/2011 Sb.). Vybrané paragrafy těchto předpisů - ty s kterými strážce může nebo musí pracovat, jsou uvedeny dále. Tím ovšem není řečeno, že by strážce měl ignorovat zbytek. Naopak - správně by měl být "zbytek" výše uvedených předpisů uveden v části Předpisy související. Z důvodů úspory je zde neuvádíme, neboť každý ustanovující orgán své strážce jistě těmito předpisy vybaví.

Další předpisy, které by měl člen stráže od ustavujícího orgánu dostat jsou: zřizovací předpisy (vyhlášky, nařízení) MZCHÚ, nařízení vlády o zřízení ptačí oblasti, (pokud tato spadá do obvodu působnosti strážce), případně nařízení krajského (dříve okresního) úřadu o zřízení přírodního parku, případně dohoda o zřízení přechodně chráněného nebo smluvně chráněného území. Mezi nezbytné předpisy dále zařazujeme vybraná ustanovení Přestupkového zákona, které určuje postup při řešení přestupků fyzických osob.

Na závěr a pro ucelení celé problematiky zákonných norem a předpisů zde zmíníme **Ústavu České republiky a Listinu základních práv a svobod**. Obě dokumenty jsou základní pilíře našeho právního řádu České republiky. Mimo to do něj patří 1) právní předpisy (zákon, vyhláška, nařízení, obecně závazná vyhláška), 2) ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy (např. Úmluva o mokřadech, Úmluva CITES, Bonnská úmluva) a 3) nálezy Ústavního soudu, kterými Ústavní soud zrušil konkrétní právní předpis nebo jeho část.

Zákon č.1/1993 Sb. Ústava České republiky

Každý strážce by se měl seznámit s tímto základním pilířem práva, přestupci se velice často ohánějí svými právy danými Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod jako ústavního pořádku ČR ve znění Ústavního **zákona č. 162/1998 Sb. Podle rozhodnutí Ústavního soudu ČR I. ÚS 263/97, Sbírka nálezů a usnesení úst. soudu, sv. 10, str. 335 a násl. (SbÚS č. 1/1998) (neuposlechnutí výzvy veřejného činitele) jsou**

"občané povinni se podrobit výkonu pravomoci veřejného činitele (dnes úřední osoby) bez ohledu na vlastní soukromý názor. Jsou-li přesvědčeni, že tímto jednáním bylo porušeno jejich právo či jim byla způsobena škoda, mohou se proti takovému postupu veřejného činitele (úřední osoby) bránit jiným a to zákonným způsobem. Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, ani žádná jiná právní norma nepřipouští, aby občané nejprve hodnotili zákonnost postupu veřejných činitelů (úředních osob) a teprve na základě to jejich pokynů uposlechli nebo neuposlechli."

2.1. Předpisy nezbytné

2.1.1. ZÁKON č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

Vybraná ustanovení pro potřeby stráže přírody, ve znění platném k 1.12.2011

§ 3

Vymezení pojmů

(1) Pro účely tohoto zákona se vymezují některé základní pojmy takto

- c) planě rostoucí rostlina (dále jen „**rostlina**“) je jedinec nebo kolonie rostlinných druhů včetně hub, jejichž populace se udržují v přírodě samovolně. Rostlinou jsou všechny její podzemní i nadzemní části,
- d) volně žijící živočich (dále jen „**živočich**“) je jedinec živočišných druhů, který se vyskytuje v přírodě a není v přímé péči člověka. Za jedince v přímé péči člověka se považuje jedinec živočišných nebo ptačích druhů pocházející z odchovu v zajetí, který je nezaměnitelně označen nebo identifikován nesnímatelným kroužkem nebo mikročipem anebo jiným nezaměnitelným způsobem a evidován orgánem ochrany přírody. Orgán ochrany přírody je na základě písemné žádosti držitele do 30 dnů povinen takového jedince evidovat, pokud nemá důvodné podezření na nelegální původ jedince,
- f) **zvláště chráněná část přírody** je velmi významná nebo jedinečná část živé či neživé přírody; může jí být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost, vyhlášený ke zvláštní ochraně státním orgánem podle části třetí nebo čtvrté tohoto zákona,
- g) **dřevina rostoucí mimo les** (dále jen „**dřevina**“) je strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond,¹⁾
- i) **biotop** je soubor veškerých neživých a živých činitelů, které ve vzájemném působení vytvářejí životní prostředí určitého jedince, druhu, populace, společenstva. Biotop je takové místní prostředí, které splňuje nároky charakteristické pro druhy rostlin a živočichů,
- s) **chov** je jakékoliv držení živočicha v zajetí.

§ 5

Obecná ochrana rostlin a živočichů

(1) Všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Při porušení těchto podmínek ochrany je orgán ochrany přírody oprávněn zakázat nebo omezit rušivou činnost.

(2) Ochrana podle odstavce 1 se nevztahuje na zásahy při hubení rostlin a živočichů upravené zvláštními předpisy.⁴⁾ Ohrožené nebo vzácné druhy živočichů a rostlin jsou zvláště chráněny podle § 48 až 50 tohoto zákona.

(3) Fyzické a právnické osoby jsou povinny při provádění zemědělských, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě a energetice postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky. Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama.

(4) Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu rostliny či živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody; to neplatí pro nepůvodní druhy rostlin, pokud se hospodářství podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo vlastníkem lesa převzaté lesní hospodářské osnovy. Geograficky nepůvodní druh rostliny nebo živočicha je druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu.

(5) Záměrné rozšiřování křížence rostlin či živočichů do krajiny je možné jen s povolením orgánů ochrany přírody.

(7) Je zakázáno používat pro odchyt a zabíjení volně žijících živočichů způsoby, metody a prostředky, které Ministerstvo životního prostředí stanoví prováděcím právním předpisem; tím nejsou dotčeny zákazy stanovené zvláštními právními předpisy.^{4b)} Ministerstvo životního prostředí může rozhodnutím udělit výjimku ze zakázaných způsobů, metod a prostředků jen za podmínek uvedených v § 5b nebo § 56 odst. 3.

§ 5a

Ochrana volně žijících ptáků

(1) V zájmu ochrany druhů ptáků, kteří volně žijí na evropském území členských států Evropských společenství (dále jen „ptáci“), je zakázáno

- a) jejich úmyslné usmrcování nebo odchyt jakýmkoliv způsobem,
- b) úmyslné poškozování nebo ničení jejich hnízd a vajec nebo odstraňování hnízd,
- c) sběr jejich vajec ve volné přírodě a jejich držení, a to i prázdných,
- d) úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat, pokud by šlo o vyrušování významné z hlediska cílů směrnice o ptácích,^{4c)}
- e) držení druhů ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány.

(2) Prodej, přeprava za účelem prodeje, držení a chov za účelem prodeje a nabízení za účelem prodeje živých nebo mrtvých ptáků a jakýchkoliv snadno rozpoznatelných částí ptáků nebo výrobků z ptáků jsou zakázány.

(3) Kdo takové ptáky, na něž se vztahuje zákaz, drží, chová, dopravuje, vyměňuje nebo nabízí za účelem prodeje nebo výměny, je povinen prokázat na výzvu orgánu ochrany přírody nebo **stráže přírody** jejich zákonný původ a svou totožnost. Při prokázání původu se postupuje obdobně podle § 54.

(4) Ustanovení odstavce 1 písm. a) a e) se nevztahuje na lov některých druhů ptáků vymezený a prováděný v souladu s předpisy o myslivosti a tímto zákonem. Ustanovení odstavce 1 písm. e) a odstavce 2 se nevztahuje na chov ptáků, kteří jsou zvěří, již lze lovit. Seznam těchto druhů stanoví Ministerstvo životního prostředí po dohodě s Ministerstvem zemědělství prováděcím právním předpisem.

§ 7

Ochrana dřevin

(1) Dřeviny jsou chráněny podle tohoto ustanovení před poškozováním a ničením, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější (§ 46 a 48) nebo ochrana podle zvláštních předpisů.⁵⁾

(2) Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků. Při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými jejich vážnými chorobami, může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin.

§ 8

Povolení ke kácení dřevin

(1) Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li dále stanoveno jinak. Povolení lze vydat ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin.

(2) Povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů, a z důvodů zdravotních nebo při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů.⁶⁾ Kácení z těchto důvodů musí být oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění.

(3) Povolení není třeba ke kácení dřevin na pozemcích, které jsou ve vlastnictví fyzických osob, jestliže pozemky užívají a jde-li o stromy se stanovenou velikostí, popřípadě jinou charakteristikou. Tuto velikost, popřípadě jinou charakteristiku stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(4) Povolení není třeba ke kácení dřevin, je-li jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu. Ten, kdo za těchto podmínek provede kácení, oznámí je orgánu ochrany přírody do 15 dnů od provedení kácení.

§ 10

Ochrana a využití jeskyní

(1) Jeskyně jsou podzemní prostory vzniklé působením přírodních sil, včetně jejich výplní a přírodních jevů v nich.

(2) Ničit, poškozovat nebo upravovat jeskyně nebo jinak měnit jejich dochovaný stav je zakázáno. Výjimku z tohoto zákazu může udělit orgán ochrany přírody pouze v případech, kdy je to v zájmu ochrany jeskyně nebo kdy jiný veřejný zájem chráněný tímto nebo jiným zákonem výrazně převažuje nad zájmem na ochraně jeskyní.

(3) Pro průzkum nebo výzkum jeskyně je třeba povolení orgánu ochrany přírody. Povolení nepotřebují osoby pověřené orgánem ochrany přírody k provádění monitoringu nebo inventarizace, dále osoby při výkonu státní správy, policie, osoby při plnění úkolů obrany státu a osoby při zajišťování veterinární péče, záchranných služeb nebo správy vodních toků.

(4) Stejně ochrany podle odstavce 2 a 3 jako jeskyně požívají i přírodní jevy na povrchu (například krasové závrtky, škrapy, ponory a vývěry krasových vod), které s jeskyněmi souvisejí.

§ 14

Kategorie zvláště chráněných území

(1) Území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná lze vyhlásit za zvláště chráněná; přitom se stanoví podmínky jejich ochrany.

(2) Kategorie zvláště chráněných území jsou

- a) národní parky,
- b) chráněné krajinné oblasti,
- c) národní přírodní rezervace,
- d) přírodní rezervace,
- e) národní přírodní památky,
- f) přírodní památky.

§ 15

Národní parky

(1) Rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam, lze vyhlásit za národní parky.

(2) Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením.

Základní ochranné podmínky národních parků

(1) Na celém území národních parků je zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch,
- b) zneškodňovat odpady, které mají původ mimo území národního parku a zneškodňovat ostatní odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- c) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
- d) vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrvávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu a vozidel vodohospodářských organizací,
- e) pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce a provozovat vodní sporty mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- f) provozovat horolezectví a létání na padácích a závěsných kluzácích a jezdit na kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- g) sbírat rostliny kromě lesních plodů či odchyťávat živočichy, není-li stanoveno jinak v tomto zákoně, bližších ochranných podmínkách či návštěvním řádu národního parku,
- h) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- i) zavádět intenzivní chovy zvěře, například obory, farmové chovy a bažantnice, kromě záchranných chovů, a používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- j) měnit stávající vodní režim pozemků,
- k) stavět nové dálnice, silnice, železnice, průmyslové stavby, sídelní útvary, plavební kanály, elektrická vedení velmi vysokého napětí a dálkové produktovody,
- l) provádět chemický posyp cest,
- m) těžit nerosty, horniny a humolity kromě stavebního kamene a písku pro stavby na území národního parku,
- n) pořádat vyhlídkové lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky,
- o) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany národního parku.

(2) Na území první zóny národního parku (§ 17 odst. 1) je dále zakázáno

- a) povolovat a umisťovat nové stavby,
- b) vstupovat mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků,

- c) měnit současnou skladbu a plochu kultur, nevyplývá-li změna z plánu péče o národní park,
- d) hnojit, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady.

§ 19

Návštěvní řády národních parků

(1) Na území národních parků je omezen vstup, vjezd, volný pohyb osob mimo současně zastavěné území obcí a rekreační a turistická aktivita osob. Podmínky tohoto omezení a výčet turistických a rekreačních činností, které jsou zakázány, stanoví tento zákon a návštěvní řády.

(2) Návštěvní řád vydává orgán ochrany přírody národního parku formou obecně závazné vyhlášky; osoby trvale bydlící či pracující v národním parku mohou být z její působnosti ve stanoveném rozsahu vyňaty. Návštěvní řád může být vydán také pro část území národního parku.

§ 21

Právo myslivosti a rybářství v národních parcích

Výkon práva myslivosti a práva rybářství podle zvláštních předpisů¹⁰⁾ může být v určitých částech národního parku nebo na celém jeho území orgánem ochrany přírody omezen nebo vyloučen.

§ 24

Poplatky v národních parcích

(1) Za vjezd a setrvání motorovými vozidly na území národního parku nebo za vstup do jeho vybraných míst mimo zastavěná území obcí může orgán ochrany přírody vybírat poplatek. Tento poplatek neplatí osoby pracující, trvale bydlící nebo fyzické osoby vlastnící rekreační objekty na území národního parku.

§ 25

Chráněné krajinné oblasti

(1) Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.

(2) Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.

§ 26

Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí

(1) Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno

- a) zneškodňovat odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- b) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- c) vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrvávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu,
- d) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- e) používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- f) stavět nové dálnice, sídelní útvary a plavební kanály,
- g) pořádat automobilové a motocyklové soutěže,
- h) provádět chemický posyp cest,
- i) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti.

(2) Na území první zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno

- a) umisťovat a povolovat nové stavby,
- b) povolovat a měnit využití území,
- c) měnit současnou skladbu a plochy kultur, nevyplývá-li změna z plánu péče o chráněnou krajinnou oblast,
- d) hnojit pozemky, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady,
- e) těžit nerosty a humolity.

(3) Na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu,
- b) zavádět intenzivní chovy zvěře, například obory, farmové chovy, bažantnice,
- c) pořádat soutěže na jízdách kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.

§ 28

Národní přírodní rezervace

(1) Menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

(2) Využívání národní přírodní rezervace je možné jen v případě, že se jím uchová či zlepší dosavadní stav přírodního prostředí.

§ 29

Základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací

Na celém území národních přírodních rezervací je zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů nebo nevratně poškozovat půdní povrch, provádět chemizaci, změnu vodního režimu a terénní úpravy,
- b) povolovat a umisťovat stavby,
- c) těžit nerosty a humolity,
- d) vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků,
- e) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- f) provozovat horolezectví, létání na padácích a závěsných kluzácích a jezdit na kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
- g) zavádět intenzivní chovy zvěře, například obory, farmové chovy a bažantnice a používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- h) vjíždět motorovými vozidly, kromě vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu,
- i) sbírat či odchyťovat rostliny a živočichy, nejde-li o případy podle § 30.
- j) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
- k) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany národní přírodní rezervace.

§ 30

Právo myslivosti a rybářství v národních přírodních rezervacích

Výkon rybářského a mysliveckého práva v národních přírodních rezervacích je možný jen se souhlasem orgánu ochrany přírody.

§ 33

Přírodní rezervace

(1) Menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

§ 34

Základní ochranné podmínky v přírodních rezervacích

(1) Na celém území přírodních rezervací je zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškodovat půdní povrch,
- b) používat biocidy,
- c) povolovat a umisťovat nové stavby,
- d) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- e) sbírat či odchytávat rostliny a živočichy, kromě výkonu práva myslivosti a rybářství či sběru lesních plodů,
- f) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany přírodní rezervace.

(2) Výkon práva myslivosti a rybářství může příslušný orgán omezit, pokud tento výkon je v rozporu s podmínkami ochrany území přírodní rezervace.

§ 35

Národní přírodní památka

(1) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

(2) Změny či poškozování národních přírodních památek či jejich hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jejich poškození, je zakázáno.

§ 36

Přírodní památka

(1) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle

přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

(2) Změna nebo poškození přírodní památky nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány.

§ 37

Ochranná pásma zvláště chráněných území

(1) Je-li třeba zabezpečit zvláště chráněná území před rušivými vlivy z okolí, může být pro ně vyhlášeno ochranné pásmo, ve kterém lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Ochranné pásmo vyhláší orgán, který zvláště chráněné území vyhlásil, a to stejným způsobem. Pokud se ochranné pásmo národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace nebo přírodní památky nevyhlásí, je jím území do vzdálenosti 50 m od hranic zvláště chráněného území.

(2) Ke stavební činnosti, terénním a vodohospodářským úpravám, k použití chemických prostředků, změnám kultury pozemku a ke stanovení způsobu hospodaření v lesích v ochranném pásmu je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.

§ 45e

Ptačí oblasti

(1) Jako ptačí oblasti se vymezí území nejvhodnější pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací těch druhů ptáků vyskytujících se na území České republiky a stanovených právními předpisy Evropských společenství,^{4c)} které stanoví vláda nařízením.

(2) Ptačí oblasti vymezí vláda nařízením s cílem zajistit přežití druhů ptáků uvedených v odstavci 1 a rozmnožování v jejich areálu rozšíření, přičemž vezme v úvahu požadavky těchto druhů na ochranu; přitom **může stanovit činnosti, ke kterým je třeba souhlas orgánu ochrany přírody**, přičemž zohlední hospodářské požadavky, požadavky rekreace, sportu a rozvojové záměry dotčených obcí a krajů podle územně plánovací dokumentace; na území vojenských újezdů zohlední požadavky na zajištění obrany státu.

§ 46

Památné stromy a jejich ochranná pásma

(1) Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za památné stromy.

(2) Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji; jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil.

(3) Je-li třeba památné stromy zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí, vymezí pro ně orgán ochrany přírody, který je vyhlásil, ochranné pásmo, ve kterém lze stanovené činnosti a zásahy provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud tak neučiní, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, například výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace.

§ 48

Zvláště chráněné rostliny a živočichové

(1) Druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze vyhlásit za zvláště chráněné.

(2) Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na

a) kriticky ohrožené,

b) silně ohrožené,

c) ohrožené.

(3) Seznam a stupeň ohrožení zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle odstavců 1 a 2 stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(4) Stejně jako zvláště chráněný živočich nebo zvláště chráněná rostlina je chráněn i mrtvý jedinec tohoto druhu, jeho část nebo výrobek z něho, u něhož je patrné z průvodního dokumentu, obalu, značky, etikety nebo z jiných okolností, že je vyroben z částí takového živočicha nebo rostliny.

§ 49

Základní podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin

(1) Zvláště chráněné rostliny jsou chráněny ve všech svých podzemních a nadzemních částech a všech vývojových stádiích; chráněn je rovněž jejich biotop. Je zakázáno tyto rostliny sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit nebo jinak rušit ve vývoji. Je též zakázáno je držet, pěstovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat nebo nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

(2) Ochrana podle tohoto zákona se na rostliny nevztahuje, pokud

a) rostou přirozeně uvnitř jiných kultur a jsou-li ničeny, poškozovány nebo rušeny v přirozeném vývoji v souvislosti s běžným obhospodařováním těchto kultur,

b) jsou pěstovány v kulturách získaných povoleným způsobem,

c) pocházejí z dovozu a nejsou předmětem ochrany podle mezinárodních úmluv.

(3) Za běžné obhospodařování podle odstavce 2 písm. a) se nepovažují zásahy, při kterých může dojít ke změně hydrologických půdních poměrů, půdního povrchu či chemických vlastností prostředí, kromě zásahů při obvyklém hospodaření v lesích podle platného lesního hospodářského plánu.

(4) Ustanovení odstavce 2 písm. a) neplatí pro druhy kriticky a silně ohrožené; v těchto případech je ke způsobu běžného obhospodařování nezbytné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody, který může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos rostlin.

(5) Bližší podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 50

Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů

(1) Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Vybrané živočichy, kteří jsou chráněni i uhynulí, stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(2) Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

(3) Ochrana podle tohoto zákona se nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu nutné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody, pokud nejde o naléhavý zásah z hlediska veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti nebo bezpečnosti leteckého provozu. V tomto stanovisku orgán ochrany přírody může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos živočichů.

(4) Ustanovení odstavce 3 neplatí pro druhy silně a kriticky ohrožené.

§ 54

Prokázání původu

(2) Kdo drží, nabízí k prodeji či zpracovává zvláště chráněnou rostlinu, zvláště chráněného živočicha nebo rostlinu a živočicha chráněného podle mezinárodních, je povinen na vyžádání orgánů ochrany přírody nebo **stráže přírody** (§ 81) prokázat svoji totožnost.

§ 56

Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů

(1) Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů podle § 46 odst. 2, § 49, 50 a § 51 odst. 2 může v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, povolit orgán ochrany přírody.

§ 62

Vstup na pozemky

(1) Pracovníci všech orgánů ochrany přírody, kteří se při výkonu své pracovní činnosti prokáží služebním průkazem, mají právo vstupovat v nezbytných případech na cizí pozemky při plnění úkolů vyplývajících z tohoto zákona a dalších předpisů na úseku ochrany přírody a krajiny. Mohou přitom provádět potřebná měření, sledování, dokumentaci

a požadovat informace nezbytné ke zjištění stavu přírodního prostředí. Při výkonu této činnosti jsou pracovníci orgánu ochrany přírody povinni co nejvíce šetřit vstupem dotčené pozemky, jakož i všechna práva vlastníka.

(2) Za škody způsobené pracovníky orgánů ochrany přírody při výkonu jejich činnosti podle odstavce 1 odpovídá stát. Této odpovědnosti se nemůže zprostit.

(3) Vstup do prostorů a objektů užívaných ozbrojenými silami a ozbrojenými sbory se řídí zvláštními předpisy.

§ 63

Přístup do krajiny

(2) Každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti²⁸⁾ či sousedských práv.²⁹⁾ Je přitom povinen respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka či nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy.³⁰⁾

(3) Práva podle odstavce 2 se nevztahují na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka. Zvláštní předpisy nebo tento zákon mohou oprávnění podle odstavce 2 omezit nebo upravit odchylně.³¹⁾

(4) Při oplocování či ohrazování pozemků, které nejsou vyloučeny z práva volného průchodu podle odstavce 3, musí vlastník či nájemce zajistit technickými nebo jinými opatřeními možnost jejich volného průchodu na vhodném místě pozemku.

§ 64

Omezení vstupu z důvodu ochrany přírody

Hrozí-li poškození území v národních parcích, národních přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a v první zóně chráněných krajinných oblastí nebo poškození jeskyně, zejména nadměrnou návštěvností, může orgán ochrany přírody po projednání s dotčenými obcemi omezit nebo zakázat přístup veřejnosti do těchto území nebo jejich částí. Zákaz či omezení vstupu musí být řádně vyznačeny na všech přístupových cestách a vhodným způsobem i na jiných místech v terénu.

§ 66

Omezení a zákaz činnosti

Orgán ochrany přírody je oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat.

§ 75

Orgány ochrany přírody

(1) Orgány ochrany přírody jsou

- a) **obecní úřady**,
- b) pověřené obecní úřady,
- c) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- d) **krajské úřady**,
- e) **správy národních parků a chráněných krajinných oblastí**,
- f) Česká inspekce životního prostředí,
- g) ministerstvo životního prostředí,
- h) újezdní úřady, Ministerstvo obrany.

(2) Orgány ochrany přírody vykonávají státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny podle tohoto zákona.

§ 87

Přestupky

(1) Orgán ochrany přírody uloží pokutu až do výše 5.000 Kč fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

- a) nedovoleně mění či ruší dochovaný stav přírody ve zvláště chráněném území nebo nedovoleně mění dochovaný stav památného stromu,
- b) nedovoleně zasahuje do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů rostlin,
- c) zraňuje, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo ptáky nebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje,
- d) neumožní osobám oprávněným podle § 62 nebo § 68 odst. 4 a § 81 vstup na pozemky, které vlastní nebo užívá,
- e) nesplní ohlašovací povinnost určenou tímto zákonem,
- f) vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu určeném k zabezpečení zvláště chráněných částí přírody,
- g) neprovede uložení náhradní výsadbu dřevin podle § 9,
- h) nedodrží omezení nebo zákaz vstupu vyhlášený podle § 64,
- i) nesplní některou z povinností k paleontologickému nálezu podle § 11 odst. 1.
- j) vysazuje či vysévá uměle vypěstované zvláště chráněné rostliny nebo vypouští zvláště chráněné živočichy narozené a odchované v zajetí do volné přírody bez souhlasu orgánu ochrany přírody,
- k) nevede řádně záznamy o chovu zvláště chráněných živočichů nebo ptáků či pěstování zvláště chráněných rostlin,

- l) nesplní povinnost nezaměnitelného označení zvláště chráněného živočicha nebo ptáka, nepožádá ve stanovených lhůtách o vydání osvědčení nebo osvědčení ve stanovené lhůtě neodevzdá příslušnému orgánu ochrany přírody.

(2) Orgán ochrany přírody uloží pokutu ve výši do 10 000 Kč fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

- a) zničí součást přírody ve zvláště chráněném území nebo zničí zařízení určená k ochraně, označení a vybavení zvláště chráněného území,
- b) zničí zvláště chráněné rostliny zařazené do kategorie ohrožených buď přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí,
- c) usmrcuje ptáky s výjimkou těch, kteří mohou být loveni, nebo zvláště chráněné živočichy zařazené do kategorie ohrožených přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí nebo chytá zvláště chráněné živočichy,
- d) ohrožuje nad nezbytnou míru zvláště chráněné části přírody při zásazích proti škůdcům, rostlinným chorobám, plevelům a při hygienických opatřeních,
- e) poškodí nebo bez povolení pokácí dřevinu rostoucí mimo les,
- f) provádí škodlivý zásah do významného krajinného prvku bez souhlasu orgánu ochrany přírody,
- g) poškozuje nebo ničí jeskyni nebo její součást, nebo porušuje jiné povinnosti stanovené k ochraně jeskyní podle § 10,
- h) naruší krajinný ráz nesplněním povinnosti podle § 12 odst. 2,
- i) porušuje ustanovení návštěvního řádu národního parku vydaného podle § 19.

(3) Orgán ochrany přírody uloží pokutu až do výše 50 000 Kč fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

- a) poškodí nebo zničí památný strom nebo zvláště chráněné území či jeho část,
- b) usmrtí zvláště chráněného živočicha kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí jeho úhyn zásahem do jeho životního prostředí,
- c) zničí zvláště chráněnou rostlinu kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí její úhyn zásahem do jejího životního prostředí,
- d) pokácí bez povolení nebo závažně poškodí skupinu dřevin rostoucích mimo les,
- e) neuvede poškozenou část přírody chráněnou dle tohoto zákona do původního stavu nebo nesplní opatření k nápravě tohoto stavu podle § 86 či přiměřená náhradní opatření podle § 67 odst. 4,
- f) nesplní povinnost vlastníka či nájemce pozemku zdržet se negativních zásahů na pozemcích připravovaných k vyhlášení zvláštní ochrany podle § 40 odst. 4,
- g) nepostupuje tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a živočichů podle § 5 odst. 3,
- h) nedodržuje omezení či zákaz činnosti vyslovený podle § 66,
- i) nedovoleně obchoduje s jedinci druhů, jejichž obchod je omezen nebo zakázán podle mezinárodních úmluv, nebo nedovoleně vyváží zvláště chráněné nerosty; je-li naplněna skutková podstata přestupku podle zvláštního předpisu,^{4a)} toto ustanovení se nepoužije,
- j) nedovoleně sbírá nebo poškozuje zvláště chráněné nerosty,

- k) porušuje podmínky stanovené k ochraně přechodně chráněných ploch (§ 13),
- l) neplní podmínky výjimky udělené podle § 43 a 56 nebo podmínky souhlasu podle § 44 a 57,
- m) závažně poškodí nebo zničí významný krajinný prvek,
- n) vykonává ve zvláště chráněném území, označeném smluvně chráněném území, evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti činnost zakázanou nebo vykonává činnost, pro kterou je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody, bez tohoto souhlasu,
- o) neprokáže předepsaným způsobem původ ptáka nebo původ zvláště chráněné rostliny nebo živočicha nebo rostliny a živočicha chráněného podle mezinárodní úmluvy, popřípadě zvláštního právního předpisu,^{4a)} popřípadě jinak poruší povinnost nebo zákaz stanovený v § 54.

2.1.2. Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb. , kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny

Vybraná ustanovení pro potřeby stráže přírody, ve znění platném k 1.12.2011

§ 8

Ochrana dřevin a povolování jejich kácení (k § 8 odst. 3 a 5 zákona)

(1) Poškozování a ničení dřevin rostoucích mimo les (§ 7 odst. 1 zákona) je nedovolený zásah, který způsobí podstatné a trvalé snížení jejich ekologických a estetických funkcí nebo bezprostředně či následně způsobí jejich odumření.

(2) Povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les za předpokladu, že tyto nejsou významným krajinným prvkem [§ 3 písm. b) zákona] a jsou splněny ostatní podmínky stanovené zákonem a jinými právními předpisy,⁵⁾ se podle § 8 odst. 3 zákona nevyžaduje pro stromy o obvodu kmene do 80 cm měřeného ve výšce 130 cm nad zemí nebo souvislé keřové porosty do celkové plochy 40 m².

(3) Žádost o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les podává vlastník pozemku či nájemce se souhlasem vlastníka pozemku, na kterém dřeviny rostoucí mimo les rostou.

Žádost musí obsahovat

- a) jméno a adresu žadatele,
- b) doložení vlastnického či nájemního vztahu žadatele k pozemkům a dřevinám rostoucím mimo les,
- c) specifikaci dřevin rostoucím mimo les, které mají být káceny, zejména jejich druh, počet, velikost plochy keřů včetně situačního záznamu,
- d) udání obvodu kmene stromu ve výšce 130 cm nad zemí,
- e) zdůvodnění žádosti.

(4) Oznámení o kácení dřevin rostoucích mimo les (§ 8 odst. 2 zákona) musí obsahovat stejné náležitosti jako žádost o povolení ke kácení podle odstavce 3.

(5) Kácení dřevin rostoucích mimo les se provádí zpravidla v období jejich vegetačního klidu. K tomu přihlíží orgán ochrany přírody při vydávání povolení ke kácení dřevin .

§ 20

Organizace, úkoly a předpoklady pro výkon stráže přírody (k § 81 odst. 5 zákona)

(1) Stráž přírody zajišťuje strážní, kontrolní, informační, výchovné, případně odborné činnosti v rámci území v působnosti orgánu ochrany přírody, který ji jmenoval (případně části tohoto území). Orgán ochrany přírody jmenuje pro území ve své působnosti, z vlastního podnětu, či na návrh organizační jednotky občanského sdružení, splňující podmínky dle § 70 odst. 2 zákona, strážce a zpravodaje (dále jen "členové stráže přírody").

(2) Členům stráže přírody vydá orgán ochrany přírody služební odznak a služební průkaz stráže přírody, v němž uvede obvod jejich působnosti. Strážce navíc vybaví identifikovatelným úředním razítkem. Podrobnosti provedení služebního odznaku, průkazu a úředního razítka jsou uvedeny v příloze č. IV.

(3) Členem stráže přírody může být ustanoven občan České a Slovenské Federativní Republiky starší 18 let, který nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin a splňuje současně následující podmínky

a) bydlí v obvodu, v němž má vykonávat strážní službu, či může zaručit pravidelné navštěvování tohoto obvodu a výkon strážní služby,

b) má pro výkon strážní služby potřebné znalosti a schopnosti,

c) má pro výkon strážní služby zdravotní a fyzické předpoklady,

d) složí předepsaný slib.

(4) Strážcem (§ 81 odst. 3 zákona) může být jmenován člen stráže splňující požadavky podle odstavce 3 a vykonávající činnost zpravodaje po dobu nejméně dvou let, který složí kvalifikační zkoušku strážce. Po nabytí účinnosti zákona lze po složení kvalifikační zkoušky do funkce strážce jmenovat osoby, které vykonávaly v posledních dvou letech funkci zpravodaje nebo konzervátora státní ochrany přírody či dobrovolného strážce národního parku nebo chráněné krajinné oblasti.

(5) Kvalifikační zkoušky strážců podle odstavce 4 pořádá příslušný orgán ochrany přírody ve spolupráci s Českým ústavem ochrany přírody. V rámci zkoušek musí uchazeč osvědčit znalost právních předpisů zejména na ochranu přírody a životního prostředí, podrobnější znalost přírody, místopisu a geografie území, v němž má strážní službu vykonávat.

(6) Strážní služba je vykonávána podle určení a požadavků příslušného orgánu ochrany přírody. Dobrovolným členům stráže přírody se poskytují náhrady výdajů, které jim v souvislosti s výkonem služby vznikly, za podmínek a ve výši stanovené zvláštními předpisy pro pracovníky.¹⁴) Orgán ochrany přírody vybaví členy stráže přírody pomůckami pro výkon strážní služby (mapové podklady, právní předpisy dotčených chráněných území atd.); může je podle svých možností přiměřeně vybavit terénním oblečením a dalšími pomůckami.

(7) Orgán ochrany přírody dbá na průběžné vzdělávání a doškolování členů stráže. Přezkoušení strážců nařídí po pěti letech od složení příslušné kvalifikační zkoušky a dále každých pět let; může tak učinit v odůvodněných případech i v jiných lhůtách.

(8) Člen stráže přírody při jmenování do funkce skládá a podepisuje tento slib: "Slibuji, že jako člen stráže přírody budu svědomitě a pečlivě plnit své povinnosti při ochraně přírody a krajiny a že při své činnosti budu dodržovat právní řád a nepřekročím oprávnění příslušející strážní přírody."

(9) Členství ve strážní přírody zaniká

a) odvoláním člena stráže přírody orgánem ochrany přírody,

b) smrtí člena stráže přírody.

(10) Orgán ochrany přírody odvolá člena stráže přírody z funkce

a) na jeho žádost,

b) přestane-li splňovat některou z podmínek uvedených v odstavci 3 či nevyhoví-li při příslušném kvalifikačním přezkoušení podle odstavce 7,

c) neplní-li řádně své povinnosti či překročí-li svá oprávnění.

(11) Člen stráže přírody je při zániku své funkce povinen orgánu ochrany přírody vrátit služební odznak a služební průkaz, strážce též úřední razítko.

(12) Člen stráže přírody může ve výjimečném případě vykonávat strážní službu na území v působnosti dvou či více sousedících orgánů ochrany přírody či jejich částí. Pro tento výkon postačí splnění podmínek uvedených v odstavci 3, případně složení kvalifikační zkoušky strážce, jen u jednoho z nich; ostatní příslušné orgány ochrany přírody tuto skutečnost členovi stráže přírody vyznačí do průkazu.

2.1.2. Vyhláška MŽP č. 64/2011 Sb. , o plánech péče, podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území

Vybraná ustanovení pro potřeby stráže přírody, ve znění platném k 1.12.2011

§ 10

Způsob označení zvláště chráněných území, ptačích oblastí, evropsky významných lokalit, památných stromů, smluvně chráněných území a smluvně chráněných památných stromů v terénu

(1) K označení

a) národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek se používá tabulí s velkým státním znakem České republiky a tabulí s uvedením kategorie zvláště chráněného území a názvem příslušného zvláště chráněného území,

b) přírodních rezervací a přírodních památek se používá tabulí s malým státním znakem České republiky a tabulí s uvedením kategorie zvláště chráněného území,

c) prvních zón národních parků se používá tabulí s textem „I. zóna národního parku“,

- d) ptačích oblastí se používá tabulí s textem „ptačí oblast“ a názvem příslušného území,
- e) evropsky významných lokalit se používá tabulí s textem „evropsky významná lokalita“,
- f) smluvně chráněných území se používá tabulí s textem „smluvně chráněné území“,
- g) památných stromů se používá tabulí s malým státním znakem České republiky a tabulí s textem „památný strom“ nebo „památné stromy“,
- h) smluvně chráněných památných stromů se používá tabulí s textem „smluvně chráněný památný strom“ nebo „smluvně chráněné památné stromy“,
- i) hranic národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací, přírodních památek a I. zóny národních parků se používá pruhového značení.

(3) Tabule označující zvláště chráněná území se umísťují na přístupové komunikace a jiná vhodná místa při hranicích těchto území tak, aby tím nebylo omezeno užívání dotčených nemovitostí. Tabule označující ptačí oblasti, evropsky významné lokality a smluvně chráněná území se umísťují dle potřeby na vhodných místech tak, aby tím nebylo omezeno užívání dotčených nemovitostí.

(4) Pruhové označení hranic podle odstavce 1 písm. i) se umísťuje na hraniční sloupky, které nesou dva červené pruhy 5 cm široké, oddělené 5 cm širokou mezerou. Horní pruh probíhá po celém obvodu sloupku, dolní pouze po takové části obvodu, která odpovídá výseku území nechráněného. Sloupky se umísťují zejména na orientačně významné lomové body hranice zvláště chráněného území nebo I. zóny národního parku. Obdobné označení se provádí na hraničních stromech, případně na jiných vhodných hraničních objektech. Pruhové označení hranic se v terénu umísťuje tak, aby odstup mezi jednotlivými značkami nepřekročil vzdálenost, při které by jedna značka od druhé nebyla při denním světle zřetelně viditelná. U zvláště chráněných území liniového charakteru se tento způsob značení použije přiměřeně podle místních podmínek. Pokud je zvláště chráněné území tvořeno pouze budovou nebo její částí, nebo podpovrchovým důlním dílem, pruhové označení hranic podle odstavce 1 písm. i) se nepoužije.

(5) Označení památných stromů nebo smluvně chráněných památných stromů, jejich skupin a stromořadí se umísťuje tak, aby nezpůsobilo poškození stromu.

2.1.3. ZÁKON č. 200/1990 Sb. o přestupcích

Vybraná ustanovení pro stráž přírody ve znění platném k. 1.2.2011

§ 2

Pojem přestupku

(1) Přestupkem je **zaviněné jednání**, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

(2) Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací

a) přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný zákonem nebo

b) nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.

§ 3

Zavinění

K odpovědnosti za přestupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.

§ 4

(1) Přestupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

a) věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí nebo

b) nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

(2) Přestupek je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

a) chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem nebo

b) věděl, že svým jednáním může ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, byl s tím srozuměn.

(3) Jednáním se rozumí i opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých osobních poměrů povinen.

§ 5

Věk a nepříčetnost

(1) Za přestupek není odpovědný, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku.

(2) Za přestupek není odpovědný, kdo pro duševní poruchu v době jeho spáchání nemohl rozpoznat, že jde o porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem, nebo

nemohl ovládat své jednání. Odpovědnosti se však nezbavuje ten, kdo se do stavu nepřičetnosti přivedl, byť i z nedbalosti, požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky.

§ 6

Porušení povinnosti uložené právnické osobě

Za porušení povinnosti uložené právnické osobě odpovídá podle tohoto, zákona ten, kdo za právnickou osobu jednal nebo měl jednat, a jde-li o jednání na příkaz, ten kdo dal k jednání příkaz.

§ 9

(1) Jednání, které má znaky přestupku, jehož se dopustila osoba požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva, nelze jako přestupek projednat, nestanoví-li zákon jinak.

(2) Nelze ani vykonat sankci nebo v jejím výkonu pokračovat, jestliže se osoba, jíž byla sankce uložena, stala později osobou požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva, s výjimkou osoby, která se stala poslancem nebo senátorem.

(3) Podle tohoto zákona se projednávají přestupky, kterých se dopustili poslanci a senátoři, pokud nepožádají orgán příslušný k projednání přestupku o projednání přestupku v disciplinárním řízení podle zvláštních právních předpisů.

§ 9a

Podle tohoto zákona se projednávají přestupky, kterých se dopustili soudci, pokud nepožádají orgán příslušný k projednání přestupku o projednání přestupku v kárném řízení podle zvláštního právního předpisu. /2b/

§ 10

(1) Podle zvláštních předpisů se projedná jednání, které má znaky přestupku, jehož se dopustily

a) osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci, příslušníci Bezpečnosti informační služby České republiky, Policie České republiky a Vězeňské služby České republiky,

b) osoby během výkonu trestu odnětí svobody.

(2) Toto jednání se však projedná jako přestupek, pokud jeho pachatel přestal být osobou uvedenou v odstavci 1.

§ 11

Sankce

(1) Za přestupek lze uložit tyto sankce:

a) napomenutí,

b) pokutu,

- c) zákaz činnosti,
- d) propadnutí věci.

(2) Sankci lze uložit samostatně nebo s jinou sankcí; napomenutí nelze uložit spolu s pokutou.

(3) Od uložení sankce lze v rozhodnutí o přestupku upustit, jestliže k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku.

§ 12

(1) Při určení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení.

(2) Za více přestupků téhož pachatele projednaných ve společném řízení se uloží sankce podle ustanovení vztahujícího se na přestupek nejpřísněji postižitelný. Zákaz činnosti lze uložit, jestliže ho lze uložit za některý z těchto přestupků.

§ 13

(1) Pokutu lze uložit do 1000 Kč, nestanoví-li zvláštní část tohoto zákona nebo jiný zákon pokutu vyšší.

(2) V blokovém řízení (§ 84) lze uložit pokutu do 1000 Kč, pokud tento zákon nebo jiný zákon nepřipouští uložit v takovém řízení pokutu vyšší, a v příkazním řízení (§ 87) do 4000 Kč.

§ 19

Zvláštní ustanovení o mladistvých

(1) Při posuzování přestupku osoby, která v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku (dále jen "mladistvý"), se přihlíží ke zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži.

(2) Přestupek mladistvého nelze projednat v příkazním řízení.

(3) Horní hranice pokuty se u mladistvých snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2000 Kč. V blokovém řízení nelze uložit mladistvému pokutu vyšší než 500 Kč; pokutu až do výše 1000 Kč lze uložit mladistvému, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon připouští v blokovém řízení uložit pokutu vyšší než 1000 Kč.

§ 45

Přestupky na úseku ochrany životního prostředí

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo porušením zvláštních právních předpisů o ochraně životního prostředí jiným způsobem, než jak vyplývá z ustanovení § 21 až 44, zhorší životní prostředí.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 10 000 Kč.

§ 47

Přestupky proti veřejnému pořádku

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu jeho pravomoci,

b) poruší noční klid,

d) znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství,

e) úmyslně zničí, poškodí, znečistí nebo neoprávněně odstraní, zamění, pozmění, zakryje nebo přemístí turistickou značku nebo jiné orientační označení,

f) poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání veřejných tělovýchovných, sportovních nebo kulturních podniků anebo v místech určených k rekreaci nebo turistice,

h) neoprávněně založí skládku nebo odkládá odpadky nebo odpady mimo vyhrazená místa.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) až d) lze uložit pokutu do 1000Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. e) a f) pokutu do 3000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. g) a h) pokutu do 50 000 Kč.

§ 84

Blokové řízení

(1) Přestupek lze projednat uložením pokuty v blokovém řízení, jestliže je spolehlivě zjištěn, nestačí omluva a obviněný z přestupku je ochoten pokutu (§ 13 odst. 2) zaplatit.

(2) Proti uložení pokuty v blokovém řízení se nelze odvolat.

(3) Pokuty v blokovém řízení jsou oprávněny ukládat a vybírat správní orgány, v jejichž působnosti je projednávání přestupků, a osoby jimi pověřené a dále orgány určené tímto nebo jiným zákonem.

4) V blokovém řízení nelze projednat přestupky, které lze projednat jen na návrh.

§ 85

(1) Bloky k ukládání pokut (dále jen "pokutové bloky") vydává ministerstvo financí, České republiky.

(2) Orgány oprávněné ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení odebírají pokutové bloky od příslušného finančního úřadu, plyne-li výnos z pokut do příslušného státního rozpočtu, a od příslušného okresního úřadu, plyne-li výnos pokut do jeho rozpočtu nebo do rozpočtu obce.

(3) Nemůže-li pachatel přestupku zaplatit pokutu na místě, vydá se mu blok na pokutu na místě nezaplacenou s poučením o způsobu zaplacení pokuty, o lhůtě její splatnosti a o následcích nezaplacení pokuty. Převzetí tohoto bloku pachatel přestupku potvrdí.

(4) Pověřené osoby jsou povinny prokázat, že jsou oprávněny ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení. Na pokutových blocích vyznačí, komu, kdy a za jaký přestupek byla pokuta v blokovém řízení uložena.

2.2. Předpisy související

Jak bylo uvedeno v úvodu předchozí kapitoly, o předpisech nezbytných, strážce by měl rámcově znát i další předpisy. Vzhledem k tomu, že velká část chráněných území je tvořena lesem, jako první se logicky nabízí zákon o lesích. Stráž by měla znát základní pravidla pro hospodaření v lesích; pro pobyt veřejnosti v lesích; situaci v obvodu své působnosti - které lesy jsou státní, které obecní či soukromé, kdo v nich hospodář, příp. zda je zde ustavena lesní stráž. Od věci není také základní znalost lesnické terminologie - usnadňuje to komunikaci s lesníky a mj. zvyšuje prestiž strážců v jejich očích. Doporučujeme navázat osobní kontakt s revírníky LČR s.p. příp. odbornými lesními hospodář - ti jsou často zároveň lesní stráží a Vaši spolupráci či poznatky z terénu jistě neodmítnou.

V případě, že stráž přírody zjistí závažné porušení lesního zákona, měla by o tom informovat buď výše uvedené lesníky, nebo přímo příslušný orgán státní správy lesů. Tím je (mimo území NP) většinou odbor životního prostředí a zemědělství místně příslušného městského úřadu (obec s rozšířenou působností).

2.2.1. Zákon č. 289/1995 Sb. o lesích (lesní zákon)

Vybraná ustanovení pro potřeby stráže přírody

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) lesem lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa,
- c) lesními porosty stromy a keře lesních dřevin, které v daných podmínkách plní funkce lesa,
- d) hospodařením v lese obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa,

- h) obnovou lesa soubor opatření vedoucích ke vzniku následného lesního porostu,
- i) zalesněním založení lesního porostu,
- j) zajištěním lesního porostu dosažení takového stavu lesního porostu, který po zalesnění dále nevyžaduje intenzivní ochranu a počet jedinců a jejich rozmístění po zalesněné ploše a druhová skladba lesních dřevin dává předpoklady pro vznik stanovištně vhodného lesního porostu,
- k) výchovou lesa opatření ovlivňující druhovou a prostorovou skladbu, růst, vývoj, zdravotní stav, odolnost a kvalitu lesního porostu s cílem zabezpečit plnění funkcí lesa; výchovou není těžba mýtní,
- l) těžbou předmýtní úmyslnou těžba prováděná za účelem výchovy porostu,
- m) těžbou mýtní úmyslnou těžba prováděná za účelem obnovy porostu nebo výběr jednotlivých stromů v porostu určeném k obnově,
- n) těžbou nahodilou těžba prováděná za účelem zpracování stromů suchých, vyvrácených, nemocných nebo poškozených,
- o) těžbou mimořádnou těžba podmíněná povolením nebo rozhodnutím orgánu státní správy lesů,
- s) porostem základní jednotka prostorového rozdělení lesa identifikovatelná v terénu a zobrazená na lesnické mapě.

§ 3

Pozemky určené k plnění funkcí lesa

(1) Pozemky určené k plnění funkcí lesa jsou

- a) pozemky s lesními porosty a plochy, na nichž byly lesní porosty odstraněny za účelem obnovy, lesní průseky a nezpevněné lesní cesty, nejsou-li širší než 4 m, a pozemky, na nichž byly lesní porosty dočasně odstraněny na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů podle § 13 odst. 1 tohoto zákona (dále jen "lesní pozemky"),
- b) zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu¹⁾ a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství (dále jen "jiné pozemky"). U těchto pozemků může orgán státní správy lesů nařídit označení jejich příslušnosti k pozemkům určeným k plnění funkcí lesa.

§ 11

Základní povinnosti

(1) Každý si musí počínat tak, aby nedocházelo k ohrožování nebo poškozování lesů, jakož i objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese.

(2) Vlastník lesa je povinen usilovat při hospodaření v lese o to, aby nepoškozoval zájmy jiných vlastníků lesů a funkce lesa byly zachovány (plněny rovnoměrně a trvale) a aby byl zachován (chráněn) genofond lesních dřevin.

(3) Vlastník lesa má právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl. Orgán státní správy může uložit úhradu této náhrady osobám, v jejichž zájmu o tomto omezení rozhodl.

(4) Nikdo nesmí bez povolení užít lesní pozemky k jiným účelům, pokud tento zákon nestanoví jinak.

§ 13

Obsah a základní povinnosti

(1) Veškeré pozemky určené k plnění funkcí lesa musí být účelně obhospodařovány podle tohoto zákona. Jejich využití k jiným účelům je zakázáno. O výjimce z tohoto zákazu může rozhodnout orgán státní správy lesů na základě žádosti vlastníka lesního pozemku nebo ve veřejném zájmu.

(2) Při využití pozemků určených k plnění funkcí lesa k jiným účelům musí být zejména

- a) přednostně použity pozemky méně významné z hlediska plnění funkcí lesa a zajištěno, aby použití pozemků co nejméně narušovalo hospodaření v lese a plnění jeho funkcí,
- b) dbáno, aby nedocházelo k nevhodnému dělení lesa z hlediska jeho ochrany a k ohrožení sousedních lesních porostů,
- c) nenarušována síť lesních cest, meliorací a hrazení bystřin v lesích a jiná zařízení sloužící lesnímu hospodářství; v případě nezbytného omezení jejich funkcí musí být uvedena do původního stavu, a není-li to možné, zajištěno odpovídající náhradní řešení,
- d) zřizovány pozemní komunikace a průseky v lese tak, aby jejich zřízením nedošlo ke zvýšenému ohrožení lesa, zejména větrem a vodní erozí.

(3) Právníké a fyzické osoby provádějící stavební, těžební a průmyslovou činnost jsou dále povinny

- a) provádět práce tak, aby na pozemcích a lesních porostech docházelo k co nejmenším škodám; k odstranění případných škod činit bezprostředně potřebná opatření,
- b) ukládat odklízované hmoty ve vytěžených prostorech, a není-li to možné nebo hospodářsky odůvodněné, ukládat je především na neplodných plochách nebo na nelesních pozemcích k tomu určených,
- c) průběžně vytvářet předpoklady pro následnou rekultivaci uvolněných ploch; po ukončení záboru pozemku pro jiné účely neprodleně provést rekultivaci dotčených pozemků tak, aby mohly být vráceny plnění funkcí lesa,
- d) používat vhodných technických prostředků, technologií a biologicky odbouratelných hydraulických kapalin a činit účinná opatření k zabránění úniku látek poškozujících les a přírodní prostředí.

§ 20

Zákaz některých činností v lesích

(1) V lesích je zakázáno

- a) rušit klid a ticho,

- b) provádět terénní úpravy, narušovat půdní kryt, budovat chodníky, stavět oplocení a jiné objekty,
- c) vyzvedávat semenáčky a sazenice stromů a keřů lesních dřevin,
- d) těžit stromy a keře nebo je poškozovat,
- e) sbírat semena lesních dřevin, jmelí a ochmet,
- f) sbírat lesní plody způsobem, který poškozují les,
- g) jezdit a stát s motorovými vozidly,
- h) vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu,
- i) vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví,
- j) mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních,
- k) kouřit, rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit mimo vyhrazená místa,
- l) odhazovat hořící nebo doutnající předměty,
- m) narušovat vodní režim a hrabat stelivo,
- n) pást dobytek, umožňovat výběh hospodářským zvířatům a průhon dobytka lesními porosty,
- o) znečišťovat les odpady a odpadky.

(2) Rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně je zakázáno také do vzdálenosti 50 m od okraje lesa.

(3) Zákazy uvedené v odstavcích 1 a 2 se nevztahují na činnosti, které jsou prováděny při hospodaření v lese; zákazy uvedené v odstavci 1 písm. l) až o) se vztahují i na vlastníka lesa, nájemce lesa nebo toho, kdo užívá les z jiného právního důvodu.

(4) Vlastník lesa může povolit výjimku ze zákazů uvedených v odstavci 1 písm. a) až k). Pokud by touto výjimkou byla porušena práva jiných vlastníků lesů, rozhodne na návrh vlastníka lesa orgán státní správy lesů.

(5) Organizované nebo hromadné sportovní akce lze v lese konat na základě oznámení orgánu státní správy lesů. V oznámení, které musí být předloženo nejméně 30 dnů před dnem konání této akce, pořadatel uvede místo a termín konání této akce, předpokládaný počet účastníků, způsob zajištění a souhlas vlastníka lesa. Orgán státní správy lesů může do 15 dnů ode dne doručení oznámení stanovit doplňující podmínky. Ustanovení odstavce 1 písm. g) a j) a odstavce 4 nejsou dotčena.

(6) Zákaz jezdit a stát v lese s motorovými vozidly neplatí pro zaměstnance orgánu státní správy lesů v obvodu jejich působnosti při výkonu činnosti podle tohoto zákona a pro osoby, které vykonávají činnosti povolené zvláštními předpisy.

(7) Zákazy uvedené v odstavci 1 pod písmeny a), h) a j) a se souhlasem vlastníka lesa také pod písmeny b) a g) se nevztahují na výkon práva myslivosti podle zvláštních předpisů.

§ 31

Obnova a výchova lesních porostů

(1) Vlastník lesa je povinen obnovovat lesní porosty stanovištně vhodnými dřevinami a vychovávat je včas a soustavně tak, aby se zlepšoval jejich stav, zvyšovala jejich odolnost a zlepšovalo plnění funkcí lesa. Ve vhodných podmínkách je žádoucí využívat přirozené obnovy; přirozené obnovy nelze použít v porostech geneticky nevhodných.

(2) Při mýtní těžbě úmyslné nesmí velikost holé seče překročit 1 ha a její šíře na exponovaných hospodářských souborech jednonásobek a na ostatních stanovištích dvojnásobek průměrné výšky těžného porostu. Šířka holé seče není omezena při domýcení porostních zbytků a porostů o výměře menší než 1 ha. V odůvodněných případech může orgán státní správy lesů při schvalování plánu nebo při zpracování osnovy nebo na žádost vlastníka lesa povolit výjimku ze stanovené velikosti nebo šířky holé seče, a to

- a) na hospodářském souboru přirozených borových stanovišť na písčitých půdách a na hospodářském souboru přirozených lužních stanovišť do velikosti 2 ha holé seče bez omezení šíře,
- b) na dopravně nepřístupných horských svazích delších než 250 m, nejedná-li se o exponované hospodářské soubory, do velikosti 2 ha holé seče.

Na povolení této výjimky se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

(5) Při obnově lesa je zakázáno bez ohledu na vlastnickou hranici přiřazovat další holou seč k mladým porostům na celé ploše nezajištěným, pokud by celková výměra nezajištěných porostů překročila velikost a šířku stanovenou v odstavci 2. Nejmenší přípustná vzdálenost holé seče od holin a mladých porostů na celé ploše nezajištěných nesmí být menší než průměrná výška obnovovaného porostu.

(6) Holina na lesních pozemcích musí být zalesněna do dvou let a lesní porosty na ní zajištěny do sedmi let od jejího vzniku; v odůvodněných případech může orgán státní správy lesů při schvalování plánu nebo při zpracování osnovy nebo na žádost vlastníka lesa povolit lhůtu delší. Na povolení této delší lhůty se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

§ 32

Ochrana lesa

(1) Vlastník lesa je povinen provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, zejména

- a) zjišťovat a evidovat výskyt a rozsah škodlivých činitelů a jimi působených poškození důležitých pro pozdější průkaznost provedených opatření; při zvýšeném výskytu neprodleně informovat místně příslušný orgán státní správy lesů a provést nezbytná opatření,
- b) preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů,
- c) provádět preventivní opatření proti vzniku lesních požárů podle zvláštních předpisů.²¹⁾

(2) Při vzniku mimořádných okolností a nepředvídaných škod v lese (větrné a sněhové kalamity, přemnožení škůdců, nebezpečí vzniku požárů v období sucha apod.) je vlastník lesa povinen činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a pro zmírnění jejich následků. Orgán státní správy lesů může vlastníku lesa nařídit tato opatření

- a) zastavení jiných těžeb než těžeb nahodilých a zpracování těžeb nahodilých ve stanoveném rozsahu a termínu,
- b) provedení ochranného zásahu směřujícího k zastavení šíření nebo k hubení škodlivých organismů,
- c) zničení napadených semen a sazenic,
- d) průkazné označování a evidenci vytěženého dřeva,
- e) omezení nakládání se dřevem, semeny nebo sazenicemi lesních dřevin.

(4) Vlastníci lesů, uživatelé honiteb⁶⁾ a orgány státní správy lesů jsou povinni dbát, aby lesní porosty nebyly nepřiměřeně poškozovány zvěří.

(5) Vlastník lesa je povinen zvyšovat odolnost lesa a jeho stabilitu, zejména vhodnou druhovou skladbou dřevin a jejich rozmístěním v porostu, výchovou v mladých porostech, zakládáním zpevňovacích pásů na okraji i uvnitř lesních porostů, používáním vhodných způsobů a postupů obnovy a řazením sečí.

(6) Vlastník lesa je povinen hospodařit v lese tak, aby jeho činnostmi nebyly ohroženy lesy sousedních vlastníků.

(7) Je zakázáno oplocovat les z důvodů vlastnických nebo za účelem omezení obecného užívání lesa (§ 19 odst. 1); to se netýká lesních školek, oplocení zřízeného k ochraně lesních porostů před zvěří a oplocení obor⁶⁾ nebo farmových chovů zvěře.^{21a)}

(8) Vlastník lesa je povinen chránit les před znečišťujícími látkami unikajícími nebo vznikajícími při jeho hospodářské činnosti. V lese je povinen používat výhradně biologicky odbouratelné oleje k mazání řetězů motorových pil a biologicky odbouratelné hydraulické kapaliny. Při ochraně lesních porostů je povinen dát přednost účinným technologiím šetřícím životní prostředí.

§ 33

Těžba dříví

(1) Provádět těžbu mýtní úmyslnou v lesních porostech mladších než 80 let je zakázáno; v odůvodněných případech může orgán státní správy lesů při schvalování plánu nebo při zpracování osnovy nebo na žádost vlastníka lesa povolit výjimku z tohoto zákazu.

(2) Právnícké a fyzické osoby zajišťující těžební práce jsou povinny provádět je takovým způsobem, který minimalizuje negativní dopady na lesní ekosystém v daném prostředí.

§ 34

Lesní doprava

(1) Přibližování, uskladnění a odvoz dříví (dále jen "lesní doprava") musí být prováděny tak, aby nedocházelo k nepřiměřenému poškozování lesa a ostatních pozemků.

(2) Výstavba a údržba přibližovacích linek, lesní dopravní sítě a ostatních zařízení v lesích nesmí působit ohrožení stability lesních porostů, zvýšené nebezpečí eroze nebo nepřiměřené poškození půdy a vodního režimu v daném území.

(3) Nelze-li účelu dosáhnout jinak, je vlastník lesa nebo osoba provádějící činnost v zájmu vlastníka lesa oprávněn v odůvodněných případech na nezbytnou dobu, v nezbytném rozsahu, ve vhodné době a za náhradu užívat cizí pozemky k lesní dopravě. Tím není dotčena jeho odpovědnost za způsobenou škodu podle zvláštních předpisů.²²⁾

§ 39

Práva a povinnosti lesní stráže

(1) Lesní stráž je při své činnosti povinna

- a) prokázat se průkazem lesní stráže a nosit služební odznak,
- b) dohlížet na dodržování povinností spojených s obecným užíváním lesů (§ 19 a 20),
- c) oznamovat neodkladně zjištěné závady, nedostatky a škody podle jejich povahy buď vlastníku nebo uživateli lesa, nebo orgánu, který ji ustanovil, popřípadě v neodkladných případech též orgánům Policie České republiky nebo příslušným orgánům státní správy.

(2) Lesní stráž je při své činnosti oprávněna

- a) zjistit totožnost osoby, která při obecném užívání lesa porušuje ustanovení tohoto zákona,
- b) ukládat a vybírat pokuty za přestupky uvedené v § 53 tohoto zákona v blokovém řízení podle zvláštního předpisu,²⁴⁾
- c) předvést bezodkladně policejnímu orgánu osobu, kterou přistihne při přestupku, nelze-li jinak zjistit její totožnost,
- d) požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie České republiky, popřípadě obecní policie, pokud nemůže splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky.

2.2.2. Zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti

Podobně jako v případě lesního hospodářství, tak i myslivost je lidskou činností, která se přímo či nepřímo dotýká i ochrany přírody. Řada zvláště chráněných druhů živočichů je zvěří (kterou ovšem není možno lovit) a s některými omezeními, nebo naopak právy vyplývajícími ze zákona o myslivosti se lze setkat i v chráněných územích. Strážci by si měli uvědomit, že cílem myslivců není (neměl by být) jen lov - cíle myslivosti jsou velmi podobné těm ochranářským, byť prostředky a hlavně tradice jsou jiné. Ovšem příroda kterou se obě se obě skupiny snaží chránit je jen jedna. Proto je na místě s myslivci komunikovat, případně spolupracovat - což jde se základními znalostmi problematiky samozřejmě lépe. Jen tak se podaří prolomit bariéry nedůvěry či řevnivosti týkající se např. otázky dravců a šelem. "Nejdostupnějším" orgánem státní správy myslivosti jsou odbory životního prostředí a zemědělství příslušného městského úřadu (obce s rozšířenou působností), příp. krajské úřady.

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) **myslivostí** soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součástí ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součástí českého národního kulturního dědictví,

b) **zvěří** obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů uvedených v písmenech c) a d),

c) **druhy zvěře, které nelze lovit** podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka podle těchto předpisů:

- savci: bobr evropský, kočka divoká, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid, vlk euroasijský, vydra říční,

- ptáci: čírka modrá, čírka obecná, havran polní, holub doupňák, jeřábek, jestřáb lesní, káně lesní, káně rousná, kopřivka obecná, kormorán velký, koroptev polní, krahujec obecný, krkavec velký, křepelka polní, lžičák pestrý, moták pochop, poštolka, racek, raroh velký, sluka lesní, sojka obecná, sokol stěhovavý, tetřev hlušec, tetřívka obecná, volavka popelavá, výr velký,

d) **druhy zvěře, kterou lze obhospodařovat lovem:**

- savci: daněk skvrnitý, jelen evropský, jelenec běloocasý, jezevec lesní, kamzík horský, koza bezoárová, králík divoký, kuna lesní, kuna skalní, liška obecná, muflon, ondatra pižmová, prase divoké, sika Dybowského, sika japonský, srnec obecný, tchoř tmavý, tchoř stepní a zajíc polní,

- ptáci: bažant královský, bažant obecný, hrdlička zahradní, holub hřivnáč, husa běločelá, husa polní, husa velká, kachna divoká, krocan divoký, lyska černá, orebice horská, perlička obecná, polák chocholačka, polák velký, straka obecná, špaček obecný, vrána obecná

h) **právem myslivosti** souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků,

§ 8

Základní povinnosti

(2) Každý, kdo vstupuje se svou činností do přírody, si musí počínat tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování nebo zraňování zvěře a k poškozování jejích životních podmínek.

§ 9

Omezení a zákazy dané v zájmu ochrany

(1) Je zakázáno plašit zvěř jakýmkoliv způsobem, s výjimkou opatření k zabránění škodám působeným zvěří a dovolených způsobů lovu. Dále je zakázáno rušit zvěř při hnízdění a kladení mláďat a provádět další činnosti záporně působící na život zvěře jako volně žijících

živočichů, pokud nejde o činnosti při obhospodařování pozemků nebo o činnosti při návštěvách honiteb jako součástí krajiny.

(2) Rovněž je zakázáno poškozovat nebo ničit slaniska, napajedla, zařízení pro přikrmování, pozorování a lov zvěře a další myslivecká zařízení. K jejich vybudování a umístění je nutný předchozí souhlas vlastníka honebního pozemku. Nedá-li žádný z vlastníků honebních pozemků v honitbě tento souhlas, rozhodne o umístění slaniska, napajedla nebo zařízení pro přikrmování zvěře orgán státní správy myslivosti. Ustanovení zvláštních právních předpisů tím nejsou dotčena.

(3) Na žádost uživatele honitby může orgán státní správy myslivosti, zejména v době hnízdění, kladení a odchovu mláďat nebo provádění lovů, nařídit přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby nebo jejích částí, omezení jízdy koňmi a tažnými psy a omezení jiných sportovních nebo zájmových činností. Uvedená opatření se nevztahují na hospodářskou činnost vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků.

§ 10

Povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků

(1) Je zakázáno vlastníkům domácích zvířat, včetně zvířat ze zájmových chovů a zvířat z farmových chovů zvěře, nechat je volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele nebo vedoucího.

(2) Při obhospodařování pozemků, jejich ohrazování při pastvě a podobně jsou vlastníci, popřípadě nájemci pozemků povinni dbát, aby nebyla zvěř zraňována nebo usmrcována; ustanovení předpisů na ochranu zvířat proti týrání tím nejsou dotčena. Ustanovení zvláštních právních předpisů na ochranu zvěře při obhospodařování pozemků nejsou dotčena.

(3) K zabránění škodám působeným na zvěři při obhospodařování honebních pozemků jsou povinni

a) vlastníci, popřípadě nájemci honebních pozemků oznámit s předstihem uživateli honitby dobu a místo provádění zemědělských prací v noční době, kosení píce a použití chemických přípravků na ochranu rostlin,

b) provozovatelé mechanizačních prostředků na kosení píce používat účinných plašičů zvěře, a pokud je to možné, provádět sklizňové práce tak, aby zvěř byla vytlačována od středu sklizeného pozemku k jeho okraji,

c) provozovatelé silážních jam a krechtů provádět opatření proti nežádoucímu přístupu zvěře.

§ 11

Povinnosti uživatelů honiteb

(1) V zájmu ochrany zvěře jsou uživatelé polních honiteb povinni pečovat o zakládání remízků a jiných vhodných úkrytů pro zvěř a uživatelé lesních honiteb o zakládání políček pro zvěř na pozemcích, na kterých jim to vlastník, popřípadě uživatel honebních pozemků na jejich žádost písemně povolí; vlastník, popřípadě nájemce lesních pozemků může tuto činnost povolit jen při dodržení předpisů o lesích.

(2) Uživatelé honiteb jsou povinni provést po oznámení vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků podle § 10 odst. 3 písm. a) potřebná opatření k záchraně zvěře.

(3) Uživatelé honiteb jsou povinni provádět v době nouze dostupná a přiměřená opatření k záchraně zvěře, zejména ve spojitosti se záplavami, povodněmi, lesními požáry a extrémně vysokou sněhovou pokrývkou.

(4) Uživatel honitby je povinen provozovat krmelce, zásypy, slaniska a napajedla a v době nouze zvěř řádně přikrmovat. Počty a objemy těchto zařízení se uvádějí v plánu mysliveckého hospodaření a v ročním statistickém výkazu o honitbě.

§ 12

Ustanovení myslivecké stráže

(podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce myslivecké stráže a jejich ověřování, vzory služebního odznaku, průkazu myslivecké stráže, průkazu mysliveckého hospodáře najdete v prováděcí vyhlášce č. 244/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o myslivosti)

(1) Uživatel honitby je povinen pro každých započatých 500 ha honitby navrhnout orgánu státní správy myslivosti ustanovení jedné myslivecké stráže. Návrh na ustanovení myslivecké stráže se předkládá do 30 dnů od uzavření smlouvy o nájmu honitby anebo do 30 dnů ode dne, kdy byl uživatel honitby vyzooměn orgánem státní správy myslivosti o zrušení ustanovení myslivecké stráže; v případě užívání honitby na vlastní účet se návrh předkládá do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o uznání honitby.

(2) Mysliveckou stráž ustanovuje orgán státní správy myslivosti na období 10 let; opakované ustanovení je možné. Návrh musí obsahovat písemný souhlas osoby navrhované na ustanovení mysliveckou stráží. Nesplní-li uživatel honitby povinnost podle odstavce 1, může ustanovit mysliveckou stráž orgán státní správy myslivosti a vyzoomí o tom uživatele honitby.

(3) Mysliveckou stráží může být ustanovena fyzická osoba, která

a) je starší 21 let,

b) má bydliště na území České republiky,

c) je bezúhonná,

d) má způsobilost k právním úkonům,

e) je fyzicky a zdravotně způsobilá pro výkon funkce myslivecké stráže,

f) prokázala znalost práv a povinností myslivecké stráže podle tohoto zákona a znalost souvisejících předpisů,

g) složila slib tohoto znění: "Slibuji, že jako myslivecká stráž budu s největší pečlivostí a svědomitostí plnit povinnosti při výkonu ochrany myslivosti, že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní předpisy a nepřekročím oprávnění příslušející myslivecké stráží.",

h) má platný lovecký lístek a platný zbrojní průkaz a je pojištěna (§ 48),

i) vyslovila s ustanovením do funkce písemný souhlas.

(6) Orgán státní správy myslivosti před ustanovením prověří znalosti navrhované osoby podle odstavce 3 písm. f) a přijme její slib podle odstavce 3 písm. g). Ustanovení mysliveckou stráží provede vydáním služebního odznaku se státním znakem a průkazu

myslivecké stráž, ve kterém uvede dobu jeho platnosti a obvod působnosti. Obvod působnosti myslivecké stráž je vymezován honitbou (honitbami).

§ 14

Oprávnění myslivecké stráž

(1) Myslivecká stráž je oprávněna

a) požadovat od osob, které jsou v honitbě se střelnou zbraní nebo s jinou loveckou výzbrojí, předložení zbrojního průkazu, průkazu zbraně, loveckého lístku, povolenky k lovu a potvrzení o povinném pojištění, popřípadě jiného průkazu, jímž lze prokázat jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého nebo přechodného pobytu,

b) zastavit a prohlížet v honitbě a na účelových komunikacích v honitbě dopravní prostředky včetně přepravovaných zavazadel, je-li důvodné podezření, že přepravují nebo obsahují neoprávněně nabytou zvěř, a za tím účelem požadovat předložení dokladu o nabytí zvěře,

c) zadržet osobu, kterou přistihne v honitbě při neoprávněném lovu nebo při jiné činnosti tímto zákonem zakázané, nebo osobu, kterou přistihne v honitbě se zakázanou loveckou výzbrojí anebo se střelnou zbraní, pokud nejde o osobu oprávněnou podle zvláštních právních předpisů držet střelnou zbraň i na honebních pozemcích, a neprodleně přivolat orgán Policie České republiky (dále jen "policie"),

d) odejmout osobám uvedeným v písmenech b) a c) střelnou zbraň nebo zakázanou loveckou výzbroj, chycenou, ulovenou nebo přepravovanou zvěř, popřípadě i loveckého psa a fretku a vykázat je z honitby; o odnětí věci sepsat úřední záznam a osobě, jíž byla věc odňata, vystavit potvrzení o odnětí věci a odňatou střelnou zbraň nebo zakázanou loveckou výzbroj odevzdat neprodleně orgánu policie; osoby uvedené v písmenech a) až d) jsou povinny výzvám či úkonům v nich uvedeným vyhovět, popřípadě jich uposlechnout,

e) usmrcovat v honitbě toulavé psy, kteří mimo vliv svého vedoucího ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení pronásledují zvěř; pokud je tato nemovitost umístěna na oploceném pozemku, počítá se vzdálenost od jeho oplocení. Toto oprávnění se nevztahuje na psy ovčáckých a loveckých plemen, na psy slepecké, zdravotnické, záchranářské a služební; usmrcovat kočky potulující se v honitbě ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení; pokud je tato nemovitost umístěna na oploceném pozemku, počítá se vzdálenost od jeho oplocení,

f) usmrcovat mývala severního, psíka mývalovitého, norka amerického nebo nutrii říční a další vyhláškou stanovené zavlečené druhy živočichů v přírodě nežádoucí,

g) usmrcovat po předchozím oznámení místně příslušnému obecnímu úřadu zdivočelá hospodářská zvířata a dále volně se pohybující označená zvířata z farmových chovů zvěře ve vzdálenosti větší než 200 m od nehonebního pozemku, na němž je farmový chov provozován,

h) požadovat pomoc nebo součinnost orgánů policie, popřípadě obecní policie, pokud nemůže splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky,

i) ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení za přestupky podle zvláštního právního předpisu,

j) vstupovat na pozemky v honitbě v rozsahu nezbytně nutném k výkonu funkce.

(2) Myslivecká stráž, která usmrtila psa nebo kočku, zdivočelá hospodářská zvíře nebo označená zvíře z farmového chovu zvěře, je povinna o tom neprodleně informovat jeho vlastníka, pokud je známý, a sdělit mu místo usmrcení zvířete a popřípadě jej na toto místo

doprovodit.

(3) Prohlídka dopravních prostředků a zavazadel podle odstavce 1 nesmí sledovat jiný zájem než zjištění, zda v těchto prostředcích a zavazadlech není neoprávněně nabytá zvěř.

§ 15

Povinnosti myslivecké stráže

(1) Myslivecká stráž je při své činnosti povinna

a) prokázat se průkazem myslivecké stráže a nosit služební odznak,

b) dohlížet na dodržování povinností spojených s ochranou myslivosti,

c) oznamovat neodkladně zjištěné závady, nedostatky a škody podle jejich povahy uživateli honitby nebo orgánu, který ji ustanovil, popřípadě v neodkladných případech též orgánům policie nebo příslušným orgánům státní správy.

(2) Myslivecká stráž je povinna zabezpečit průkaz myslivecké stráže a služební odznak proti zneužití, ztrátě a odcizení; případně takové skutečnosti je povinna neprodleně oznámit orgánu, který jí průkaz a odznak vydal.

§ 42

Doba lovu a podmínky lovu

(1) Lovit lze jen zvěř, která není hájena podle § 2 písm. c), a to ve stanovené době lovu. Pokud orgán ochrany přírody rozhodne o odlovu živočichů, kteří nejsou zvěří, může tento odlov provést za stanovených podmínek osoba oprávněná podle tohoto zákona (držitel loveckého lístku).

(2) Vyhláška stanoví dobu lovu jednotlivých druhů zvěře a bližší podmínky provádění lovu.

§ 43

Dohledávka zvěře

(1) Uživatel honitby je povinen zajistit sledování a dohledání zvěře postřelené nebo jiným způsobem poraněné, která přeběhne nebo přeletí do cizí honitby nebo na nehonební pozemky; při této činnosti je oprávněn použít loveckého psa.

(2) Osoby provádějící dohledávku zvěře jsou oprávněny v nezbytně nutné míře vstupovat s loveckou zbraní a loveckým psem na pozemky cizí honitby a na neoplocené nehonební pozemky, a to po předchozím vyrozumění uživatele cizí honitby nebo vlastníka, popřípadě nájemce nehonebních pozemků, který se může dohledávky zvěře zúčastnit a který má povinnost provedení dohledávky umožnit. Dohledávku na oploceném nehonebním pozemku je možno provést jen po souhlasu jeho vlastníka, popřípadě nájemce.

(3) Dohledaná zvěř patří uživateli honitby, z níž přeběhla nebo přeletěla. Zvěř mrtvá, která byla jinak nalezena na nehonebních pozemcích, náleží uživateli nejbližší honitby, který je povinen postupovat podle veterinárních předpisů.⁵⁾

Zakázané způsoby lovu

(1) Lov zvěře smí být prováděn jen způsobem odpovídajícím zásadám mysliveckým, zásadám ochrany přírody a zásadám ochrany zvířat proti týrání. Zakazuje se

a) chytat zvěř do ok, na lep, do želez, do jestřábích košů, tluček a náslapných pastí a pomocí háčků, chytat ondatry do vrší,

b) lovit zvěř způsobem, jímž se zbytečně trýzní, trávit zvěř jedem nebo ji usmrcovat plynem,

c) lovit zvěř do sítí, pokud nejde o její odchyt za účelem zazvěřování nebo u zvěře pernaté o ornitologický výzkum,

d) lovit zvěř pematou na výrovkách, lovit zvěř s pomocí živých živočichů jako návnad,

e) nahánět zvěř srnčí pomocí ohařů, ostatní zvěř spárkatou s pomocí psů v kohoutku vyšších než 55 cm,

f) lovit sluku vyháněním pomocí psa a plašením s honci,

g) lovit zvěř s pomocí elektrických zařízení schopných zabít nebo omráčit, zdrojů umělého osvětlení, zrcadel, zařízení pro osvětlení terče, hledí pro střelbu v noci s elektronickým zvětšením obrazu nebo pro převracení obrazu, reprodukční soustavy s hlasy zvěře, výbušnin,

h) lovit zvěř s pomocí mechanismů pohybujících se po zemi, nad zemí nebo po vodě, pokud nejde o loď plovoucí rychlostí menší než 5 km/hod.,

i) střílet zvěř jinou zbraní než loveckou (dlouhou palnou zbraní kulovou, brokovou nebo kombinovanou, určenou k loveckým účelům),

j) střílet zvěř zakázanými zbraněmi, jejich doplňky a střelivem,

k) střílet zvěř srnčí jinou zbraní než kulovnicí s nábojem s energií ve 100 m nižší než 1000 J (joulů) a ostatní zvěř spárkatou nižší než 1500 J; to neplatí při lovu selete a lončáka prasete divokého, které lze při nadhánce, nahánce nebo nátláče střílet i brokovnicí s jednotnou střelou,

l) střílet zvěř z poloautomatických nebo automatických zbraní se zásobníkem schopným pojmout více než 2 náboje,

m) lovit zvěř kromě prasat divokých a lišek obecných za noci, tj. hodinu po západu slunce až do hodiny před východem slunce; lovit prase divoké a lišku obecnou v noci bez použití vhodné pozorovací a střelecké optiky,

n) lovit zvěř v době nouze ve vzdálenosti do 200 m od krmelců a slanisk,

o) dávat do krmiva lákací a narkotizační prostředky, pokud to není prováděno za účelem odchytu,

p) střílet zvěř na hnízdech a vystřelovat hnízda,

r) lovit zvěř na honebních pozemcích, na kterých současně probíhá sklizeň zemědělských plodin, a na sousedních pozemcích ve vzdálenosti do 200 m od hranice těchto pozemků,

s) lovit zvěř na čekané ve vzdálenosti do 200 m od hranic sousední honitby, lovit bažanty ve

vzdálenosti do 200 m od sousední bažantnice a v těchto vzdálenostech přikrmovat zvěř, umísťovat myslivecká zařízení a provádět lov z mysliveckých a jiných zařízení,

t) střílet spárkatou zvěř v odchyťových a aklimatizačních zařízeních a v přezimovacích objektech, s výjimkou zvěře poraněné a chovatelsky nežádoucí,

u) lovit na společném lovu zvěř spárkatou kromě laní a kolouchů jelena evropského a jelena siky, muflonek a muflončat, selete a lončáka prasete divokého; tento zákaz se netýká lovu v oborách,

v) střílet zajíce polního, bažanta obecného, orebici horskou, perličku obecnou, kachnu divokou, poláka velkého, poláka chocholačku, lysku černou, husu velkou, husu běločelou a husu polní jinak než loveckou zbraní brokovou na společných lovech za účasti minimálně 3 střelců a stanoveného počtu loveckých psů,

w) používat olověné brokové náboje k lovu vodního ptactva.

2.2.3. Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách (vodní zákon)

Vybraná ustanovení pro potřeby stráže přírody

Dalším oborem ze sektoru životního prostředí, který se může dotýkat práce strážce, je vodní hospodářství příp. rybářství. V obou případech je, při zjištění nějakých nedostatků nebo potřeby získat více informací, příslušný odbor životního prostředí příslušného městského úřadu obce s rozšířenou působností (vodoprávní úřad).

§ 3

Práva k vodám a právní povaha vod

(1) Povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují; práva k těmto vodám upravuje tento zákon.

(2) Za povrchové a podzemní vody se nepovažují vody, které byly z těchto vod odebrány.

§ 6

Obecné nakládání s povrchovými vodami

(1) Každý může na vlastní nebezpečí bez povolení nebo souhlasu vodoprávního úřadu odebírat povrchové vody nebo s nimi jinak nakládat pro vlastní potřebu, není-li k tomu třeba zvláštního technického zařízení.

(2) Povolení nebo souhlasu vodoprávního úřadu rovněž není třeba k zachycování povrchových vod jednoduchými zařízeními na jednotlivých pozemcích a stavbách nebo ke změně přirozeného odtoku vod za účelem jejich ochrany před škodlivými účinky těchto vod.

(3) Při obecném nakládání s povrchovými vodami se nesmí ohrožovat jakost nebo zdravotní nezávadnost vod, narušovat přírodní prostředí, zhoršovat odtokové poměry, poškozovat břehy, vodní díla a zařízení, zařízení pro chov ryb a porušovat práva a právem chráněné zájmy jiných.

(4) Vodoprávní úřad může obecné nakládání s povrchovými vodami bez náhrady upravit, omezit, popřípadě zakázat, vyžaduje-li to veřejný zájem, zejména dochází-li při něm k porušování povinností podle odstavce 3 nebo z důvodu bezpečnosti osob. Působnost jiných správních úřadů ke stanovení podmínek k užívání těchto vod ke koupání není tímto zákonem dotčena.

§ 7

Užívání povrchových vod k plavbě

(1) K užívání povrchových vod k plavbě a k odběru vody potřebné k provozu plavidel není třeba povolení vodoprávního úřadu.

(2) Provozovatelé plavidel jsou povinni vybavit je potřebným zařízením k akumulaci odpadních vod a řádně je provozovat, pokud při jejich užívání nebo provozu mohou odpadní vody vznikat, a jsou povinni zabránit únikům odpadních vod a závadných látek z plavidel do vod povrchových.

(5) Na povrchových vodách v ochranných pásmech vodních zdrojů I. stupně a na nádržích určených povolením nebo rozhodnutím vodoprávního úřadu podle § 8 odst. 1 písm. a) bodu 4 nebo podle předchozích předpisů pro chov ryb je plavba plavidel se spalovacími motory zakázána. Nejde-li o dopravně významné vodní cesty, je tato plavba zakázána na vodních nádržích a vodních tocích, které stanoví Ministerstvo dopravy a spojů v dohodě s Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství vyhláškou. Povrchové vody lze užívat k plavbě jen tak, aby při tom nedošlo k ohrožení zájmů rekreace, jakosti vod a vodních ekosystémů, bezpečnosti osob a vodních děl; rozsah a podmínky užívání povrchových vod k plavbě stanoví Ministerstvo dopravy a spojů v dohodě s Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství vyhláškou.

(8) Kontrolu dodržování zákazu plavby plavidel se spalovacími motory na povrchových vodách podle odstavce 5, jakož i kontrolu užívání povrchových vod k plavbě s ohledem na stanovený rozsah a podmínky jejich užívání vykonává Policie České republiky a Státní plavební správa.

2.2.4. ZÁKON č. 99/2004 Sb. o rybnářství

Vybraná ustanovení pro potřeby stráže přírody

V případě rybnářství platí do značné míry to samé co u myslivosti i když máme pocit, že zde je "třecích ploch" méně. Těmi by mohl být rozpor výkonu práva rybnářství s ochrannými podmínkami vybraných zvláště chráněných území (např. omezení tohoto práva v NPR) případně zajištění ochrany některých zvláště chráněných druhů živočichů, tradičně rybníkáři vnímanými jako "škodná" - tj. vydry, kormorána příp. dalších rybožravých ptáků. Pozoruhodná je pak jistě povinnost rybnářské stráže oznamovat zjištěné nedostatky orgánu ochrany přírody.

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

c) **rybníkem** vodní dílo, 2) které je vodní nádrž určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrází, nádrží a dalšími technickými zařízeními,

d) **zvláštním rybochovným zařízením** sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení,

e) **rybnářským revírem** část vodního útvaru povrchových vod 3) o výměře nejméně 500 m² souvislé vodní plochy, umožňující život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášená rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybnářství podle § 19 až 24,

f) **výkonem rybnářského práva** činnost v rybnářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybnářství podle § 19 až 24, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu,

k) **chráněnou rybí oblastí** vymezená část rybnářského revíru, v níž je výkon rybnářského práva omezen, popřípadě vyloučen za účelem vytvoření podmínek pro chov a ochranu ryb nebo pěstování a reprodukci vodních organismů,

l) rybnářským lístkem doklad nezbytný pro vydání povolenky k lovu umožňující lov ryb a vodních organismů v rybnářských revírech,

m) povolenkou k lovu doklad opravňující fyzickou osobu k lovu ryb nebo vodních organismů v příslušném rybnářském revíru,

r) **vybraným druhem ryb**: bolen dravý, candát obecný, hlavatka obecná, jelec jesen, jelec tloušť, jeseter malý, kapr obecný, lín obecný, lipan podhorní, losos obecný, ostroretka stěhovavá, parma obecná, podoustev nosák, pstruh duhový, pstruh obecný, siven americký, sumec velký, štika obecná, úhoř říční, mník jednovousý a všechny druhy síhů,

§ 4

Rybnářský revír

(1) Rybnářský revír vyhláší na vodním toku, na rybníce nebo na uzavřené vodě svým rozhodnutím příslušný rybnářský orgán; ten je oprávněn vyhlásit rybnářský revír pouze v

obvodu své územní působnosti. V případě pochybnosti, zda se jedná o uzavřenou vodu, rozhodne příslušný rybářský orgán.

§ 5

Chráněná rybí oblast

(1) Příslušný rybářský orgán po projednání s uživatelem rybářského revíru může svým rozhodnutím vyhlásit část příslušného rybářského revíru, popřípadě celý rybářský revír za chráněnou rybí oblast, přičemž v rozhodnutí stanoví, které ryby nebo vodní organizmy mají být předmětem ochrany; dále stanoví zdroje a způsob vysazování těchto ryb, popřípadě vodních organizmů a podmínky pro jejich chov a lov v příslušném rybářském revíru.

(2) V chráněné rybí oblasti může být omezen nebo zakázán lov ryb nebo vodních organizmů.

§ 6

Výkon rybářského práva

(1) Rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářském revíru. Uživatel rybářského revíru nemá právo povolit výkon rybářského práva jiné osobě.

(2) Výkon rybářského práva povolí na dobu 10 let příslušný rybářský orgán osobě, která splňuje podmínky pro řádný výkon rybářského práva stanovené tímto zákonem (§ 8 odst. 5); povolení výkonu rybářského práva podléhá správnímu poplatku. 7)

§ 11

Hospodaření v rybářském revíru

(8) Uživatel rybářského revíru, rybářský hospodář a jeho zástupce, držitel povolenky k lovu a rybářská stráž mohou při výkonu rybářského práva vstupovat na pobřežní pozemky, pokud na ně není vstup zakázán z důvodu obecného zájmu; jsou však povinni nahradit škodu, kterou při tom způsobí.

(9) Vlastník nebo uživatel pobřežního pozemku je povinen strpět označení rybářského revíru, popřípadě chráněné rybí oblasti.

§ 12

Ochrana rybníkářství a výkonu rybářského práva

(2) Povinnosti vlastníka rybníka a jiného vodního díla v oblasti péče o vodní dílo, památkové péče a ochrany přírody stanovené zvláštními právními předpisy nejsou tímto zákonem dotčeny.

(7) Rybníkář a uživatel rybářského revíru je povinen hospodařit tak, aby nedošlo ke zhoršení jakosti vod a aby neporušoval právem chráněné zájmy jiných osob.

(8) Rybníkář a uživatel rybářského revíru je povinen hospodařit tak, aby nebyla ohrožena rybní obsádka, zarybnění navazujícího rybářského revíru a rybníkářství přímo navazující na rybářský revír.

(9) Osoba nakládající s povrchovými vodami je povinna nenarušovat ochranu ryb a vodních organizmů, popřípadě zdrojů jejich potravy. Každý si musí počínat tak, aby nedocházelo ke

zbytečnému ohrožování, zraňování nebo rušení ryb a vodních organismů a poškozování jejich životních podmínek.

(10) Je zakázáno poškozovat nebo ničit rybářská zařízení nebo jejich části, nebo zařízení určená k jejich ochraně, označení nebo vybavení.

(11) Za škodu způsobenou na rybí obsádce v rybářském revíru nebo na rybníku nebo ve zvláštních rybochovných zařízeních odpovídá osoba, která ji způsobila. K vymáhání škody je oprávněn uživatel rybářského revíru nebo rybníkář.

(12) Vlastník, popřípadě uživatel pozemku zaplaveného při povodni není oprávněn na tomto pozemku lovit ryby a nesmí činit opatření, jímž by rybám zabránil vrátit se do rybářského revíru. Jestliže uživatel rybářského revíru neučinil do 7 dnů po opadnutí vody opatření k záchraně takovýchto ryb, je vlastník, popřípadě uživatel pozemku, na kterém voda zůstala, oprávněn si tyto ryby ponechat. Uživatel rybářského revíru je povinen uhynulé ryby ze zaplaveného pozemku neprodleně odstranit.

§ 13

Lov

(1) Lov ryb a vodních organismů smí být prováděn v rybníkářství pouze způsobem uvedeným v § 3 odst. 2 a v rybářském revíru zpravidla lovem na udici nebo jiným způsobem lovu, který stanoví příslušný rybářský orgán; v rybářském revíru může jednotlivá oprávněná osoba provádět lov nejvýše na 2 udice.

(2) Při lovu v rybářském revíru a v rybníkářství se zakazuje

a) používat prostředků výbušných, otravných nebo omamných látek,

b) používat bodců jakéhokoliv druhu, lapaček, udic bez prutů, dále vidlic a rozsošek, jakož i střílet ryby, tlouci ryby, chytat je na šňůry, do rukou a do ok,

c) užívat k lovu ryb elektrického proudu, lovit ryby pod ledem.

(3) V rybářských revírech se zakazuje lov

a) vybraných druhů ryb po dobu jejich hájení z důvodu ochrany jejich rozmnožování,

b) vybraných druhů ryb, které nedosáhly nejmenší lovné míry, z důvodu ochrany těchto druhů ryb,

c) mimo denní doby lovu ryb v kalendářním roce z důvodu ochrany rybí obsádky,

d) za použití jakýchkoliv stálých zařízení k lovu ryb nebo sítí, které nejsou od sebe vzdáleny alespoň 50 m, nebo zabraňovat tahu ryb po i proti vodě,

e) z lodí obytných, z plavidel veřejné dopravy a ze zvláštních plovoucích zařízení využívaných k přepravě materiálu,

f) v plavebních komorách,

g) v blízkosti přehradních hrází nejméně 100 metrů od hrázového tělesa,

h) ze silničních a železničních mostů,

i) v místech, kde se nahromadily ryby za mimořádně nízkého stavu vody nebo při škodlivém znečištění vody a též ryby shromážděné k přezimování a rozmnožování, lovit rybí plůdky, pokud tato opatření nečiní uživatel rybářského revíru k záchraně ryb nebo k jejich přenesení do jiných vod,

j) ryb do slupů, vrší,

k) v rybím přechodu nebo do vzdálenosti 50 m nad ním a pod ním.

(5) Příslušný rybářský orgán je oprávněn povolovat výjimky z odstavce 2 písm. b) a c) a z odstavce 3 písm. a) a b), k chovu ryb, jejich záchraně při mimořádných situacích, k vědeckým účelům nebo v jednotlivých zvlášť odůvodněných případech. Zásady pro udělování výjimek ze zakázaných způsobů lovu stanoví prováděcí právní předpis.

(6) Lov ryb pomocí elektrického proudu je povolen pouze při splnění bezpečnostních předpisů. Osoba obsluhující elektrické zařízení musí mít u sebe povolení k takovému lovu a doklady opravňující použití elektrického zařízení, stanovené zvláštním právním předpisem.

(7) Při lovu v rybářském revíru je osoba provádějící lov povinna mít u sebe rybářský lístek, povolenku k lovu, nejde-li o uživatele rybářského revíru, popřípadě doklad o udělení výjimky podle odstavce 4 nebo 5 a na požádání je předložit rybářské strážci, rybářskému hospodáři, popřípadě jeho zástupci nebo osobám pověřeným příslušným rybářským orgánem nebo orgánům Policie České republiky.

(8) Rybářský lístek vydává občanům České republiky obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má žadatel o vydání rybářského lístku trvalý pobyt, popřípadě cizincům, kteří se zdržují v obvodu jeho působnosti. Vydání rybářského lístku podléhá správnímu poplatku.

(9) Povolenku k lovu pro dané rybářské revíry vydávají uživatelé rybářských revírů zpravidla za úplat. V povolenke k lovu uživatel rybářského revíru označí držitele rybářského lístku, popřípadě stanoví bližší podmínky výkonu rybářského práva. Osoba provádějící lov je povinna vyznačit v povolenke k lovu datum lovu, rybářský revír, počet, druh a hmotnost ulovených ryb.

Rybářská stráž

I zde existuje doplňující právní předpis- vyhláška č. 197/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o rybářství, která stanovuje předpoklady pro výkon funkce rybářské stráže, jejich ověřování, vzor služebního odznaku a průkazu rybářské stráže

§ 14

(1) Pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících je uživatel rybářského revíru povinen a subjekt hospodařící na rybochovném zařízení oprávněn navrhnout rybářskou stráž. Rybářskou stráž ustanovuje, odvolává a zrušuje a stanovuje rozsah působnosti na návrh uživatele rybářského revíru či jiného oprávněného subjektu obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný podle místa trvalého bydliště navrhované osoby. Ten vede evidenci všech rybářských stráží, které byly ustanoveny v obvodu jeho působnosti. Příslušný rybářský orgán vydá rybářské strážci odznak a průkaz rybářské stráže. Subjekt, který rybářskou stráž ustanovil či ji vede v evidenci, je oprávněn nejméně jednou za 5 let ověřovat náležitosti, na základě kterých byl souhlas udělen, včetně kvalifikačních požadavků.

Oprávnění rybářské stráže

Rybářská stráž v rybářském revíru je oprávněna

a) kontrolovat

1. osoby lovící ryby nebo vodní organizmy, zda jsou k tomuto lovu oprávněné a zda provádí lov řádně a způsobem, který umožňuje tento zákon,

2. osobám lovícím ryby nebo vodní organizmy rybářské náradí, obsah rybářské lodky, nádrže nebo jiného zařízení užívaného k uchování ryb a rybářské úlovky, z hlediska dodržení rybářského práva,

3. osoby lovící ryby pomocí elektrického proudu, zda vlastní povolení příslušného rybářského orgánu k tomuto způsobu lovu, jakož i zda vlastní potřebné osvědčení prokazující jejich způsobilost k práci s elektrickým zařízením při lovu ryb a osvědčení dokladující bezpečnou použitelnost elektrického zařízení k lovu ryb,

4. užívání jezů, stavidel, zdymadel, výpusť a jiných zařízení z hlediska dodržování právních předpisů a opatření na ochranu výkonu rybářského práva,

5. způsob a rozsah užívání vod a jejich kvalitu;

b) požadovat

1. od osoby lovící ryby nebo vodní organizmy prokázání její totožnosti, předložení platného rybářského lístku a platné povolenky k lovu,

2. od osoby důvodně podezřelé ze spáchání přestupku nebo trestného činu v bezprostřední blízkosti rybářského revíru předložení rybářského lístku, popřípadě povolenky k lovu nebo jiného dokladu opravňujícího osobu k lovu anebo dokladu o nabytí ryby nebo vodního organismu,

3. součinnost, popřípadě pomoc orgánů Policie České republiky, popřípadě obecní policie, nemůže-li zajistit vlastními silami a prostředky výkon funkce rybářské stráže;

c) zadržet

1. povolenku k lovu osobě, která se dopustila porušení povinnosti stanovené tímto zákonem, a tuto doručit nejpozději do 5 pracovních dnů tomu, kdo povolenku vydal,

2. úlovek, rybářské náradí nebo nástroj osobě, která tím spáchala přestupek nebo trestný čin,

nebo z jehož spáchání je důvodně podezřelá;

d) vstupovat na pozemky, stavby, jezy, rybí přechody a jiná zařízení v souvislosti s výkonem funkce rybářské stráže, a to v rozsahu nezbytně nutném, a užívat k tomu v nezbytné míře existující přístupové cesty;

e) ukládat a vybírat pokutu v blokovém řízení za spáchání přestupku podle tohoto zákona a podle zákona o přestupcích.

§ 17

(1) Rybářská stráž je při výkonu své funkce **povinna**

- a) nosit služební odznak na viditelném místě,
- b) prokazovat se průkazem rybářské stráže,
- c) kontrolovat a dohlížet na dodržování povinností stanovených tímto zákonem,
- d) zjišťovat zdroje a příčiny znečištění vody v rybářském revíru,
- e) oznamovat neprodleně zjištěné závady a škody podle jejich povahy uživateli rybářského revíru a příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, který ji ustanovil, popřípadě orgánu příslušnému k ochraně přírody a krajiny nebo Policii České republiky.

2.2.5. ZÁKON č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Který nabyl účinnosti 1. ledna 2010 a nahrazuje dosavadní zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

§ 127

Úřední osoba

(1) Úřední osobou je

- a) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží
- b) pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů

(2) K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.

(3) Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva.

§ 137

Stanovení výše škody

Při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav. Přiměřeně se postupuje při stanovení výše škody na jiné majetkové hodnotě.

§ 138

Hranice výše škody, prospěchu, nákladů k odstranění poškození životního prostředí a hodnoty věci a jiné majetkové hodnoty

(2) Škodou nikoli nepatrnou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 Kč, škodou nikoli malou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč, větší škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč, značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč a škodou velkého rozsahu se rozumí škoda dosahující nejméně částky 5 000 000 Kč

(2) Částek uvedených v odstavci 1 se užije obdobně pro určení výše prospěchu, nákladů k odstranění následků poškození životního prostředí, hodnoty věci a jiné majetkové hodnoty.

§ 293

Poškození a ohrožení životního prostředí

(1) Kdo úmyslně znečistí nebo jiným způsobem poškodí půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím, že poruší zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek nebo zákony o ochraně a využívání přírodních zdrojů nebo zákony o chemických látkách nebo chemických přípravcích, na zvláště chráněném území, v evropsky významné lokalitě, v ptačí oblasti nebo ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, nebo na větším území mimo tyto lokality, a tím ohrozí společenstva nebo populace volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, nebo kdo úmyslně takové poškození životního prostředí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 opětovně,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí,

c) způsobí-li takovým činem trvalé nebo dlouhodobé poškození životního prostředí, nebo

d) způsobí-li takovým činem poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) poškození zvláště chráněného území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti nebo vodního zdroje, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro zvláštní ochranu takového území, nebo

b) poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve velkém rozsahu.

§ 294

Poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti

(1) Kdo z nedbalosti znečistí nebo jiným způsobem poškodí půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím, že poruší zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek nebo zákony o ochraně a využívání přírodních zdrojů nebo zákony o chemických látkách nebo chemických přípravcích, na zvláště chráněném území, v evropsky významné

lokality, v ptačí oblasti, ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, nebo na větším území mimo tyto lokality, a tím ohrozí společenstva nebo populace volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, nebo kdo z nedbalosti takové poškození životního prostředí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

b) způsobí-li takovým činem trvalé nebo dlouhodobé poškození životního prostředí, nebo

c) způsobí-li takovým činem poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) poškození zvláště chráněného území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti nebo vodního zdroje, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro zvláštní ochranu takového území, nebo

b) poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve velkém rozsahu.

§ 295

Poškození lesa

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, těžbou lesních porostů nebo jinou činností provedenou v rozporu s jiným právním předpisem způsobí, byť i připojením k již existující holině, vznik holé seče nebo způsobí závažné poškození lesa na celkové větší ploše lesa nebo proředí lesní porost pod hranici zakmenění stanovené jiným právním předpisem na celkové větší ploše lesa, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 opětovně, nebo

b) vznikne-li těžbou nebo jinou činností uvedenou v odstavci 1 holá seč nebo proředění na celkové značné ploše lesa.

§ 296

Společné ustanovení

(1) Větším územím podle § 293 a 294 se rozumí území o rozloze nejméně tři hektary a v případě povrchových vod ve vodních útvarech, s výjimkou vodních toků, nejméně jeden hektar vodní plochy a u vodního toku nejméně dva kilometry jeho délky; jednotlivá zasažená území a délky vodního toku se sčítají.

(2) Celkovou větší plochou lesa podle § 295 se rozumí plocha větší než jeden a půl hektaru a celkovou značnou plochou lesa se rozumí plocha větší než tři hektary.

§ 297

Neoprávněné vypuštění znečišťujících látek

(1) Kdo v rozporu s mezinárodní smlouvou, byť i z hrubé nedbalosti, vypustí nebo, ač je k tomu povinen, nezabrání vypuštění ropné, jedovaté kapalné nebo jiné obdobné znečišťující látky z lodi nebo jiného námořního plavidla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny, nebo
- b) opětovně.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví,
- b) závažné a rozsáhlé poškození jakosti vody, živočišných nebo rostlinných druhů nebo jejich částí, nebo
- c) poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve velkém rozsahu.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 298

Neoprávněné nakládání s odpady

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, poruší jiný právní předpis upravující nakládání s odpady tím, že přepraví odpad přes hranice státu bez oznámení nebo souhlasu příslušného orgánu veřejné moci, anebo v takovém oznámení nebo žádosti o souhlas nebo v připojených podkladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo, byť i z nedbalosti, v rozporu s jiným právním předpisem ukládá odpady nebo je odkládá, přepravuje nebo jinak s nimi nakládá, a tím způsobí poškození nebo ohrožení životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo
- c) spáchá-li takový čin opětovně.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo
- b) týká-li se takový čin nebezpečného odpadu.

§ 299

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu a spáchá takový čin na více než dvaceti pěti kusech živočichů, rostlin nebo exemplářů, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému

opatří jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 300

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti

Kdo z nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že usmrtí, zničí, opakovaně doveze, vyveze nebo proveze, nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu ve větším rozsahu než dvaceti pěti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 301

Odnímání nebo ničení živočichů a rostlin

Kdo, byť i z nedbalosti, poruší jiný právní předpis nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci tím, že odnímá z přírody nebo ničí volně žijící živočichy nebo planě rostoucí rostliny v takovém množství, že tím ohrožuje místní populaci těchto živočichů nebo rostlin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 302

Týrání zvířat

(1) Kdo týrá zvíře

a) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

b) surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, nebo

b) způsobí-li týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat.

Týrání zvířat je řešeno v samostatném zákoně č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání (ten dále nerozvádíme). Strážce se může setkat i s týráním domácích a hospodářských

zvířat nebo i volně žijících živočichů (manipulací, používáním zakázaných způsobů lovu, apod.). Příslušný orgán veřejné správy, který toto řeší je Obec, Státní veterinární správa, Policie ČR, Obecní Policie.

§ 325

Násilí proti úřední osobě

Kdo užije násilí

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až šest let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,

b) ublíží-li takovým činem jinému na zdraví, nebo

c) způsobí-li takovým činem větší škodu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví, nebo

b) škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 326

Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu

(1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(3) Odnětím svobody až na pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní

§ 327

Společné ustanovení

(1) Ochrana podle § 323 až 326 se poskytuje také osobě, která vystoupila na podporu nebo na ochranu orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci anebo úřední osoby.

(2) Ochrana podle § 323 až 326 se poskytuje též mezinárodně chráněné osobě, kterou se rozumí úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace, která požívá diplomatické nebo jiné výsady a imunity podle mezinárodního práva, nebo osoba zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu.

2.2.6. Zákon č.183/2006 Sb., stavební zákon

včetně novely zákona č. 379/2009 Sb. ze dne 2.1.2010

HLAVA IV.

Povinnosti a odpovědnost osob při přípravě a provádění staveb

§153

stavbyvedoucí a stavební dozor

(1) Stavbyvedoucí je povinen řídit provádění stavby v souladu s rozhodnutím nebo jiným opatřením stavebního úřadu a s ověřenou projektovou dokumentací, zajistit dodržování povinností k ochraně života, zdraví, životního prostředí a bezpečnosti práce vyplývajících ze zvláštních právních předpisů, zajistit řádné uspořádání staveniště a provoz na něm a dodržení obecných požadavků na výstavbu (§ 169), popřípadě jiných technických předpisů a technických norem. V případě existence staveb technické infrastruktury v místě stavby je povinen zajistit vytýčení tras technické infrastruktury v místě jejich střetu se stavbou.

§ 154

Vlastník stavby a zařízení

(1) Vlastník stavby je povinen

b) neprodleně ohlásit stavebnímu úřadu závady na stavbě, které ohrožují životy či zdraví osob nebo zvířat

(2) Vlastník zařízení, které podléhá tomuto zákonu, je povinen

b) neprodleně ohlásit stavebnímu úřadu závady na zařízení, které ohrožují životy či zdraví osob nebo zvířat

2.2.7.ZÁKON č. 100/2004 Sb. o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

§1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje ochranu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, které jsou ohroženy na přežití, s cílem jejich zachování regulováním obchodu s nimi v souladu s Úmluvou o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin¹⁾ (dále jen "Úmluva") a právem Evropských společenství, které upravuje dovoz a vývoz volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, dovoz výrobků z kytovců, dovoz výrobků z tuleňů, používání nášlapných pastí, dovoz kožešin a dalšího zboží vyrobeného z kožešin (dále jen "právo Evropských společenství o ochraně ohrožených druhů")²⁾ Dále stanoví podmínky pro obchod s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin dále vymezených a stanoví některá další opatření sloužící k zajištění ochrany a evidence těchto druhů na území České republiky.

(2) Tento zákon se vztahuje na

a) stanovené druhy živočichů a rostlin a na výrobky z živočichů a rostlin těchto druhů vyjmenované v Úmluvě a v právu Evropských společenství o ochraně ohrožených druhů³⁾

c) vývoz dalších zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů⁴⁾ z České republiky, které může v zájmu jejich ochrany stanovit prováděcí právní předpis.

§ 18

Obchod se zvláště chráněnými druhy

(1) Vývoz jiného jedince z České republiky lze provést jen na základě povolení ministerstva.

(3) Povolení k vývozu podle odstavce 1 lze udělit jen tehdy, pokud žadatel prokáže, že

b) tento jedinec byl získán v souladu s jiným právním předpisem²⁵⁾

§ 24

Prokázání původu

Kdo drží, chová, pěstuje, přepravuje, veřejně vystavuje, prodává, vyměňuje, nabízí za účelem prodeje nebo výměny nebo zpracovává exemplář, jiného jedince, výrobek z kytovců, výrobek z tuleňů nebo regulovanou kožešinu, je povinen na výzvu inspekce nebo celních orgánů prokázat jejich původ. Bez tohoto prokázání původu je zakázáno exemplář, jiného jedince, výrobek z kytovce, výrobek z tuleňů nebo regulovanou kožešinu držet, chovat,

pěstovat, přepravovat, veřejně vystavovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny nebo zpracovávat.

Zde nemá stráž přírody oprávnění provádět kontroly na prokázání původu dle tohoto zákona ani exempláře zadržet nebo zabavit. Pokud máte nějaké podezření na obchodování se zvláště chráněnými druhy živočichů či rostlin včetně jejich vystavování, prodeje (např. na burzách, přes internet), předvádění (např. sokolnické ukázky na veřejnosti) je potřeba vyrozumět Českou inspekci životního prostředí nebo Policii ČR. Uvědomte o tom především váš zřizující orgán.

§ 29a

Záchranná centra

(1) Záchranným centrem je trvalé zařízení, v němž jsou chovány nebo pěstovány zadržené nebo zabavené živé exempláře.

§ 34

Zadržení exempláře

(1) Zjistí-li inspekce nebo celní orgán porušení práva Evropských společenství o ochraně ohrožených druhů nebo tohoto zákona nebo mají-li tyto orgány důvodné pochybnosti o původu exempláře, zákonném nakládání s ním, pravosti nebo platnosti povolení nebo potvrzení nebo o tom, zda exemplář patří ke druhům nebo populacím, jejichž dovoz, vývoz, zpětný vývoz, tranzit nebo obchodní činnosti s nimi jsou omezeny nebo zakázány nebo je zakázáno jejich držení, zadrží exemplář. Inspekce nebo celní orgán může exemplář zadržet spolu s přenosným zařízením, v němž se exemplář nachází v okamžiku zadržení. Osoba, které je exemplář zadržen, je povinna jej inspekci nebo celnímu orgánu vydat. Pokud tak neučiní, může jí být exemplář odňat.

§ 34a

Zabavení exempláře

(1) Inspekce zabaví nelegálně získaný, dovážený, vyvážený, zpětně vyvážený nebo držený exemplář, exemplář, který nebyl zaregistrován podle § 23, anebo exemplář, u něhož nebyl prokázán původ ve smyslu § 24 zákona. Pouze v odůvodněných případech a pokud to není v rozporu s jinými právními předpisy, může inspekce od zabavení upustit. Stejně postupuje inspekce v případě, že bylo porušeno právo Evropských společenství o ochraně ohrožených druhů²). Rozhodnutí o zabavení vydá inspekce do 90 dnů ode dne zahájení řízení o zabavení. V odůvodněných případech může ministerstvo tuto lhůtu přiměřeně vzhledem k požadavkům šetření prodloužit. Odvolání proti rozhodnutí o zabavení nemá odkladný účinek.

(7) Vlastníkem exempláře zabaveného na základě pravomocného rozhodnutí se stává stát, přičemž hospodaření s tímto exemplářem přísluší ministerstvu. Ministerstvo do 3 měsíců ode

dne nabytí právní moci rozhodnutí o zabavení určí, jak bude s exemplářem dále naloženo, přičemž může převést právo k hospodaření s exemplářem na jinou organizační složku státu nebo právnickou osobu, v odůvodněných případech může převést exemplář i do vlastnictví vhodné osoby

2.2.8. ZÁKON č. 282/1991 Sb. o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa

Působnost inspekce v ochraně lesa

§ 2

Inspekce dozírá na dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů jako složky životního prostředí, právními a fyzickými osobami.

§ 3

(1) Inspekce zjišťuje nedostatky a škody na funkcích lesa jako složce životního prostředí, jejich příčiny a osoby zodpovědné za jejich vznik nebo trvání.

(2) Inspekce vyžaduje odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků a ukládá opatření k jejich odstranění a nápravě.

(3) Inspekce provádí kontrolu uložených opatření. Zjistí-li, že opatření nejsou splněna, je oprávněna stanovit k jejich splnění náhradní lhůtu.

(4) Inspekce je oprávněna v případě hrozící škody nařídít omezení, popřípadě zastavení výroby nebo jiné činnosti až do doby odstranění nedostatků a jejich příčin.

§ 7

(1) Úkoly inspekce plní inspektoři. Inspektoři se prokazují průkazy inspekce a jsou oprávněni nosit při výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru lesnický stejnokroj se státním znakem a služebním označením.

(2) Inspektoři jsou oprávněni

a) v nezbytně nutném rozsahu vstupovat, popřípadě vjíždět na cizí pozemky a vstupovat do cizích objektů užívaných pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, pokud k tomu není třeba povolení podle zvláštních předpisů.

3) Za škodu při tom způsobenou odpovídá stát; této odpovědnosti se nemůže zprostit,

b) požadovat potřebné doklady, údaje a písemná nebo ústní vysvětlení týkající se předmětu kontroly.

(4) Inspektoři jsou lesní stráží.

2.2.9. ZÁKON č. 185/2001 Sb. o odpadech

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství 1) a upravuje

- a) pravidla pro předcházení vzniku odpadů a pro nakládání s nimi při dodržování ochrany životního prostředí, ochrany lidského zdraví a trvale udržitelného rozvoje 1a) a při omezování nepříznivých dopadů využívání přírodních zdrojů a zlepšování účinnosti tohoto využívání,
- b) práva a povinnosti osob v odpadovém hospodářství a
- c) působnost orgánů veřejné správy v odpadovém hospodářství.

§ 2

Působnost zákona

(1) Zákon se vztahuje na nakládání se všemi odpady, s výjimkou

- a) odpadních vod,
- b) odpadů drahých kovů,
- c) radioaktivních odpadů,
- d) mrtvých těl zvířat, která uhynula jiným způsobem než porážkou, včetně zvířat usmrcených za účelem vymýcení nákazy zvířat odstraňovaných v souladu se zvláštním právním předpisem
- e) exkrementů, nejedná-li se o vedlejší produkty živočišného původu podle odstavce 2 písm. c), slámy a jiných přírodních látek pocházejících ze zemědělské výroby nebo lesnictví, které nevykazují žádnou z nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 k tomuto zákonu a které se využívají v zemědělství a lesnictví v souladu se zvláštním právním předpisem nebo k výrobě energie prostřednictvím postupů nebo metod, které nepoškozují životní prostředí ani neohrožují lidské zdraví,
- f) emisí látek znečišťujících ovzduší,
- g) odpadů plastických travin, výbušnin a munice,
- h) vytěžených sedimentů z vodních nádrží a koryt vodních toků, u kterých vlastník prokázal, že vyhovují limitům znečištění pro jejich využití k zavážení podzemních prostor a k úpravám povrchu terénu, stanoveným v příloze č. 9 k tomuto zákonu, a sedimentů z vodních nádrží a koryt vodních toků používaných na zemědělském půdním fondu podle zvláštních právních předpisů,
- i) sedimentů přemísťovaných v rámci povrchových vod za účelem správy vod a vodních cest, předcházení povodním, zmírnění účinku povodní a období sucha nebo rekultivace půdy, je-li prokázáno, že nevykazují žádnou z nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 k tomuto zákonu,

j) zemin a jiných přírodních materiálů vytěžených během stavebních činností, pokud vlastník prokáže, že budou použity v přirozeném stavu v místě stavby a že jejich použití nepoškodí nebo neohrozí životní prostředí nebo lidské zdraví.

(2) Nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, vztahuje se tento zákon na nakládání

- a) s těžebním odpadem,
- b) s nepoužitelnými léčivy a návykovými látkami,
- c) s vedlejšími produkty živočišného původu.

§ 3

Pojem odpad

(1) Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu.

(2) Ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc, příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu, k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu osoba sama.

(3) Pokud vlastník v řízení o odstranění pochybností podle § 78 odst. 2 písm. h) neprokáže opak, předpokládá se úmysl zbavit se movité věci příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu,

- a) která vzniká u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání jako vedlejší produkt při výrobě nebo přeměně energie, při výrobě nebo nakládání s látkami nebo výrobky nebo při jejich využívání nebo při poskytování služeb, nebo
- b) jejíž původní účelové určení odpadlo nebo zaniklo.

(4) Osoba má povinnost zbavit se movité věci, příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu, jestliže ji nepoužívá k původnímu účelu a věc ohrožuje životní prostředí nebo byla vyřazena na základě zvláštního právního předpisu

(5) Movitá věc, která vznikla při výrobě, jejímž prvotním cílem není výroba nebo získání této věci, se nestává odpadem, ale je vedlejším produktem, pokud

- a) vzniká jako nedílná součást výroby,
- b) její další využití je zajištěno,
- c) její další využití je možné bez dalšího zpracování způsobem jiným, než je běžná výrobní praxe, a
- d) její další využití je v souladu se zvláštními právními předpisy a nepovede k nepříznivým účinkům na životní prostředí nebo lidské zdraví.

(6) Některé druhy odpadu přestávají být odpadem, jestliže poté, co byl odpad předmětem některého ze způsobů využití, splňuje tyto podmínky:

- a) věc se běžně využívá ke konkrétním účelům,

b) pro věc existuje trh nebo poptávka,

c) věc splňuje technické požadavky pro konkrétní účely stanovené zvláštními právními předpisy nebo normami použitelnými na výrobky a

d) využití věci je v souladu se zvláštními právními předpisy a nepovede k nepříznivým dopadům na životní prostředí nebo lidské zdraví.

(7) Pro konkrétní způsoby použití vedlejších produktů podle odstavce 5 a výrobků z odpadů podle odstavce 6 musí být splněna kritéria pro využití odpadů, pokud jsou stanovena.

(8) Ministerstvo ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu může stanovit vyhláškou kritéria upřesňující, kdy movitá věc může být považována za vedlejší produkt a nikoli odpad a kdy odpad přestává být odpadem.

§ 4

Další základní pojmy

(1) Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) nebezpečným odpadem - odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 k tomuto zákonu,

b) komunálním odpadem - veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání,

c) odpadem podobným komunálnímu odpadu - veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů,

e) nakládáním s odpady - shromažďování, sběr, výkup, přeprava, doprava, skladování, úprava, využití a odstranění odpadů,

g) shromažďováním odpadů - krátkodobé soustředování odpadů do shromažďovacích prostředků v místě jejich vzniku před dalším nakládáním s odpady,

h) skladováním odpadů - přechodné soustředování odpadů v zařízení k tomu určeném po dobu nejvýše 3 let před jejich využitím nebo 1 roku před jejich odstraněním,

i) skládkou - zařízení zřízené v souladu se zvláštním právním předpisem a provozované ve třech na sebe bezprostředně navazujících fázích provozu, včetně zařízení provozovaného původcem odpadů za účelem odstraňování vlastních odpadů a zařízení určeného pro

skladování odpadů s výjimkou skladování odpadů podle písmene h),

m) sběrem odpadů - soustředování odpadů právnickou osobou nebo fyzickou osobou

oprávněnou k podnikání od jiných subjektů za účelem jejich předání k dalšímu využití nebo odstranění,

n) výkupem odpadů - sběr odpadů v případě, kdy odpady jsou právnickou osobou nebo fyzickou osobou oprávněnou k podnikání kupovány za sjednanou cenu,

o) úpravou odpadů - každá činnost, která vede ke změně chemických, biologických nebo fyzikálních vlastností odpadů (včetně jejich třídění) za účelem umožnění nebo usnadnění

jejich dopravy, využití, odstraňování nebo za účelem snížení jejich objemu, případně snížení jejich nebezpečných vlastností,

u) odstraněním odpadů - činnost, která není využitím odpadů, a to i v případě, že tato činnost má jako druhotný důsledek znovuzískání látek nebo energie; v příloze č. 4 k tomuto zákonu je uveden příkladný výčet způsobů odstranění odpadů,

w) prvotním původcem odpadů - každý, při jehož činnosti vzniká odpad,

x) původcem odpadů - právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, při jejichž činnosti vznikají odpady, nebo právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, které provádějí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení odpadů, a dále obec od okamžiku, kdy nepodnikající fyzická osoba odpad odloží na místě k tomu určeném; obec se současně stane vlastníkem tohoto odpadu,

§ 12

Obecné povinnosti

(1) Prvotní původce odpadů je povinen nakládat s odpady a zbavovat se jich pouze

způsobem stanoveným tímto zákonem a ostatními právními předpisy vydanými na ochranu životního prostředí. Nakládání s nebezpečnými odpady se řídí též zvláštními právními předpisy platnými pro výrobky, látky a přípravky se stejnými nebezpečnými vlastnostmi, pokud není v tomto zákoně nebo prováděcích právních předpisech k němu stanoveno jinak.

(2) Pokud dále není stanoveno jinak, lze s odpady podle tohoto zákona nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady podle tohoto zákona určena. Při tomto nakládání s odpady nesmí být ohroženo lidské zdraví ani ohrožováno nebo poškozováno životní prostředí a nesmějí být překročeny limity znečišťování stanovené zvláštními právními předpisy.

(3) K převzetí odpadu do svého vlastnictví je oprávněna pouze právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která je provozovatelem zařízení k využití nebo k odstranění nebo ke sběru nebo k výkupu určeného druhu odpadu, nebo osoba, která je provozovatelem zařízení podle § 14 odst. 2, nebo provozovatelem zařízení podle § 33b odst. 1 písm. b) nebo za podmínek stanovených v § 17 též obec. To neplatí pro předávání nezbytného množství vzorků odpadů k rozborům, zkouškám, analýzám pro účely stanovení skutečných vlastností a splnění požadavků pro převzetí odpadů do zařízení, pro účely vědy a výzkumu nebo jiné účely, které nejsou nakládáním s odpady podle § 4 odst. 1 písm. e).

(5) Ředění nebo míšení odpadů za účelem splnění kritérií pro jejich přijetí na skládku je zakázáno.

Povinnosti a oprávnění obce a fyzických osob při nakládání s komunálním odpadem

(1) Na obce se vztahují povinnosti původců podle § 16, pokud dále zákon nestanoví jinak.

(2) Obec může ve své samostatné působnosti stanovit obecně závaznou vyhláškou obce systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících na jejím katastrálním území včetně jejich biologicky rozložitelné složky a systému nakládání se stavebním odpadem.

(3) Obec je povinna v souladu se zvláštními právními předpisy určit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat komunální odpad, který produkují, a zajistit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat nebezpečné složky komunálního odpadu (např. zbytky barev a spotřební chemie, zářivky, rozpouštědla). Povinnost zajištění míst k odkládání nebezpečných složek komunálního odpadu obec splní určením místa k soustředování nebezpečných složek komunálního odpadu ve stanovených termínech, minimálně však dvakrát ročně, a dále zajištěním odvozu oprávněnou osobou. Obec může tento systém v případě potřeby doplnit pravidelným mobilním svozem oprávněnou osobou.

(4) Fyzické osoby jsou povinny odkládat komunální odpad na místech k tomu určených a ode dne, kdy tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídít a předávat k využití a odstraňování podle systému stanoveného obcí, pokud odpad samy nevyužijí v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy

(5) Obec může vybírat úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě smlouvy. Smlouva musí být uzavřena písemně a musí obsahovat výši úhrady. Vybírá-li obec tuto úhradu, nemůže stanovit poplatek za komunální odpad podle § 17a ani místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zvláštního zákona.

(6) Původci, kteří produkují odpad zařazený podle Katalogu odpadů jako odpad podobný komunálnímu z činnosti právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání, mohou na základě smlouvy s obcí využít systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálním odpadem. Smlouva musí být písemná a musí obsahovat vždy výši sjednané ceny za tuto službu.

Orgány veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství

Veřejnou správu v oblasti odpadového hospodářství vykonávají

- a) ministerstvo,
- b) Ministerstvo zdravotnictví,
- c) Ministerstvo zemědělství,
- d) inspekce,

- e) Česká obchodní inspekce,
- f) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský,
- g) celní úřady,
- h) Policie České republiky,
- i) orgány ochrany veřejného zdraví,
- j) krajské úřady,
- k) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- l) obecní úřady a újezdní úřady.

3. Postupy a řešení stráže přírody při porušení legislativy

Co je to vlastně přestupek?

Podle zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích (podrobněji viz kapitola předpisy) je přestupkem myšleno zaviněné jednání úmyslné nebo z nedbalosti, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti - zde veřejný zájem ochrany přírody a krajiny, a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

Co to je bloková pokuta?

Bloková pokuta je podle přestupkového zákona jedna z forem sankce.

Proč ukládat blokovou pokutu?

Bloková pokuta je nejjednodušší a nejelegantnější způsob, jak vyřešit bez zbytečných průtahů a papírování zjištěný přestupek způsobený fyzickými osobami (např. s konkrétním návštěvníkem chráněného území, který si krátí cestu mimo povolené stezky v NP, s řidičem automobilu zaparkovaného na slatinné louce, horolezcem, který leze po „zakázané“ skalní stěně, s lyžařem, který lyžuje mimo povolené lyžařské tratě apod.). Tady upozorníme na skutečnost, že blokovou pokutu může strážce ukládat pouze fyzické osobě nepodnikající nikoliv fyzické podnikající osobě a právnické osobě – tedy těm, kteří v rámci své podnikatelské činnosti páchají nějakou činnost. Zároveň musí platit, že činnost orgán ochrany přírody dodatečně nepovolil ve správním řízení (tzv. výjimkou ze zákazů, popř. souhlasem či vyhrazením místa). Tato porušení ZOPK musí řešit jedině správní orgán ve správním řízení. K tomuto správnímu aktu nemají strážci přírody oprávnění.

3.1. Co dělat při porušení předpisů.

S plněním zadaných úkolů při strážní činnosti je důležité myslet na vlastní bezpečnost, a proto doporučujeme, aby strážci vykonávali tuto činnost ve dvou a více osobách současně. Při konfliktech s přestupci jsou jakožto **úřední osoby** chráněni i povinováni předpisy nejen na úseku ochrany přírody, ale také například trestním zákoníkem.

3.1.1. Ukládání blokové pokuty

Postup níže Vám usnadní orientaci při základním zjišťování, zda byl porušen zákon ZOPK.

1) Byla porušena ustanovení § 16, 26, 29, 34, 35 odst. 2, 36 odst. 2, 45b, 45c ZOPK

- strážce hlásí porušení zákona svému zřizujícímu OOP, v naléhavých případech kontaktuje Policii ČR nebo českou inspekci životního prostředí (zkráceně ČIŽP), která má zřízenou telefonickou nonstop linku pro hlášení havarijních stavů. Některé zakázané činnosti však může orgán ochrany přírody mimořádně povolit ve správním řízení tzv. výjimkami nebo souhlasy, proto tuto skutečnost doporučujeme nejprve ověřit u ustanovujícího orgánu u ochrany přírody (zkráceně OOP) ještě dříve, než budeme žádat o součinnost Policii ČR nebo ČIŽP.

Zaznamenali jste během své strážní služby porušení ZOPK. V lepším případě je viník na místě přistižen, pak postupujete následovně:

1. požádáte viníka (fyzickou osobu) o podání vysvětlení a o identifikaci. Stráž přírody je úřední osobou, která má právo požadovat předložení dokladu totožnosti ze zákona (viz § 81 odst. 8 ZOPK)
 - viník se legitimuje, strážce si opíše jeho identifikační údaje (jméno a příjmení, datum narození a adresu bydliště, číslo dokladu totožnosti). Doklad totožnosti vrátí zpět kontrolované osobě. Pokud se viník přizná ke spáchání přestupku, strážce udělí blokovou pokutu (viz schéma s vyplněním bloku). *Pokud jsou následky přestupku zanedbatelné a viník je ochoten je rychle napravit (např. sesbírá odhozené odpadky, opustí urychleně místo, kde je zakázáno vstupovat) a nezpůsobil „újmu přírodě“, strážce může použít ústní domluvu.* Strážce na závěr podá vysvětlení, jak se správně chovat
 - viník se legitimuje, ale není ochoten z nějakého důvodu zaplatit pokutu na místě. Zde strážce může postupovat tak, že:
 - o předá přestupci **blokovou pokutu na místě nezaplacenou** společně se složenkou, na níž jsou uvedeny všechny důležité skutečnosti nezbytné pro uhrazení blokové pokuty. Strážce zároveň poučí osobu o důsledcích nezaplacení blokové pokuty ve stanoveném termínu. Posléze by musel příslušný správní orgán rozhodovat o výši této pokuty, ke které musí připočítat tzv. náklady na správní řízení, které jsou paušalizovány částkou 1000,- Kč
 - o strážce vyzve viníka, aby se dostavil na předem určené místo k projednání přestupku (nejčastěji sídlo OOP). Poučí jej o důsledcích, pokud by se nedostavil k projednání (tj. vyřízení blokové pokuty ve správním řízení) v dohodnutém termínu
 - viník se nelegitimuje, strážce se dále rozhoduje podle složitosti situace a přivolá buď ke spolupráci Policii ČR nebo alespoň vyhotoví podrobný zápis o řešeném přestupku.

Všechny nejasnosti konzultuje v ideálním případě s ustanovujícím OOP. Pokud jsou na místě přítomny i další osoby, které mohou poskytnout případné svědectví, strážce si запиše i jejich identifikační údaje a získá jejich popis incidentu. Sepsanou hlášenku předá neprodleně svému ustanovujícímu OOP.

Strážce při ukládání blokové pokuty vyplní příslušný počet tzv. bloků ve výši uložené pokuty (pozor na ztrátu nebo znehodnocení, jedná se o ceninu). Strážce pečlivě a čitelně vyplní všechny kolonky bloku opatřeného kulatým razítkem v místech k tomu vyznačených, podepíše (svým podpisem na obě části bloku, viník pouze v části A bloku) a po zaplacení blokové pokuty opatrně odtrhne část B (pravá část bloku) a předá ji viníkovi jako stvrzenku o zaplacení přestupku (viz schéma níže). Strážce odevzdá vybranou finanční hotovost včetně části A pokutového bloku co nejdříve orgánu ochrany přírody, který strážce ustanovil (zpravidla konkrétnímu pracovníkovi pověřeného koordinací stráže přírody). Viník se nemůže dodatečně odvolávat proti udělené pokutě. Vzhledem k tomu, že strážce není vybaven kulatým razítkem, je třeba, aby si již při přebírání bloků zkontroloval, že jsou všechny části správně orazítkované.

Vzor pokutového bloku na pokutu 300,- Kč

zde odtrhnout, díl A si strážce ponechá a posléze předá s hotovostí OOP, díl B předá viníkovi jako A 1526 doklad o zaplacení BLOK

Série NA / 2007 A 1526204

Blok na pokutu Kč,
slovy
uloženou za přestupek dle § zák. č. Sb.
ve znění pozdějších předpisů, na místě nezaplacenou

Jméno a příjmení
Rodné číslo / datum narození
Bydliště

Totožnost ověřena
Doba, místo a popis přestupkového jednání:
..... dne 200.....

otisk úředního razítka
podpis s uvedením jména, příjmení
Podpis viníka (vzati dílu "B" pokutového bloku). BvI jsem poučen o způsobu zaplacení pokuty a následcích nezaplacení. Dne 200.....
podpis přestupce
28 6100 MFin 6100 - vzor č. 3 Neplatí jako stvrzenka.

Série NA / 2007 B

na pokutu Kč,
na místě nezaplacenou
uloženou za přestupek

podle §
zák. č. Sb.
ve znění pozdějších předpisů.

Jméno a příjmení přestupce
Rodné číslo / datum narození
Proti uložení této pokuty se nelze odvolat.
Poučení o způsobu zaplacení
a o následcích nezaplacení je uvedeno
na druhé straně tohoto bloku.

Dne 200.....

otisk úředního razítka
podpis s uvedením jména, příjmení
a funkce oprávněné osoby
Neplatí jako stvrzenka
o zaplacení pokuty.
28 6100 MFin 6100

Vyplní viník

OOP opatří kulatým razítkem

vyplní strážce

Jak vysokou blokovou pokutu může strážce uložit?

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích hovoří jasně - pokutu lze uložit **do 1 000 Kč**, nestanoví-li zvláštní část tohoto zákona nebo jiný zákon pokutu vyšší. V blokovém řízení nelze uložit mladistvému (osobě mladší 15 let) pokutu **vyšší než 500 Kč**; pokutu až **do výše 1 000 Kč** lze uložit mladistvému, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon připouští v blokovém řízení uložit pokutu vyšší než 1000 Kč.

Správní orgány se mohou domáhat zaplacení pokuty dalšími způsoby: v **příkazním řízení** a ve **správním řízení**.

Příkazní řízení je zkrácená forma správního řízení a správní orgán jej použije ve chvíli, kdy nemá jakékoliv pochyby o tom, kdo a jakým způsobem přestupek nebo správní delikt spáchal. Příkazní řízení zpravidla trvá dva až tři týdny. Uložená pokuta dosahuje maximální výše **4 000 Kč**.

Zato **správní řízení** zpravidla iniciuje sám správní úřad, který musí na základě zjištěného stavu věci (často na základě podnětu), o kterém nejsou důvodné pochybnosti, rozhodnout o výši pokuty, míře zavinění a případné nápravě. Tato forma správního řízení trvá zpravidla déle – 1 až 3 měsíce podle složitosti a závažnosti případu. Uložená pokuta se může pohybovat v rozpětí tisíců korun až k maximální hranici dvou milionů korun (viz ust. § 87 až 88 ZOPK)

Výše pokuty závisí na řadě faktorů, které se mohou vzájemně doplňovat a kombinovat. V zásadě se přihlíží k následujícímu:

- 1) kde byl přestupek spáchán - zda v chráněném území (s přihlédnutím ke kategorii/zóně) nebo mimo tato cenná území
- 2) zda je poškození přírody a krajiny nevratné, popř. jaká je doba samovolného návratu
- 3) zda bylo porušení zákona úmyslné a opakované
- 4) zda jde o nezletilého viníka
- 5) zda se nejedná o trestný čin – POZOR, v takovém případě bude zjištěné porušení zákona řešeno podle trestního zákoníku, ne podle ZOPK

Pokud strážce hodnotí míru zavinění uvedenou pod body č. 1 až 3, měl by uložit blokovou pokutu při horní hranici, maximálně však do výše 1 000 Kč, jak stanoví zákon č. 200/19920 Sb. Pokud přestupek spáchá nezletilý, doporučujeme spíše zohlednit jeho nízký věk a uložit pokutu v rozpětí 100–300 Kč.

Pokud se strážci nepodaří na místě viníka zjistit, ale existuje předpoklad, že se na inkriminované místo vrátí (je zde zaparkované auto, odložené věci, rozdělaný oheň apod.), nechte kontaktovat příslušného pracovníka OOP, aby s ním zjištěné porušení zákona konzultoval nebo aby vyčkal na jeho příjezd. Strážce má oprávnění vyžádat si součinnost Policie ČR. Policie je povinna přijet na výzvu strážce.

Při podezření ze spáchání trestného činu dle zákona č. 140/1961 Sb., trestní řád, strážce neprodleně kontaktuje Policii ČR **v těchto zjištěných případech:**

Ohrožení a poškození životního prostředí – havárie a kontaminace prostředí cizorodými látkami

Nakládání s odpady – skládky nebezpečných látek (chemikálie, autobaterie, pohonné hmoty)

Neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami – pytláctví

Týrání zvířat

Velice důležitou součástí popisu protiprávního jednání, sepisování hlášenky a pozastavení rušivé činnosti je prvotní ohledání místa, zajištění všech průkazných důkazů, pořízení fotodokumentace, audionahrávek, videonahrávek, zákresů, provedení měření, popř. odběr vzorků a provedení správného zápisu, neboť ten je často **hlavním důkazním břemenem** u dalšího přestupkového nebo správního řízení pro vydání rozhodnutí.

3.1.2. Dokumentace

3.1.2.1. Jak pořídít zápis

U pořízení zápisu by mělo být prvotně popsáno přesně místo, datum, čas, počasí - hlavně viditelnost, dále co je předmětem zápisu – kontrola, zjištění protiprávního jednání, pozastavení rušivé činnosti, atd.. Pokud je to možné, dělá se zákres mapky z místa s orientačními body, kam se vyznačují např. pokácené stromy - pařezy se číslují, k číslům se píšou naměřené obvody v cm a v jaké výšce byly měřeny, zda ve výšce 130 cm, nebo přímo na pařezu. Ideální je detailní zaměření pomocí GPS, to je často důležité pro přesné určení parcely, a dále zaznamenání vlastnického vztahu a tím určení účastníků řízení, především v nepřehledném terénu.

Nezapomeňte co nejpodrobněji popsat děj, místo, osoby (u přestupců vzhled, chování, oblečení) pro další identifikaci osob na fotografiích. Přestupci a kontrolované osoby musí být seznámeny s důvodem kontroly a s povahou protiprávního jednání. U skládek se popisuje materiál, druh, množství, zápach, zda něco vytéká, neboť to většinou na fotodokumentaci nelze přesně určit. Pokud se jedná o popis vozidel – čtyřkolky, motorky, tery, traktůrky bez registrační značky, i zde je nejdůležitější podrobný popis a všímání si identifikačních znaků jak přestupců tak strojů, na kterých (nebo se kterými) se pohybovali terénem – speciální barva, opotřebení, technické detaily, nálepky a nápisy, poškozené díly.

V protokolu musí být přesně specifikováno, kdo zápis provádí a odkud je, u kontrolovaných osob a svědků se uvádějí údaje z občanského průkazu nebo pasu – jméno, příjmení, číslo průkazu a kdo jej vydal, adresa trvalého bydliště, zjistit a zapsat, zda má přechodné bydliště, případně jinou doručovací adresu. Můžeme se zeptat na telefonní číslo, případně e-mailovou adresu a zda mají zřízenou datovou schránku. Dále můžeme zaznamenat vlastnický vztah k pozemku, věci. Zapište si i to, co Vám přestupce nebo další přítomné osoby sdělily k dané události. Pokud kontrolované osoby nebo zástupce firmy doloží nějaký listinný materiál – udělá se o tom záznam, může se ofotit, nebo pořídít kopie na příslušném úřadu, pokud je to možné.

Dále zde musí být zapsáno, zda byla pořízena fotodokumentace, audiozáznam, videozáznam a kdo ho pořizoval. Mohou se zde uvádět i výpovědi svědků.

Pokud sami neudělujete blokovou pokutu, nikdy nedělejte závěry o výši pokuty, to je věcí správního orgánu, který povede řízení.

Na závěr je potřeba celý zápis nebo protokol přečíst nahlas a zřetelně, tuto skutečnost uveďte do zápisu. Na konec veškeré získané listiny, nákresy či mapky podepište vámi i kontrolovanou osobou, případně svědky. Pište co nejčitelněji, aby nevznikaly pochybnosti hlavně u čísel, navíc by mohla kontrolovaná osoba dodatečně tvrdit, že text byl nečitelný a tudíž se špatně vyjádřila do protokolu. Z tohoto důvodu musí být text na závěr přečten.

3.1.2.2. Zásady dokumentace zjištěného stavu

Zde je potřeba určit světové strany, případně vzdálenosti, orientační body, využijte i místní názvy lokality, prostě vše, co pomůže dodatečně přesněji identifikovat místo přestupku i jiným osobám (Policie ČR, úředníci apod.) než jste vy sami.

Odebírání vzorků - pokud dojde ke kontaminaci půdy nebo vody nějakou látkou, je potřeba odebrat vzorky akreditovanou laboratoří do certifikovaných nádob. Pokud však hrozí časové prodlení a je nutné zachovat alespoň nějaký vzorek kontaminující látky, můžete použít vymytou skleněnou nebo plastovou lahev. U půdy potom čistý igelitový sáček. Akreditované laboratoře mají ČIŽP, pracoviště Správy toků, Policie ČR.

Pořizování obrazové a audiovizuální dokumentace

Zde platí pravidlo, čím více, tím lépe, vždy se zaznamenává celkový pohled a detail, z fotografie musí být patrný přestupek v kontextu s okolím, u vozidel se dělá pohled zřepředu na registrační značku, zezadu, z boků a z několika úhlů, celkový i vzdálenější pohled. U pokácených stromů postupujeme podobně celkovým pohledem na místo, detaily s pařezem a položeným měřítkem, kterým může být pásmo či krabička od sirek. U pořizování fotografií přestupců je potřeba zachytit obličej pro identifikaci, detaily na oblečení, opět pohled z dálky, aby bylo patrné, že se jedná o dané místo popsané v protokolu.

U fotografování krajiny, živočichů, rostlin, geologických útvarů musí být patrné, odkud byla fotografie pořízena, případně o tom udělejte písemný záznam s podrobnějším popisem, co je na fotografii zachyceno. Mnoho fotoaparátů dnes již má zabudovaný modul GPS pro přesné zaznamenání polohy snímku. Výška porostu, erozní rýhy nebo hloubka se mohou měřit měřicí tyčí, vhodný je i figurant.

Videozáznam – zde platí stejné podmínky jako jsou u fotografie, je možno doplnit mluveným komentářem.

Audiozáznam – nejprve uveďte popis události, kontroly, kdo je přítomen, datum, čas a dále jen samovolně nahrávejte, případně doplňte vlastním komentářem.

Použití webových kamer – dnes se často používají na záznam cesty, přestupce při kontrole, většinou mají širokoúhlý objektiv i s nočním viděním a mikrofonem.

Použití fotopastí – ideální metoda na pořizování záznamů černých skládek, nepovolených vjezdů u opakujících se deliktů, mají noční vidění a snímají fotografie, případně i videozáznam. Použít jdou pouze neviditelné – nepřisvětlují v noci LED diodami a nehrozí jejich odhalení a zničení. Ideální je dávat více pastí křížem proti sobě.

Pro všechny typy záznamů úřední osobou a soukromými subjekty platí zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů ve smyslu nezveřejňování na veřejných portálech a předávání jiným osobám. Musí být využity pouze pro účel daného úředního úkonu – důkazní řízení, přestupkové a správní řízení, pozastavení rušivé činnosti.

Přestupci velice často odmítají pořizování záznamů právě s odkazem na tento zákon a ústavu ČR. Dle judikátu Nejvyššího správního soudu 2AS 45/2010-68 *může být podkladem pro vydání rozhodnutí prakticky cokoliv, co má určitou vypovídací hodnotu pro dané řízení, může přispět ke zjištění stavu věci a bylo získáno v souladu se zákonem*. Výčet důkazních prostředků uvedených v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) je pouze demonstrativní.

Dle čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a na ustanovení § 11 a § 12 občanského zákoníku mohou být totiž obrazové snímky a obrazové záznamy týkající se fyzické osoby pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. Svolení není třeba pouze k účelům úředním na základě zákona či pro zpravodajství. Lze tedy vyslovit první dílčí závěr, a sice že není-li, s přihlédnutím ke konkrétním aspektům věci, myslitelné, aby obrazový záznam osoby mohl vůbec zasáhnout do jejího práva na soukromí či práva na ochranu před neoprávněným pořizováním a používáním obrazových záznamů fyzické osoby, je takový záznam použitelný v rámci dokazování v sankčním řízení, **a to bez ohledu na to, zda s takovým postupem vyslovila dotčená osoba souhlas.**

Ctěte též morální aspekty a nepořizujte záznamy tak, že by mohly negativně zasáhnout do práv dalších osob, které nemají s daným případem nic společného, dále osoby bez oděvu nebo bez jeho částí na intimních partiích.

3.1.3. Zadržení osoby, zabavení věci

Zadržení osob je v sice v zákoně uvedeno, nicméně zde není popsán postup, není tedy prakticky možné někoho zadržovat a předávat ho policii, jak hovoří zákon. V praxi na odlehlejších místech platí tedy zákon silnějšího, nezapomeňte, že u nás stráž nemá statut policie jako na Slovensku nebo v zemích s americkým modelem stráže přírody, kde k tomu mají oporu v zákonu, používají služební zbraně a služebního psa, pouta a především jsou k tomu cvičeni.

V případě potřeby zabránění věci použité při spáchání přestupku požádejte o součinnost Policii ČR, která může věc odebrat a protokolárně ji předat příslušnému úřadu.

3.1.4. Nepovolené kácení dřevin

Stále častěji nabývá na významu ochrana dřevin rostoucích mimo les, přesněji řečeno – rostoucí mimo lesní půdní fond ošetřený zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích (viz ust. § 3 ZOPK). Mediálně známé kauzy se týkají zejména kácení dřevin rostoucích podél komunikací, kácení dřevin ve městech, ale také častých krádeží dřeva ve volné krajině. Jak má tedy strážce rozeznat, co je ještě v režimu zákona a co již může považovat za jeho porušení?

Dřeviny rostoucí mimo les jsou podle zákona č. 114/1992 Sb. chráněny před poškozováním (stromy, keře, dřevité liány) a ničením bez ohledu na jejich druh a původ.

Co je to poškozování dřevin?

Poškozováním dřevin je míněn zásah, který způsobí podstatné a trvalé snížení jejich ekologických a estetických funkcí nebo tento bezprostředně či následně vede k jejich odumření. V terénu se často setkáváme s neodbornými zásahy, které stromy zbavují typického habitu, často z banálních důvodů – „*padá mi ze stromu listí, tak sem ho ořezal*“. V krajních, ale poměrně častých případech, jsou stromy zbaveny většiny větví (i těch kosterních), jejichž výsledkem jsou stromy zvící tvaru totemu. Do jaké míry je dřevina poškozená, není jednoduché určit, nález často vyžaduje místní ohledání odborníka tzv. dendrologa. A u ovocných dřevin, které bývají pravidelně ošetřovány výchovným řezem, se také nedá o poškozování hovořit. Zatímco dřevina poškozená neodborným zásahem ještě nějaký ten rok roste na místě, kácení je její definitivní odstranění, jehož jediným mementem je zůstávající pařez.

Při nálezu poškozeného, pokáceného stromu nebo zbytků po kácení, kdy na místě zůstaly pařezy či větve, se strážce musí vypořádat s následujícími kroky:

1. **Jedná se o zvláště chráněný druh?** Některé dřeviny jsou zařazeny v Příloze č. II vyhlášky MŽP č. 395/1192 Sb., např. kriticky ohrožený jeřáb krkonošský (*Sorbus sudetica*), mandloň nízká (*Amygdalus nana*), muk (jeřáb) český (*Sorbus bohemica*), vrba borůvková (*Salix myrtilloides*), vrba bylinná (*Salix herbacea*), vrba černající (*Salix myrsiniflora*), vrba laponská (*Salix lapponum*), židovník německý (*Myricaria germanica*), bříza zakrslá (*Betula nana*), jalovec obecný nízký (*Juniperus communis subs. alpina*), tis červený (*Taxus baccata*), vrba velkolistá (*Salix appendiculata*), dřín obecný (*Cornus mas*), dub pýřitý (šipák) (*Quercus pubescens*). Zde povolení ke kácení dřevin vydané příslušným orgánem ochrany přírody nestačí, kácení se povoluje nejčastěji v režimu udělení výjimky za zákazů zvláště chráněných rostlin (viz ust. § 56)
2. **Jedná se o dřeviny nad stanovenou velikost?** Povolení ke kácení fyzickými i právníky osobami je potřeba tehdy, pokud dřeviny mají obvod kmene ve výšce 130 cm nad 80 cm a pro souvisle keřové porosty nad celkovou plochu 40 m².
3. **Jedná se památný strom** (ust. § 46)?

Vodítkem je dvojí měření nejširšího místa pařezu do kříže, tj. kolmo na sebe. Pokud každá z naměřených hodnot přesáhne délku 30 cm, je možné usuzovat na kácení, k němuž je třeba povolení.

měření obvodu stromu v „prsni“ výšce; měření pařezu krejčovským metrem

4. **Jedná se o kácení v EVL** (zkráceně evropsky významná lokalita) **nebo PO** (zkráceně ptačí oblast), kde jsou předmětem ochrany právě organismy nebo společenstva vázané na dřeviny nebo jsou samotné dřeviny předmětem ochrany podle Evropského práva? Zde se kácení posuzuje jinak a mnohem přísněji.
5. **Jedná se o kácení ve VKP** (zkráceně významný krajinný prvek). Ze zákona jsou chráněny významné krajinné prvky (lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy + další krajinné útvary, které příslušný OOP zaregistruje) chráněny proti poškozování a ničením. Bez souhlasu OOP není kácení dřevin, které jsou součástí VKP povoleno. Často se jedná o břehové porosty na hrázích rybníků a vodních toků – zde jen připomínáme na prolínání dvou zákonů – ZOPK a vodního zákona (pravidelná údržba břehových porostů dle vodního zákona versus břehové porosty jako VKP a biotopy živočichů a rostlin, které se zde vyskytují nebo naturová společenstva podle ZOPK).

Ke kácení dřevin je třeba povolení obecního úřadu. ZOPK stanovuje výjimky, kdy povolení není třeba. **Povolení ke kácení není třeba, jestliže:**

- kácení probíhá v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy. Takové kácení je v souladu s jinými zákony (např. energetický zákon)
- se jedná o pěstební účely, tj. za účelem obnovy porostů
- se jedná o dřeviny bezprostředně ohrožující zdraví a bezpečnost (epidemiologické a jiné vážné choroby dřevin, havarijní kácení) nebo hrozí *škoda značného rozsahu* (její definici najdete v trestním zákoníku)
- správci vodních toků provádějí pravidelnou údržbu břehových porostů (viz vodní zákon)

K povolení kácení je **nutná dohoda** orgánu ochrany přírody se silničním (Ministerstvo dopravy, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností) a drážním správním úřadem (Ministerstvo dopravy, drážní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností) pro kácení na železnici a pozemních komunikacích.

V případech, kdy není třeba povolení ke kácení, musí být kácení **oznámeno nejméně 15 dnů předem** příslušnému orgánu ochrany přírody (nejčastěji obecnímu úřadu). Péče o dřeviny je povinností vlastníků. Vlastníkem dřeviny je vlastník pozemku, na kterém dřevina roste.

3.1.5. Zastavování, vjezd, jízda a setrvání vozidel v chráněných územích

z portálu www.zakaz-vjezdu.cz

Stále více se stupňující konflikty mezi motorizovanými návštěvníky a strážci přírody jsou často tvrdým oříškem, jak tuto nepovolenou činnost řešit a jaké argumenty při kontrolách použít. Předně je strážce oprávněn v případě bezprostředního ohrožení zájmů chráněných zákonem ZOPK pozastavit rušivou činnost v souladu s ust. § 81, odst. 9 ZOPK následujícím postupem:

1. prokáže se průkazem strážce přírody osobě, kterou chce kontrolovat nebo se kterou chce jednat,
2. osloví jí (naváže s ní oční kontakt) větou: *„Dobrý den, státní ochrana přírody, provádíme kontrolu dodržování zákona (ZOPK), konkrétně kontrolu vjezdů motorovými vozidly na území NP, CHKO, MZCHÚ (popř. jmenovat konkrétní chráněné území, kde strážce kontrolu vykonává). Můžete mi prosím předložit Vaše povolení k vjezdu tímto vozidlem?“*,
3. řešení tohoto přestupku pak dále probíhá podle schématu v příloze.

Vjezd dopravními prostředky (i nemotorovými) na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a národních přírodních rezervací je povolen pouze omezeně a za předem daných podmínek uvedených v příslušných ustanoveních ZOPK.

S motorovými vozidly a jejich přívěsy je povoleno **vjíždět a setrvávat mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody, tedy správy NP a CHKO (ust. § 16 a § 26 ZOPK), jen v případě vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu, v národních parcích i vozidel vodohospodářských organizací. Na území národní přírodní rezervace je vjezd zakázán nejenom motorovým vozidlům, ale také ostatním (nemotorovým) vozidlům, zejména kolům (viz ust. § 29 ZOPK).**

Nepovolená jízda zejména motorovými vozidly často naráží na další porušení tohoto zákona, které lze nepřímo vyvodit i z ostatních ustanovení ZOPK, například:

1. porušením bližších ochranných podmínek jednotlivých zvláště chráněných území, které jsou uvedeny v jejich zřizovacích předpisech (vyhláškách)
2. poškozováním a ničením VKP (viz ust. § 4 odst. 2 ZOPK), konkrétně lesů, vodních toků, údolních niv, popř. dalších částí přírody, které jsou registrovány příslušným orgánem ochrany přírody
3. v některých přírodních parcích může orgán ochrany přírody zakázat vjezdy vozidel, pokud tak brání zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území

Zákaz vjezdu motorovými vozidly je ošetřen rovněž dalšími předpisy, například:

- zákonem o lesích, konkrétně ust. § 20 zákona o lesích, který výslovně zakazuje v lese rušit klid a ticho a jezdit a stát s motorovými vozidly na pozemích určených k plnění funkcí lesa. Proto není třeba vždy zakazovat vjezdy na lesní pozemky dopravní značkou zákaz vjezdu. Podle lesního zákona (hlava III. § 20, odst.1, písm. h) smějí osoby vjíždět na základě souhlasu vlastníka lesa (povolení musí mít umístěno viditelně za čelním sklem)
- správně by tedy v CHKO měli mít ještě povolení k vyhrazení místa k vjezdu dle § 26, odst.1, písm.c) od příslušné správy CHKO, nicméně praxe je taková, že se většinou tolerují povolení vydávaná vlastníky lesa (Lesy ČR s.p., obecní lesy, lesy církve, atd.)
- zákonem č. 40/1961 Sb., občanský zákoník, který povoluje vjezd na cizí pozemek pouze vlastníkům sousedících pozemků na nezbytnou dobu a v nezbytné míře, pokud to nezbytně vyžaduje údržba a obhospodařování sousedících pozemků a staveb
- zákonem 254/2002 Sb., o vodách, který zakazuje jezdit s motorovými vozidly po ochranných hrázích. Vstup a vjezd je zakázán také do ochranných pásem vodního zdroje
- ve vojenských újezdech. Vjezd je zakázán do vojenského újezdu a podobných území podléhajících zvláštnímu ochrannému režimu
- zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, který zakazuje plašit zvěř (v tomto případě rychlou jízdou a nadměrným hlukem). Jak vyplývá z kodexu strážců, měl by každý strážce znát i myslivecká sdružení ve svém obvodu, zejména pak spolupracovat s mysliveckou stráží a mysliveckým hospodářem. Někdy se však můžeme setkat i s negativní činností samotných myslivců, a to nepovolenými vjezdy motorových vozidel na území CHKO dle § 26, odst. 1, písm. c) ZOPK. Častá bývá situace na nelesních pozemcích, kde si vlastníci pozemků stěžují na rozjíždění luk od některých myslivců. Zde lze právě uplatnit § 26 zákona. Může se často jednat i o cenná území I. a II. zóny s chráněnými druhy rostlin a živočichů.

Při řešení těchto přestupků postupujte prosím uvážlivě po dohodě se správou NP či CHKO.

Paradoxem stále zůstává v § 26 ZOPK, že mezi skupinou osob a organizací, které mohou vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, nejsou jmenování vlastníci pozemku. Zde prosíme o shovívavost a respektování vlastnických práv dle jiných právních předpisů, pokud jedou za účelem kontroly, obhospodařování, po zpevněné cestě, na louku ze silnice... Pokud by však pořádali divoké jízdy čtyřkolkami, offroady apod., zde

vidíme jasný rozpor i ve využití pozemku. Stejně tak pokud jejich pozemek (louka, les, zahrada) leží za několika cizími pozemky bez příjezdové komunikace, zde by docházelo i k poškozování vlastnických práv.

Vjezdy na území NP

Vzhledem k § 21 ZOPK – Právo myslivosti a rybářství v národních parcích - výkon práva myslivosti a práva rybářství podle zvláštních předpisů může být v určitých částech národního parku nebo na celém jeho území orgánem ochrany přírody omezen nebo vyloučen. Je předpoklad, že právo myslivosti vykonávají z větší části zaměstnanci správy NP, jinak zde platí dle § 16, odst. 1, písm. d) zákaz vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrvávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu a vozidel vodohospodářských organizací.

Opět zde nejsou uvedena vozidla používaná pro výkon mysliveckého a rybářského práva a vlastníků pozemků.

Dle § 22 – Lesy národních parků, hospodaří na celém svém území správa NP. Platí tedy, že jedinou organizací, která může povolit vjezd vozidel a obytných přívěsů je správa NP.

Vjezdy bez povolení mohou uskutečňovat pouze členové myslivecké stráže při výkonu své funkce, kdy jsou řádně označeni. Potom je jejich vozidlo považováno za vozidlo státní správy. To samé platí i pro členy rybářské a lesní stráže a stráže ochrany přírody.

S odvoláním na § 19 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích je v tomto právním předpise rovněž zmíněno omezení vjezdů motorovými vozidly, a to tak, že každý smí užívat pozemní komunikace (dálnice, silnice, místní a účelové komunikace) bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny, pokud pro zvláštní případy nestanoví tento zákon nebo zvláštní předpis jinak. Zde jsou zvláštním předpisem myšleny ZOPK i zákon o lesích. Jízda mimo cesty je bez zvláštního povolení nebo oprávnění zakázána.

Zákon je minimálním souhrnem pravidel žádoucího chování. Nemůže upravovat všechny životní situace, předpokládá však dodržování etických pravidel, na které přímo odkazuje princip zákazu zneužití práva a zákazu jednat v rozporu s dobrými mravy.

Vzory hlášenky o dopravním přestupku nebo oznámení o porušení zákazu vjezdu na ZCHÚ naleznete v Příloze.

3.1.6. Myslivecká činnost

K porušení zákonných podmínek ze strany myslivců dochází i navážením nepřiměřeného množství krmiva, zkaženého a nevhodného krmiva, což vede často k poškozování přírodních hodnot samotného místa. Dále to odporuje mysliveckému zákonu a mysliveckému řádu Českomoravské myslivecké jednoty ze dne 19. 6. 2004. Vždy je potřeba na negativní zjištění nejprve uvědomit mysliveckého hospodáře a svůj zřizovací orgán.

Další nezákonné ovlivnění přírody a krajiny může vzniknout i nevhodnými stavbami mysliveckých zařízení – posedy, kazatelny, seníky nebo zřizováním krmelišť. Na zřizování staveb pro myslivecké účely myslí stavební zákon č. 183/2006 Sb., část čtvrtá - stavební řád,

Hlava I. (stavby, terénní úpravy, zařízení a udržovací práce), díl 1 - povolení a ohlášení, § 103 - stavby, terénní úpravy, zařízení a udržovací práce nevyžadující stavební povolení ani ohlášení – odst. 1, a) budovy, a to stavby pro plnění funkcí lesa do 70 m² zastavěné plochy a do 5 m výšky bez podsklepení. Myslivecké stavby pro plnění funkce lesa neslouží. Je tedy nutné vydání územního souhlasu příslušným stavebním úřadem.

3.1.7. Nezákonné nakládání s živočichy a rostlinami

Nezákonné nakládání s živočichy nebo rostlinami (včetně hub) se neděje jen na úrovni jejich fyzického sběru, ale také zásahem do jejich přirozeného vývoje nebo do jejich prostředí, kde se přirozeně vyskytují. Zákon rozlišuje

obecnou ochranu druhů (živočichů a rostlin)

ochranu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin (včetně hub) – tyto jsou vyjmenovány v přílohách č. II a III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK. Tyto druhy jsou pochopitelně chráněny mnohem přísněji než obecně chráněné druhy.

Přesto hledíme, aby i druhy z první skupiny nebyly nadměrně decimovány některými činnostmi. Ve znění § 5 odst. 3 ZOPK jsou „fyzické a právnické osoby povinny při provádění zemědělských prací, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě a energetice postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterým lze zabránit technicky i ekonomickými prostředky“. Máme na mysli **populaci obecně chráněných druhů**. Populaci definujeme jako „soubor jedinců téhož genetického základu a původu, která se vyskytuje na témže stanovišti“. Časté jsou situace, kdy vlastníci nebo hospodáři na jaře vypouštějí vodní plochy (např. rybníky nebo požární nádrže kvůli údržbě), ve kterých stačili skokani hnědí (*Rana temporaria*) naklást vajíčka. Vypuštěním vody by jistě došlo k vysušení a úhynu snůšek, což je v rozporu s výše uvedeným zněním § 5 ZOPK. Pokud jste svědky tohoto negativního chování, kontaktujte ČIŽP, popř. stavební úřad obce, který zpravidla vydává povolení k rekonstrukcím objektů dle zákona č. 183/2006 o stavebním plánování a stavebním řádu. I v něm najdeme oporu před decimací jak obecně chráněných, tak zvláště chráněných živočichů nebo rostlin, konkrétně v § 152 odst. 1 stavebního zákona, kdy „je stavebník povinen dbát na řádnou přípravu a provádění stavby; tato povinnost se týká i terénních úprav a zařízení. Přitom musí mít na zřeteli zejména ochranu života a zdraví osob **nebo zvířat, ochranu životního prostředí a majetku i šetrnost k sousedství**“.

Podobnou formuli má i vodní zákon, kdy v § 1 je účelem tohoto zákona též přispívat k zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou a **k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závislých suchozemských ekosystémů**. Ekosystém se skládá ze složky živé, tvořené organismy (tzv. společenstvo neboli biocenóza) a složky neživé, tvořené prostředím (biotopem).

Zvláštní postavení mezi živočichy mají volně žijící ptáci. Jejich ochrana je nově zavedená od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie a vznikla tak nová kategorie obecně chráněných živočichů. Co je míněno pod pojmem ochrana volně žijících ptáků, najdete v § 5a ZOPK. Dříve byly některé druhy ptáků zařazeny mezi zvěř, kterou bylo možné obhospodařovat lovem podle zákona o myslivosti. Druhy, které lze nadále lovit, aniž by musela státní ochrana přírody tuto činnost rozhodnutím o odchýlném postupu povolit, jsou uvedeny v Příloze č. 5 vyhlášky č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK. Z těch notoricky známých uvádíme např. bažanta obecného, kachnu divokou, straku obecnou či vránu obecnou.

U ochrany zvláště chráněných druhů se hledí **již na ochranu konkrétních jedinců**. V tom je zásadní rozdíl mezi obecnou ochranou druhů (jejich populací) a ochranou zvláště

chráněných druhů. V § 49 a § 50 je vyjmenována ochrana zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů a zakázané způsoby s jejich nakládáním. Naše druhy živočichů a rostlin jsou rovněž předmětem veřejného obchodování a vystavování, které však řeší zákon o obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin a výrobků z nich (tzv. zákon CITES).

V přírodě se nejčastěji setkáme s porušování ochrany zvláště chráněných druhů při nelegálním odchytu a sběru pro chovatelské záměry (vybírání hnízd, vajec, mláďat dravců a sov), fotografováním (ptáků a jejich mláďat), při nepovoleném výzkumu, opravami budov, které jsou jejich biotopem (rorýsi, netopýři), pytláctvím (šelmy) a obchodování jak s živými, tak s mrtvými jedinci nebo výrobky z nich (kůže, vycpaniny). Zejména v tomto posledním případě **má stráž přírody oprávnění k tomu**, aby jí kontrovaná osoba, která nakládá se zvláště chráněným druhem (drží jej, prodává, nabízí k výměně nebo za účelem prodeje apod.) **prokázala svou totožnost** (viz § 54 ZOPK). Tyto případy je nutné okamžitě **hlásit nejlépe ČIŽP**, která má oprávnění nelegálně držené zvláště chráněné jedince i volně žijící ptáky zadržet na místě a posléze zabavit. Ten, kdo legálně drží jedince, kteří jsou chráněni zákonem, ať již podle § 5a (ochrana volně žijících ptáků), podle § 48 (zvláště chráněné rostliny) nebo podle § 50 (zvláště chránění živočichové), musí jejich legální nabytí doložit písemně (rozhodnutím o odchylném postupu, osvědčením o vzetí do evidence, rozhodnutím o výjimce ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů (zkráceně ZCHD), výjimkou z obchodní činnosti - pouze podle zákona CITES).

Ve zvláště chráněných územích je ochrana přirozeně se vyskytujících rostlin a živočichů zmíněna **v následujících předpisech**:

1. § 16 (základní ochranné podmínky národních parků) – kdy je na celém území NP zakázáno sbírat rostliny kromě sběru lesních plodů či odchyťovat živočichy, není-li stanoveno v jinak v ZOPK, bližších ochranných podmínkách či návštěvním řádu
2. § 28 (základní ochranné podmínky NPR) – na celém území je zakázáno sbírat či odchyťovat rostliny a živočichy, nejde-li o výkon práva rybářství a myslivosti (na zvláště chráněné druhy se však výkon těchto činností nevztahuje)
3. § 34 (základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací (zkráceně NPR) na celém území je zakázáno sbírat či odchyťovat rostliny a živočichy, kromě výkonu práva rybářství a myslivosti (*k němu není třeba souhlas OOP na rozdíl od výkonu práva myslivosti a rybářství na území NPR*)

Přesto jsou situace, kdy se nevyhneme fyzickému kontaktu s volně žijícími ptáky nebo zvláště chráněnými druhy. Mohou to být kolize živočichů s dopravními prostředky, opuštěná mláďata neschopná v důsledku svého vývoje nebo stavu přežít samovolně v přírodě, záchranné odchyty a transfery na bezpečné místo apod., kdy musíme manipulovat tzn. odchyť a přemísťovat živé jedince a pomoci jim v nouzi. I na takové případy zákon myslí. Podle § 16 odst. 4 „vyhlášky“ lze zvláště chráněné živočichy neschopné v důsledku zranění nebo jiných okolností samostatné existence v přírodě držet po dobu nezbytnou k jejich ošetření. Pokud si ošetření vyžádá dobu delší než čtyři týdny, oznámí osoba, která se živočicha ujala, tuto skutečnost krajskému úřadu nebo příslušné správě CHKO nebo NP. I přes značnou zákonnou benevolentnost v časovém držení hendikepovaných živočichů, doporučujeme předat živočicha specializovanému pracovišti, které mu může poskytnout odbornou pomoc. Pro tyto účely jsou zřízeny vyhláškou záchranné stanice a zákonem zoologické zahrady. Neváhejte proto a v případě zvířete v nouzi je kontaktujte a požádejte o pomoc. V případech ohrožení na životě nebo zdraví zvířat nalistujte kapitolu (3.2.1.), kde jsou shrnuty zásady první pomoci hendikepovaným živočichům, než se jim dostane patřičné odborné péče.

3.1.8. Táboření, bivakování a rozdělávání ohně

čerpáno z portálu www.treking.cz

Táboření je v některých případech zakázáno, a to bez ohledu na to, kdo je vlastníkem dotčených pozemků. Jde o tyto případy:

1. V národních parcích - § 16 odst. 1. písm. c), v chráněných krajinných oblastech - § 26 odst. 1 písm. b) a v národních přírodních rezervacích - § 29 písm. j), vše ZOPK, je zakázáno tábořit mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody (OOP) nebo s jeho souhlasem – jde o zákazy plynoucí přímo ze zákona. Výjimky ze zákazu však mohou být povoleny řízením podle § 43, případně vyhrazením místa.
2. V přírodních rezervacích, v národních přírodních památkách a v přírodních památkách je táboření možné jen se souhlasem OOP, pokud to stanoví bližší ochranné podmínky, vymezené v jejich zřizovacích předpisech. K tomuto uvádíme, že např. Vyhláška Okresního národního výboru Písek ze dne 4. 12. 1985 o chráněných přírodních výtvořech v okrese Písek, kterou byla vyhlášena PR Výří skály u Oslova, a která stále platí, striktně zakazuje mimo jiné táboření a rozdělávání ohně a zřizování trvalých táborů či dočasných tábořišť. Pokud je táboření takto zakázáno, lze tuto činnost vykonávat jen se souhlasem příslušného OOP.
3. V lesích je podle ust. § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon) zakázáno tábořit mimo vyhrazená místa. Výjimku může povolit vlastník lesa.
4. V ochranném pásmu 1. stupně přírodních léčivých zdrojů je zakázáno tábořit (ve stanech, obytných přívěsech apod.) mimo vyhrazená místa podle Nařízení vlády č. 152/1992 Sb., o ochranných pásmech přírodních léčivých zdrojů lázeňského místa Františkovy Lázně a podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 175/1999 Sb., o ochranných pásmech přírodních léčivých zdrojů lázeňského místa Karlova Studánka.
5. Ve vyhláškách obcí mohou být také obsaženy zákazy táboření. Obec tak může chránit veřejný pořádek v režimu § 10 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), např. zákazem neoprávněného (ve smyslu nedostatku svolení vlastníka pozemku) stanování a táboření na vymezených veřejných prostranstvích, případně území obce, a to bez ohledu na charakter vlastnictví konkrétního pozemku.

Naopak zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybníkářství) problematiku táboření neřeší a táboření ani striktně nezakazuje. Zákon připouští užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu, tzn. v takovém rozsahu, který je nezbytný k výkonu rybářského práva. Je otázka, zda je nezbytné k výkonu rybářského práva stanovat. Navíc ve vyhlášce č. 197/2004 Sb. k provedení tohoto zákona jsou vymezeny denní doby lovu ryb v pstruhovém rybářském revíru, kdy maximální jsou v měsících červnu a červenci od 5 do 22 hodin a v mimopstruhovém rybářském revíru jsou maximální v měsících květnu, červnu, červenci a srpnu od 4 do 24 hodin. V případě některých revírů však byly na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR uděleny výjimky ze stanovené denní doby lovu na vybraných mimopstruhových rybářských revírech, a to od 00:00 hod. do 04:00 hod. v období od 16. června do 31. srpna.

Podle čl. 2 odst. 3 Listiny může každý činit, co není zákonem zakázáno, takže v případech, kdy to zakázáno není, je možné ve volné přírodě tábořit. Je ovšem třeba dbát ochrany vlastnického práva. Pokud jde o pozemky ve vlastnictví soukromých osob, je při výkonu rybářského práva vstup na pozemek povolen. Na cizí pozemek se vstupuje za účelem lovu ryb a po jeho skončení je třeba tento pozemek opustit. Pokud na něm chceme zůstat a přenocovat, je to vždy otázka

dohody s majitelem pozemku. Na pozemcích ve vlastnictví státu nebo obcí (pokud nejde o výše uvedené případy) není táboření zakázáno.

Co se týče využívání přístřešku (nemá podlahu, jedna stěna je otevřená), který má sloužit k ochraně před nepřízní počasí, nelze mít proti jeho používání námitky ani na místech, kde je zakázáno tábořit. Přístřešek musí evidentně sloužit k ochraně rybáře (tzn. nemůže se nacházet daleko od břehu, neslouží k ukládání věcí ani k nocování). Rovněž bivakování není tábořením a není tedy zakázané podle výše uvedených kritérií. Bivakování se vyznačuje zejména následujícím:

- nestaví se stan ani žádný jiný přístřešek,
- místo pro přenocování není nijak upravováno a po odchodu zůstává ve stejné podobě jako bylo při příchodu (pouhé slehnutí trávy nevádí),
- na místě po bivakování nezůstává žádný odpad (viditelný ani zakrytý),
- přenocování jedné osoby, nanejvýš ve dvojici.

Bivakování je třeba vždy posuzovat ve vazbě na dané místo. Je tedy možné, že v určitých podmínkách bude za bivakování považován i náročnější způsob přenocování než uvádějí odrážky výše.

Výše maximální sankce, kterou lze za porušení zákazu táboření uložit, se odvíjí dle místa, kde ke spáchání přestupku došlo. Pokud se jedná např. o lesní pozemek, je postupování dle lesního zákona, kde je stanovena max. sankce 5 000 Kč, kterou však neukládá stráž přírody. Pokud byl porušen zákaz táboření ve zvláště chráněném území, lze dle ust. § 87 odst. 3 písm n) ZOPK uložit sankci až do výše 100 000 Kč.

Rozdělávání ohně je upraveno obdobně jako táboření. Najdeme jej zakázáno ve stejných ustanoveních ZOPK a pod stejnými podmínkami. V lesním zákoně navíc platí zákaz i do vzdálenosti do 50 m od okraje lesa (§ 20, odst. 2), zde jej logicky nemůže ani povolit vlastník lesa. Za rozdělávání ohně by nemělo být považováno použití např. plynového vařiče, pokud je při tom vhodným způsobem eliminováno riziko rozšíření ohně (např. dostatečně velkou nehořlavou podložkou).

3.1.9. Lyžování mimo vyznačené trasy

Samostatně je lyžování zmíněno pouze v lesním zákoně - § 20, odst. 1, písm. j) – zákaz některých činností v lesích (mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních). Přestupky proti lesnímu zákonu může řešit pouze lesní stráž.

Z pohledu ZOPK lze lyžování posuzovat jako vstup a vztahují se na něj základní ochranné podmínky zvláště chráněných území (zkráceně ZCHU). Vstup / lyžování mimo vyznačené trasy jsou zakázány

- v I. zóně NP
- v NPR
- v MZCHÚ na základě bližších ochranných podmínek v jejich zřizovacím předpisu.

3.1.10. Geocaching

Geocaching je rekreační turistická aktivita spočívající v hledání „pokladů“ (keší). Autor keš založí tým, že někde umístí nádobku se zápisníkem a případně dalším obsahem, zaměří její polohu pomocí GPS a souřadnice s popisem keše zveřejní na internetových stránkách www.geocaching.com. Vlastnímu zveřejnění předchází schválení určenou osobou (dobrovolným spolupracovníkem). Po schválení jsou pak tyto informace viditelné pro všechny registrované kešery (základní registrace je zdarma), kteří se dle vlastního zájmu mohou vydat keš nalézt. Když se jim to podaří, nechávají krabičku na místě a její nález zaznamenají do zápisníku v nádobce a na internetu. Keš tak mohou hledat i další kešeři. Nádobky mohou být umístěny různě (platí ale určitá omezující pravidla – zejména dodržovat platnou místní legislativu a respektovat práva vlastníka pozemku) a být různě veliké (od filmové krabičky nebo i menší až po kbelík i větší). Keše schované v přírodním prostředí jsou navštěvovány zejména o víkendech a s výjimkou extrémně navštěvovaných lokalit mívají jen několik nálezů (nejvýše desítky) za měsíc v turistické sezóně.

Při hledání keší může docházet k nepříznivým vlivům na přírodu. Nevhodné může být už její umístění autorem, např. ve zrašelinělých místech nebo v koruně památného stromu. Častěji však působí potíže rostoucí návštěvnost keše, kdy se v jejím okolí (zejména na svazích) začne výrazněji projevovat eroze nebo sešlap vegetace. Někdy také kešeři přicházejí ke keši z jiné strany, než autor předpokládal. Pokud stráž zjistí, že je nějaká keš uložena nevhodně, nechá ji na místě (kešeři by ji stejně podle popisu na internetu dál hledali), ale kontaktuje vedoucího strážní služby ustanovujícího úřadu nebo přímo specialistu tohoto pracoviště zabývajícího se rekreací. Je třeba co nejpřesněji popsat, v čem spočívá negativní vliv keše a případně navrhnout úpravu keše (změnit popis - např. vyloučit cyklisty, nebo změnit umístění keše, v krajním případě i keš zcela zrušit). Ten by měl v první řadě kontaktovat autora keše a dohodnout s ním úpravu. Pokud tato komunikace selže, může požádat schvalovatele o její zrušení. Vždy je třeba požadovanou úpravu adekvátně a srozumitelně zdůvodnit. Pokud se keš nachází v místě s omezením vstupu, je vhodné případně hledající kešery upozornit na porušování zákona, přestupek řešit domluvou (mohli důvodně předpokládat, že schválená keš je z tohoto hlediska v pořádku) a požádat je, ať i oni autora upozorní na problém s touto keší.

3.1.11. Hromadné akce v chráněných územích

Formulace § 16, odst. 1 písm. e) ZOPK („pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce...“) a obdobně formulované bližší ochranné podmínky u některých ZCHÚ přináší určité problémy. Rozlišení termínů „pořádání“ a „organizování“ není podstatné (jedná se o synonyma, ačkoli svolavatelem a koordinátorem na místě mohou být rozdílné osoby), za jejich naplnění lze považovat např. existenci pozvánky, použití startovních čísel nebo vystupování nějaké osoby v roli organizátora či rozhodčího apod. Akce naplňuje znak veřejnosti tehdy, když má na ni přístup veřejnost, nebo je na ni veřejnost zvána prostřednictvím veřejně dostupných pozvánek či propozic. Obtížné je obecné stanovení hromadnosti akce. Vždy je třeba individuálně posuzovat dopad hromadnosti, který závisí na charakteru činnosti a konkrétních okolnostech v daném ZCHÚ. Jako určité měřítko přitom doporučujeme využít kapacitu běžného autobusu (tj. 40-50 osob), která může být spodní hranicí hromadnosti. Pod touto hranicí se běžně pohybují např. výlety několika spřátelených rodin s dětmi, které by za hromadnou akci ve smyslu ZOPK neměly být považovány. Důležité je také přihlídnout k běžné úrovni cestovního ruchu v dotčeném území (hromadnou akci v režimu souhlasu správy určitě nebude průjezd čtyř zájezdových autobusů skrz CHKO Český ráj; neměl by jí být ani v případě, že všechny autobusy zastaví na parkovišti pod Troskami, které účastníci navštíví; o hromadnou akci však již může jít, pokud

se následně účastníci vydají na společný celodenní výlet přes Vidlák a Věžák na Hrubou skálu).

I zde platí, že pokud strážce narazí na akci, která naplňuje znaky organizovanosti a hromadnosti, měl by si v první řadě u OOP ověřit, zda nebyla akce povolena. Případné řešení takové akce musí stráž vždy provádět s pořadatelem nebo jeho zástupci. Od účastníků akce lze zjišťovat různé informace, ale ti svou účastí danou ochrannou podmínku neporušují, nemohou za to tedy ani být žádným způsobem postihováni.

3.1.12. Nakládání s odpady

Nelegální skládky jakéhokoliv odpadu vznikají převážně v oblastech s větší koncentrací lidí, okolo chatových osad, zahrádkářských kolonií, velkých měst a dle regionu i v okolí obcí. Základem nelegálních (černých) skládek jsou často skládky biologického odpadu, které tvoří většinou posekaná tráva, větve, zkažené ovoce, drobná stavební suť, popel, hnůj od domácích zvířat, listí. Uživatelé těchto tzv. kompostů, jak tuto směs různorodého odpadu nazývají, se hájí tím, že se jedná o materiál přírodě blízký a rozložitelný, bohužel ve většině případů na cizích pozemcích.

Dalším fenoménem je tzv. výkopek z různých terénních úprav před stavbou a v jejím průběhu, oprav komunikací, potoků. Stavební suť bývá často navážena na různé polní a lesní cesty, terénní deprese. Přestupci v těchto případech argumentují tím, že se jedná o materiál na opravu výmolů. Zde se často jedná o protiprávní jednání firem, ale i jednotlivých fyzických osob.

Autovraky jsou samostatnou kapitolou, velice často lze nacházet různé části aut, které nejsou kovové, jako autoskla, pneumatiky, hadice, čalounění – všimněte si, zda někdo nemá nelegální dílnu, většinou na samotách, v malých odlehlých obcích.

Můžete se setkat i se situacemi, kdy někdo hromadí odpad na svém pozemku, většinou u domu na zahradě – autovraky, komunální odpad všeho druhu, starý stavební materiál apod. Pokud se jedná o fyzickou osobu, nejedná se podle výkladu zákona o odpadech o odpad, ale o deponii, navíc mohou tvrdit, že mají vraky nebo odpad ke sběratelským účelům nebo k dalšímu využití.

Zakládání otevřených hnojišť je ve většině případů spojeno s chovem koní a skotu, může zde docházet ke kontaminaci spodních vod močovinou, navíc ke splachům do blízkých toků. Tyto případy by měla stráž vždy řešit přes ustanovující OOP.

3.2. Co dělat v ostatních případech

*čerpáno z portálu [www. eagri.cz](http://www.eagri.cz), doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat:
Pomoc zvířatům z naší přírody v nouzi, text: Věra Aladzasová-Příbylová*

3.2.1. Zacházení s handicapovanými živočichy

Zde uvádíme základní zásady pomoci:

1. Pomáháme jen těm živočichům, kteří to opravdu potřebují.
2. Smyslem naší pomoci je návrat živočicha zpět do přírody jako zdravého rovnocenného jedince.
3. Nezasahujeme zbytečně do jejich života v přírodě!

4. Zraněné a nemocné živočichy neléčíme laicky doma, ale předáme je specializované organizaci.
5. Chráníme přednostně své zdraví. Pokud nevidíme zjevné poranění, může se jednat o onemocnění. Zda nejde o chorobu přenosnou i na člověka pozná pouze odborník (veterinář)!
6. Dodržujeme hygienu při kontaktu se zvířetem! Nemocného živočicha izolujeme od dětí a vlastních zvířat.
7. Při pokousání nebo potřísnění poraněného místa tělesnými tekutinami zvířete vyhledáme bezodkladně lékařskou pomoc.

Nálezci zvířete by se měli urychleně obrátit na příslušné orgány veterinární správy, odbory životního prostředí krajských úřadů a pověřených obcí, Český svaz ochránců přírody nebo orgány Policie ČR a obecní či městské policie. Rychlou a účinnou pomoc poskytuje síť stanic pro handicapované živočichy nebo zoologické zahrady. Není vhodné se s nalezenými zvířaty obracet na útulky pro psy a kočky, které nejsou vybaveny k péči o taková zvířata.

Především je však nutné zdůraznit, že nalezená zvířata žijící volně v přírodě si nelze ponechat. Vztah k volně žijícím živočichům, byť handicapovaným, je upraven následujícími právními předpisy:

1. zákon č. 512/ 2001 Sb. o myslivosti
2. ZOPK a jeho prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb.
3. vyhláška č. 75/1996 Sb., vztahující se k chovu a držení nebezpečných druhů zvířat

Odchyt druhů řazených mezi zvěř (srnec, zajíc, prase divoké) bez vědomí a povolení mysliveckého hospodáře je kvalifikováno jako pytláctví, proto je zakázáno jakoukoli zvěř chovat bez zvláštního povolení. Nález uhynulého jedince je třeba hlásit příslušnému orgánu ochranu přírody nebo alespoň obecnímu úřadu. Chov nebezpečných druhů zvířat (dravci, šelmy), které stanoví vyhláška č. 75/1996 Sb., musí povolit příslušná veterinární správa. Porušením předpisů riskují provinilci pokutu a odebrání zvířete.

Pokud však nastane situace, kdy je nutné vlastními silami zajistit alespoň základní péči o zraněného nebo jinak handicapovaného živočicha, doporučujeme několik základních rad, jak zajistit přežití těchto jedinců po nezbytně dlouhou dobu, než budou předáni do péče odborníků.

Pomoc handicapovaným ptákům

Ze všech volně žijících zvířat se s ptáky setkáme nejčastěji. Kritickým obdobím je pro ptáky čas vyvádění mláďat, která nejsou zcela osamostatněná a vyžadují intenzivní péči rodičů. Mláďatům, která nemají dostatečně vyvinuto krycí peří (jsou holá nebo pokryta chmýřím) při nedobrovolném pobytu mimo hnízdo (např. vypadlé z hnízda, uvízlé v nepřístupném místě) hrozí rychlé prochladnutí a vyhladovění. Ptáci svá mláďata nepřenášejí a v takové chvíli potřebují naši pomoc. Pokud rozpoznáme druh a nalezneme v blízkosti hnízdo, můžeme mládě vrátit do hnízda. U ptáků se nemusíme bát přenosu pachu, protože ptáci se, až na nepatrné výjimky, neorientují čichem. Druhou možností je vzít ptáče domů a poskytnout mu první pomoc.

Jak pomáháme ptákům:

1. Vložíme jej do pevnější krabice s otvory pro dýchání a s podkladem ze savého papíru, buničiny či sena. Nedoporučují se čerstvá tráva (je studená a vlhká), hobliny a piliny (nebezpečí udušení při polknutí) a vata (zamotání a přiškrcení končetin). Udržíme ptáče v teple a suchu při pokojové teplotě 20 - 25°C. Peří nevysušujeme fénem, protože bychom zničili jeho jemnou strukturu! Silně promáčená ptáčata můžeme zahřívát 40W žárovkou umístěnou ve výšce asi 25 cm.

2. Ptáky, které dokážeme určit a jejichž potravu známe, nakrmíme potravou co nejpodobnější té, jíž se živí v přírodě. Pro naprostou většinu mláďat krmivých ptáků (pěvců, dravců, sov) můžeme krmit univerzálním krmivem ze syrového libového hovězího masa (ne vepřového) a vařeného vajíčka i několik dnů. Pro dlouhodobé krmení je však nutno zajistit pestřejší stravu. Pro pěvce navlhčený dětský piškot a hmyz, pro dravce a sovy malé savce (myši, potkany, morčata). Šplhavicům, rackům nebo třeba bahňákům můžete nabídnout hmyz nebo rozmáčené granule pro kočky. Mláďatům vodních ptáků nabídneme drobné zrní (jáhly) nebo ovesné vločky, sekané listy pampelišek (u kuřátek suché, u kachňat a labuťat namočené do vody).
3. Napájení ptáčat provádíme namáčením jednotlivých soust potravy do vody. Přiměřeně velkou potravu vkládáme ptáčeti do otevřeného zobáku pinzetou, krmíme každou půlhodinu.

Nikdy nepodáváme za potravu uzeniny a uzené maso (obsahují sůl), konzervy (obsahují sůl a koření), mléko (ptáci jej nedovedou trávit), čokoládu (pro mnoho zvířat jedovatá), cukr a cukrovinky (působí silný průjem), měkký chléb (nadýmá), nahnilé, plesnivé a páchnoucí zbytky, smažené a pečené potraviny (projímají), žížaly a slimáky (jsou těžko stravitelné, některé druhy mohou být jedovaté), larvy much (mohou rozežrat trávicí trakt mláďat)

Je potřeba vědět, že mladí ptáci opouštějí většinou hnízdo dříve než se dokáží uživit a létají špatně, případně nedokáží létat vůbec. Rodiče je pak několik dnů až týdnů krmí v širším okolí hnízda. Téměř osamostatněná mláďata (mají plně vyvinuto krycí peří, ale nejsou schopna delšího letu) se dokáží při vyrušení rychle ukryt nebo vzdálit na bezpečné místo, kde je rodiče najdou. Často rodiče vábí pískáním a žadonivými zvuky. Takže pokud najdeme mládě sedící na zemi a nejsou na jeho těle viditelné známky zranění, je nejlepší přemístit je na vyvýšené místo (strom nebo keř), kde se zmenší nebezpečí, že ho uloví kočka nebo pes a kde ho rodiče snadno najdou.

Obecně platí, že zdravý pták se nenechá chytit do ruky. Má lesklé opeření, létá, je opatrný před lidmi. Vodní ptáci hledají bezpečí na vodní hladině. Pokud se tak pták nechová, potřebuje pomoc. Handicapovaného ptáka rozpoznáme podle snížené plachosti a neschopnosti uniknout. Může být viditelně zraněn (krvavé skvrny na těle, mokvavé rány), nepřírozeně držet končetiny (povislé křídlo, bezvládné končetiny), má viditelně znečištěné (olejové skvrny) nebo popálené peří (po nárazu do el. vedení), nekoordinovaně se pohybuje (otravy, otřes mozku při nárazu do překážky). Jakékoliv zranění musí bezodkladně ošetřit odborník (veterinář).

Ptákům, kteří se dostanou do svízelné situace, můžeme obvykle pomoci tím, že:

1. přimrzlé labutě a jiné vodní ptáky opatrně podlijeme teplou vodou, peří odmrzne od podkladu, popřípadě opatrně odstříháme konce přimrzlých per,
2. ptáky uvízlé v jímkách, škvírách, rourách a komínech sami nevyprošťujeme, ale voláme hasiče (150).

Pomoc handicapovaným savcům

Nejčastěji se ve volné přírodě setkáme s osiřelými mláďaty savců v době jejich narození, vyvádění a osamostatňování (duben až červenec) a s mladými jedinci během zimních měsíců, kteří by měli v tuto dobu přezimovat (ježci, veverky). Na mláďata kopytníků (srnec, jelen, daněk, muflon) a zajíců nesaháme holýma rukama, zanechali bychom na jejich srsti pach, který matku odradí od pozdějšího přijetí potomka. Ochočená zvířata, která přilnou ke člověku, nelze vypustit zpět do přírody, Ztrácejí plachost, mohou se v dospělosti stát

člověku nebezpečnými (útočí na lidi, obtěžují je) nebo se stanou lehkou kořistí psů nebo pytláků.

Osiřelá mláďata rozpoznáme podle toho, že zmateně pobíhají po okolí a hledají matku (zpravidla bečí, pískají nebo kvičí), přibližují se ke člověku nebo psu v domnění, že jde o jeho rodiče. Zůstávají u usmrčeného zvířete. V tomto případě potřebují naši pomoc. Mláďatům pomáháme také v případech, kdy hrozí jejich zabití – při výstavbě na pozemcích, při kolizi s automobily či vlakem nebo během zemědělských prací. A samozřejmě pomáháme zvířatům uvízlým nebo zraněným.

Jak pomáháme savcům:

1. Zajíčata se rodí vybavena pro život od prvního okamžiku (slyší a vidí, jsou osrstěná a schopná přežít i na sněhu). Mláďata zajíčků ležící nehnutě na zemi ponecháme na místě, rychle se vzdálíme, abychom nezanechali pachovou stopu. Pokud mládě leží na rušném místě, přeneseme jej na podložce (ne v rukách!) 2-3 m od rušného místa. Při potřebné péči doma zajíčka napájíme injekční stříkačkou nebo kapátkem 2–3x denně neslazeným neředěným kondenzovaným mlékem (lépe 9% než 7,5%).
2. Mláďata srnce, jelena, daňka či muflona odkládá matka po porodu na odlehlejších místě (ve vysoké trávě, mlází) a vrací se několikrát denně jej nakojit. Pro umělou výživu použijeme 1 díl neslazeného mléka a 2 díly slabého neslazeného čaje nebo vody, napájíme z dětské láhve s dudlíkem.
3. Selata divokých prasat vodí bachyně, v případě nebezpečí může zaútočit na člověka či psa. V její přítomnosti se chováme velmi tiše a opustíme prostor, nepouštíme psy. Osiřelé sele doma zahřejeme a krmíme neslazeným polotučným mlékem z dětské láhve s dudlíkem.
4. Péče o narozená ježčata je velmi náročná a v domácím prostředí neúčinná, předáváme okamžitě do péče odborníků. Mladé ježky, kteří před zimováním (polovina listopadu) nedosáhli potřebné váhy 650-700 g můžeme nechat přezimovat v domácím prostředí po konzultaci s útlukem pro ježky ve Všeradicích (311 684 185). Ježka umístíme do bedny se senem, odblešíme (Arpalit, Bolfo, Diffusil). Krmíme kočičími konzervami bez obsahu sóji, vařeným kuřecím či hovězím masem s přílohou (rýže, vločky, těstoviny), vařeným vajíčkem, dětskými piškoty.
5. Malá veverčata po přenesení domů zahřejeme a napojíme polotučným mlékem slabě oslazeným medem pomocí injekční stříkačky (bez jehly) nebo kapátkem.
6. Péče o netopýry je složitá a náročná, hrozí pokousání a možný (ale vzácný) přenos vztekliny. Kontaktujeme urychleně odborníky. Umožníme mu napít se vody ze lžičky nebo misky. Krmíme pinzetou moučnými červy nebo syrovými drůbežími játry.

Savcům, kteří se dostanou do svízelné situace, můžeme obvykle pomoci tím, že:

1. Pro zvířata chycená v pastech (železa), zapletená do drátěných plotů, uvízlá z prostor, odkud se vlastními silami nemohou dostat, voláme hasiče (150), popř. Policii ČR (158).
2. Kontaktujeme odborníky na péči o handicapované živočichy.

Dospělá zvířata mohou být člověku nebezpečná, kopají, koušou, mohou být přenašeči nakažlivých chorob. Vyprošťování zvířat proto přenecháme odborníkům. Nálezy zvířete (i mrtvých jedinců) je vždy třeba oznámit příslušnému mysliveckému hospodáři, případně obecnímu úřadu nebo Policii ČR.

3.2.2. Zásady první pomoci

3.2.2.1. Život zachraňující úkony

Život zachraňující úkony jsou činnosti, které provádíme v případě bezprostředního ohrožení života jedince. V takovýchto případech rozhoduje o životě postiženého každá minuta, proto je nezbytné rychlé provedení odpovídající pomoci.

POSTUP NA MÍSTĚ NEHODY

1. Technická první pomoc
 - zorientování se na místě nehody (příčiny, riziko dalšího ohrožení pro postižené i zachránce, počet raněných), bezpečnost zachránce je prioritou
 - zajištění místa nehody pro zamezení dalšímu poškození (např. trojúhelník, výstražná světla, vyndání klíčků ze zapalování, uzavření komunikace, vypnutí elektrického proudu, zajištění nebezpečných předmětů v okolí...)
2. Zdravotnická první pomoc – vždy myslíte na svou bezpečnost a používejte bariérové pomůcky (rouška, rukavice)
 - vyšetření postiženého (masivní krvácení, vědomí, dech, bolestivá místa, celé tělo od hlavy k patě)
 - poskytnutí první pomoci u stavů, které nesou odložení (masivní krvácení, bezvědomí se zástavou životních funkcí u dítěte, tonoucího, podchlazeného)
 - přivolání zdravotnické záchranné služby
 - poskytnutí první pomoci stavům, které snesou odložení
 - kontrola postižených do příjezdu zdravotnické záchranné služby
3. Odborná zdravotnická pomoc

PŘIVOLÁNÍ ZDRAVOTNICKÉ ZÁCHRANNÉ SLUŽBY

- v České republice používejte číslo 155, pokud nepotřebujete dispečera ovládajícího cizí jazyk (linka 112 je spravována Hasičským záchranným sborem ČR a je určena především pro cizince), operátor linky 155 v případě potřeby hasiče či policii zavolá
- dispečer z linky 155 má potřebné znalosti pro telefonicky asistovanou první pomoc a povede vás
- vždy volejte co nejdříve (ve více zachránčích okamžicích, pokud je zachránce jen jeden, pak okamžitě po zástavě masivního krvácení a zjištění stavu dýchání, u dětí po jedné minutě resuscitace)
- je nutné uvést tyto informace:
 1. jméno volajícího
 2. místo, odkud volá
 3. co se stalo, počet poraněných, zranění (prioritně sdělujeme život ohrožující stavy)
 4. přístupové cesty k místu nehody
 5. kontaktní telefon
- hovor nikdy nekončíme jako první

Zástava masivního krvácení je jednou z nejdůležitějších činností při poskytování první pomoci. Při poranění velké tepny je život člověka ohrožen během několika desítek vteřin. Při náhlé krevní ztrátě 1,5-2 litry krve dochází k rozvoji tzv. šokového stavu, jehož podstatou je snaha organismu zajistit zásobování kyslíkem životně důležitým orgánům (srdce, mozek), a to i na úkor orgánů ostatních. Není-li rychle a adekvátně léčen, dochází k nezvratným změnám a úmrtí postiženého.

1. Masivní vnější tepenné a žilní krvácení

ZÁSTAVA MASIVNÍHO KRVÁCENÍ

Zástava masivního krvácení je jednou z nejdůležitějších činností při poskytování první pomoci. Při poranění velké tepny je život člověka ohrožen během několika desítek vteřin. Při náhlé krevní ztrátě 1,5-2 litry krve dochází k rozvoji tzv. šokového stavu, jehož podstatou je snaha organismu zajistit zásobování kyslíkem životně důležitým orgánům (srdce, mozek), a to i na úkor orgánů ostatních. Není-li rychle a adekvátně léčen, dochází k nezvratným změnám a úmrtí postiženého.

1. Masivní vnější tepenné a žilní krvácení

➤ zraněného položte, postiženou končetinu zvedněte do výše

a) zástava krvácení **stiskem cévy** přímo v ráně, pro lepší utěsnění je možné obalit si prsty sterilním mulem, po stlačení tlak nepovolujte do předání ZZS

b) zástava krvácení **tlakovým obvazem** (hotový obvaz č. 3 nebo velká vrstva krycího materiálu a elastické obinadlo, pokud potřebujete mít volné ruce):

- skládá se z tří základních vrstev:
 - 1) vrstva krycí (sterilní) – přikládá se přímo na ránu, po jejím přiložení na ránu se s ní již nepohybujte (např. sterilní čtverec)
 - 2) vrstva tlaková – svým tlakem zastavuje krvácení z poraněné cévy (např. vrstva gázy alespoň 5 cm vysoká)
 - 3) vrstva připevňovací – připevní obvaz k ráně, nesmí být zatažena příliš silně (např. obinadlo, může být elastické)
- po dokončení obvazu sledujte jeho funkčnost, při prosakování obvazu přidejte další tlakové vrstvy (předchozí nesnímejte), tlakový obvaz může mít až tři tlakové vrstvy (při dalším prosakování přiložte zaškrcovadlo)

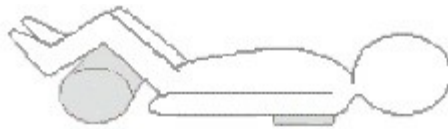
c) zástava krvácení **zaškrcovadlem**

- tento způsob volte pouze ve výjimečných případech, neboť do zaškrčené končetiny uzavřete přívod kyslíku a živin, což může v následku zapříčinit ztrátu celé končetiny
- indikace přiložení zaškrcovadla:
 1. masivní krvácení z pažní a stehenní tepny u dospělých, jež nelze zastavit jiným způsobem
 2. úrazová amputace končetiny provázená masivním krvácením
 3. prosakuje-li třetí tlaková vrstva správně přiloženého tlakového obvazu
 4. otevřená zlomenina provázená masivním krvácením
 5. zaklíněné cizí těleso v ráně provázené masivním krvácením
 6. při některých typech crush syndromu – syndromu ze zasypaní
- zaškrcovadlo přikládejte vždy přes oděv, těsně nad ránu, nikdy do blízkosti kloubu, na krk a v místě dvou kostí (lze přiložit jen na stehno nebo na paži mezi loket a rameno), výjimku tvoří amputace, u níž je oddělena koncová část kloubu, což umožní stíštění cév i v prostoru mezi kostmi
- zaškrcovadlo musí být dostatečně široké (nejméně 5 cm)
- zaškrčenou končetinu znehybníme a chladíme
- při správně přiloženém zaškrcovadle je končetina na okrajích bledá, není hmatný puls na tepnách, končetina je chladnější, při stlačení nehtových lůžek zůstanou bledá a nezrůžoví
- přiložené zaškrcovadlo nepovolujte
- na přiložené zaškrcovadlo zapište přesný čas jeho přiložení

2. Vnitřní krvácení

- vycházíme z mechanismu úrazu (pád z výšky, zlomeniny dlouhých kostí, pád předmětu na břicho...)
- Krvácení do dutiny břišní
 - vzniká poraněním břišních orgánů nebo jako komplikace interního onemocnění
 - projevuje se velkou bolestí, rozvojem šokového stavu (nutná protišoková opatření), případně podlitinou a ztvrdnutím v oblasti břicha
 - ihned volejte ZZS s vyslovením podezření na krvácení do dutiny břišní

- Krvácení do dutiny hrudní
 - nejčastěji krvácení z mezižebních cév při zlomeninách žebér
 - projevuje se rozvojem šokového stavu, dušností, omezením dýchacích pohybů, promodráním okrajových částí těla (např. rty, prsty...)
 - nutné ihned volat ZZS
 - proveďte protišoková opatření
 - při zhoršení dýchacích funkcí zahajte podpurné dýchání, při zástavě dýchacích funkcí zahajte resuscitaci
- krvácení do dutiny lební
 - důsledek mozkolebečního poranění (např. zlomenina baze lební) nebo následek cévní mozkové příhody
 - projevuje se poruchou vědomí, někdy různá velikost zornic či krvácení z uší a nosu (nepodceňujte krvácení z uší!)
 - nutné ihned volat ZZS
 - poloha na zádech s lehce podloženou hlavou (v případě krvácení z ucha naklonění na krvácející stranu)
- Krvácení do měkkých tkání
 - provází zlomeniny dlouhých kostí
 - modřina, může se rozvinout šokový stav (nutná protišoková opatření)
 - vždy chlaďte, případně končetinu znehybněte

PROTIŠOKOVÁ OPATŘENÍ

Příznaky šoku:

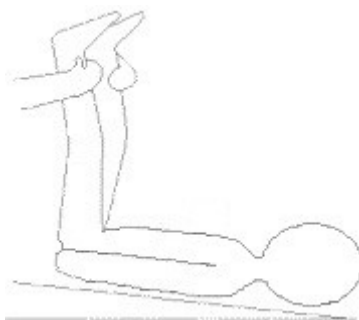
- zrychlení srdeční frekvence (nad 100 tepů/min.)
- pokles krevního tlaku
- puls je špatně hmatný až nehmatný na periferních tepnách (např. na zápěstí)
- bledost, studený pot
- změna chování zraněného, apatie
- žízeň, nevolnost
- postupná ztráta vědomí, selhání životních funkcí

První pomoc:

- protišoková poloha – zraněný leží na zádech, dolní končetiny podložíme min. 30 cm

- autotransfuzní poloha – u velkých ztrát tekutin, když protišoková poloha nepomáhá, dolní končetiny zvednete kolmo k trupu (nebo položte zraněného na nakloněnou rovinu hlavou dolů, např. na svahu)

- pravidlo pěti T:
 - Tišení bolesti – ošetřením poranění, analgetika nepodáváme, úlevová poloha
 - Teplo – tepelný komfort (v létě stín, v zimě přikrývka a izolace od země)
 - Tekutiny – pouze otírání obličeje a rtů vlhkým kapesníkem
 - Ticho – zajištění klidu a ticha v okolí poraněného, komunikace s ním
 - Transport – včasné přivolání ZZS, nikdy sami netransportujeme (hrozí zhoršení stavu)

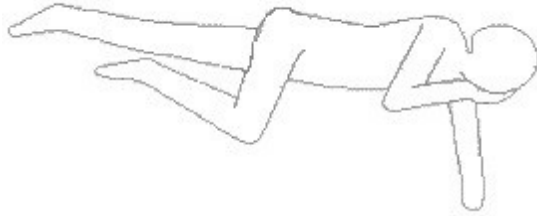
Bezvědomí

Jako bezvědomí je označován stav, kdy jedinec nereaguje na oslovení, zatřesení ani bolestivý podnět.

Postup:

- oslovení postiženého
- bolestivý podnět (štípnutím do ušního lalůčku či hřbetu ruky) nebo lehké zatřesení postiženým
- kontrola, zda postižený masivně nekrváčí (pokud ano, zástava krvácení)
- pokud postižený leží na břiše, šetrné přetočení na záda, ideálně ve čtyřech lidech (při pádu z výšky, autonehodě apod. zacházejte se zraněným, jako by měl poškozenou páteř)
- revize dutiny ústní (odstraňujte pouze viditelné překážky)
- záklon hlavy (podložením lopatek či tlakem na čelo – nepodkládejte hlavu!)
- kontrola dechu (pohledem na hrudník, poslechem u úst a pohmatem na hrudníku, musí být spontánní a pravidelný, lapavé nádechy vyžadují zahájení resuscitace)
- volání ZZS (linka 155)
- dovyšetření postiženého (zlomeniny a jiná poranění)

- postiženého se zachovaným dechem uložte do stabilizované (zotavovací) polohy na boku, u bezvědomí následkem úrazu pouze mírný záklon hlavy

Resuscitace – postupy a poměry pro laickou veřejnost

V případech, kdy dochází při bezvědomí i k zástavě oběhu, je zapotřebí zahájit resuscitaci (oživování). U dětí bývá příčina zástavy životních funkcí převážně dechová, např. dušení při vdechnutí cizího tělesa, u dospělých dochází nejčastěji k zástavě krevního oběhu při onemocnění srdce.

Postupy při zjišťování základních životních funkcí

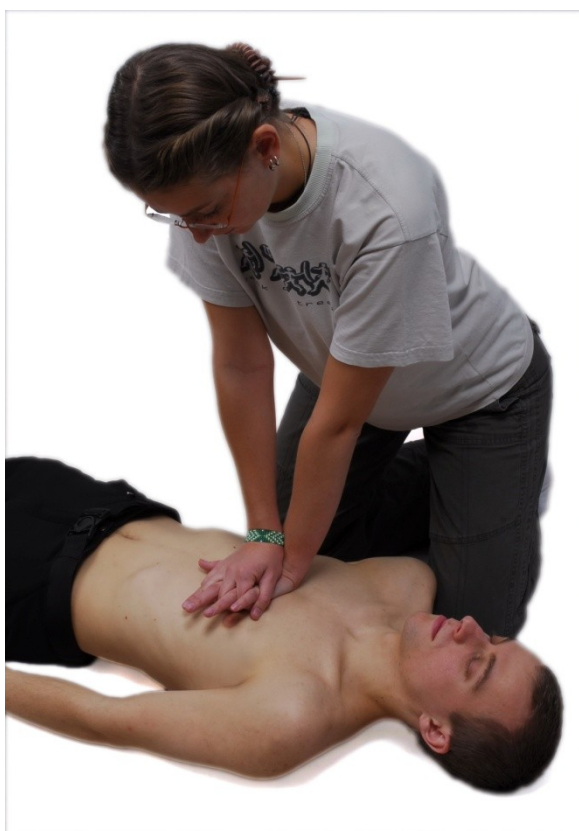
Nejdříve zjistěte stav vědomí - postiženým zatřeste a hlasitě ho oslovte, např. „Jste v pořádku?“. Pokud je postižený v bezvědomí, pokuste se uvolnit dýchací cesty záklonem hlavy a zjistěte, zda postižený dýchá. V případě, že postižený normálně dýchá, uložte ho do stabilizované (zotavovací) polohy na boku a do příjezdu ZZS a stav dýchání stále kontrolujte. Pokud u postiženého zjistíte, že nedýchá nebo má lapavé dechy (jako když se nadechuje kapr), tak musíte okamžitě zahájit nepřímou srdeční masáž a umělé dýchání. V žádném případě se nezdržujte nahmatáváním tepu!

Postup při provádění resuscitace

- hlasitě volejte o pomoc, pokud jste u postiženého sami
- přemístěte zraněného na pevnou podložku
- mírný záklon hlavy (někdy postižený začne spontánně dýchat, poté nepotřebuje oživovat)

- volejte ZZS na lince 155, dispečer vás povede krok za krokem až do příjezdu ZZS. U dospělého nejdříve volejte na 155 a pak resuscitujte. U dětí nejdříve 1 minutu resuscitujte a pak volejte na 155.
- odhalte hrudník
- přiložte hranu ruky na střed hrudní kosti (spojnice bradavek) tak, aby se nedotýkaly prsty ruky hrudníku, druhou ruku přiložte na první
- hrudník stlačujte pravidelně rychlostí cca 100 stlačení za minutu do 1/3 předozadní hloubky hrudníku (5–7 cm)
- při stlačování hrudníku se nakloňte nad postiženého tak, aby vaše ramena byla nad hrudní kostí postiženého a vaše horní končetiny byly propnuté, nepokrčujte je ani při masáži

- při masáži nezvedejte ruce z povrchu hrudníku postiženého
- při vdechu mírně zakloňte hlavu postiženého, jednu ruku položte na čelo postiženého a prsty stiskněte nosní křídla
- druhou rukou odtáhněte bradu, tím otevřete ústa
- vdech trvá 2 vteřiny, poté uvolněte nosní křídla a nechte postiženého 3 vteřiny vydechnout
- délka vdechu se řídí prvními pohyby hrudníku postiženého
- velikosti dítěte by měla odpovídat i váha vkládaná do stlačení (u dítěte jen jednou rukou, u novorozenců pomocí palců rukou nebo ukazováčkem a prostředníčkem)
- v případech, kdy nechcete/nemůžete provádět dýchání z plic do plic, se doporučuje provádět alespoň nepřímou srdeční masáž
- pokud je záchránců více, je vhodné se při resuscitaci střídat
- pokud začne postižený normálně dýchat, zkontrolujte, zda nemá další zranění, a do příjezdu zdravotnické záchranné služby kontrolujte, zda postižený nepřestal normálně dýchat

Poměry při nepřímé srdeční masáži a umělém dýchání

Dospělý člověk	1 nebo 2 zachránci	30 stlačení hrudníku a 2 vdechy
Dítě do 8 let	1 nebo 2 zachránci	5 úvodních vdechů a 30 stlačení hrudníku, pokračujeme 30:2
Novorozenci	1 nebo 2 zachránci	1 vdech a 3 stlačení hrudníku

Kdy je možné resuscitaci ukončit:

- předáním postiženého zdravotnické záchranné službě
- naprostým vyčerpáním zachránce
- postižený začne sám normálně dýchat

V případě, že máte k dispozici AED (automatický externí defibrilátor) a jste v jeho použití proškoleni, tak ho po zjištění, že postižený nedýchá, přineste a použijte.

Závěr

Tento text není v žádném případě vyčerpávajícím souhrnem první pomoci. Pokusili jsme se na omezeném prostoru příručky postihnout nejdůležitější události, se kterými se můžete v přírodě setkat.

Pokud si však nebudete vědět rady, stačí zapamatovat si toto dvanáctero:

- 1) obhlédněte terén a zjistěte, co se kde a komu stalo (může vám pomoci i výpověď svědků)
- 2) zjistěte stav poraněných a volejte ZZS (ohlase své jméno, co se kde stalo, počet zraněných a typy zranění, pohlaví a přibližný věk poraněných a kontakt na sebe)
- 3) s první pomocí začněte u osob, u kterých může poranění ohrozit život (tepenné krvácení, bezvědomí, zástava dechu, pneumotorax a šok)
- 4) k ošetření použijte standardní pomůcky, pokud je však nemáte, improvizujte!
- 5) ke každému poranění, kde se vyskytuje krev či jiné výměšky, si VŽDY berte rukavice!
- 6) s postiženým udržujte kontakt, nenechávejte ho o samotě (zvláště pokud se jedná o poranění ohrožující život)
- 7) neustále kontrolujte životní funkce u všech zraněných
- 8) poranění neošetřujte vestoje, vždy postiženého posadte, popř. položte
- 9) poraněné končetiny fixujte
- 10) vždy dbejte o bezpečnost nejen postižených, ale i svou!
- 11) berte ohled na možné poranění páteře, pokud mu napovídá mechanismus úrazu
- 12) pokud není ohrožena bezpečnost vaše nebo postiženého, netransportujte

Nejvíce Vám však přejeme, abyste tyto informace nikdy nepotřebovali!

4. Přílohy

Příl. č.1 Vzor "hlášenky"

jméno příslušného orgánu ochrany přírody

STRÁŽ PŘÍRODY

HLÁŠENÍ č. ... / 2012 o vykonané strážní službě

Jméno člena/členů SP:

Služba vykonána dne: 201.. v době od: . do: hod pěšky - na kole - jinak

Místo, trasa pochůzky (*s časovým rozpisem*):

.....

Počasí během služby:

Počet návštěvníků na trase (*odhad pěších / cyklistů*): z toho v MZCHÚ: vozidel:

Zjištěné přestupky a způsob jejich řešení: (*kde, kdy, kdo, co / domluva, pokuta, vykázaní z MZCHÚ*)

.....

.....

Zjištěné nedostatky nebo poškození značení MZCHÚ, vybavení NS apod. (*co, kde, jak*):

.....

.....

Pozorování rostlinných a živočišných druhů:

Druh	lokality (MZCHÚ, místní název dle mapy)	souřadnice místa nálezů	Kat.území nebo nejbližší obec	popis biotopu - místa nálezů	další údaje (počet, taxonom. či fenolog. údaje)

Další činnosti během služby, informace pro návštěvníky CHKOB:

výklad, exkurze, distribuce infomateriálů, údržba značení nebo management cenných lokalit aj.

Další údaje, pozorování, návrhy opatření, požadavky na orgán ochrany přírody, prosím uveďte na druhou stranu hlášenky.

Podpis člena Stráže přírody: hlášení odesláno dne :

jméno příslušného orgánu ochrany přírody

STRÁŽ PŘÍRODY

POZASTAVENÍ RUŠIVÉ ČINNOSTI

Stráž přírody */jméno orgánu ochrany přírody/* tímto z důvodů bezprostředního ohrožení zájmů ochrany přírody dle ustanovení § 81 odst.9 zákona č.114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění, vydává toto opatření:

Fyzické / právnické osobě: (jméno, obchodní jméno)

.....

Bydliště / sídlo :

.....

Datum narození / IČO :

.....

se okamžitou platností nařizuje pozastavit následující rušivou činnost (stručný popis):

.....
.....
.....
.....

na lokalitě (*co nejpřesněji lokalizujte, souřadnice GPS,č.pozemku dle KN, č.popisné budovy*):

.....

katastr.území / obec: v(e) zóně CHKO / NP

Poučení: Posláním strážce přírody je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody. Podle § 81 odst.9 zákona 114/92 Sb. v platném znění je v případě bezprostředního ohrožení zájmů ochrany přírody strážce oprávněn k pozastavení rušivé činnosti. O pozastavení rušivé činnosti strážcem bude bezodkladně informován příslušný orgán ochrany přírody – */jméno orgánu ochrany přírody/*, která do 15 dnů od jeho vydání toto opatření potvrdí, změní nebo zruší.

Strážce je úřední osobou.Nerespektováním tohoto opatření se vystavujete možnému právnímu postihu.

Opatření vydáno dne: v hodin v počtu kopií*

Strážcem (jméno): podpis, služební razítko:

Převzal** : podpis:

(jméno, funkce)

* Jednu kopii obdrží ten, komu bylo opatření vydáno, jednu příslušný orgán ochrany přírody

** V případě, že odmítl převzetí, zaznamenejte, příp.nechejte potvrdit svědkem

Příloha č. 3 Vzory označení strážce přírody

Služební odznak strážce přírody a služební průkaz strážce

Identifikační číslo odznaku je trochu nelogicky vyraženo na zadní straně

Příklad služebního razítka

skutečná velikost 19 x 55 mm, dole identifikační číslo razítka v rámci ustavujícího orgánu

Příklad služebního označení - nášivky na levý rukáv

strážci působící v krajích zde mohou mít znak kraje

Příloha č. 6 Doporučené vybavení stráže přírody do terénu

Potřebné	Pozn.
služební označení	odznak stráže přírody, služební průkaz, razítko (strážce)
mobilní telefon	s nabitými bateriemi a uloženými důležitými kontakty
zápisník, tužka	tužku, jejíž písmo se po namočení nerozpije
formuláře	pozastavení rušivé činnosti, upozornění řidičům
lékárnička	může v ní být i "tahák" jak na to
právní předpisy	nejlépe plné znění ZOPK - pro případ setkání s obzvláště zvědavým a vzdělaným přestupcem
bloky na pokuty	v nepromokavém obalu, označené razítkem úřadu; k blokům na místě nezaplaceným doporučujeme mít předtištěné poučení
dalekohled	
fotoaparát	nejlépe digitální či na mobilu; náhradní baterky v suchu a teple
Může se hodit	
stejnokroj	či alespoň některé jednotné výstrojní prvky pro strážce daného regionu (bundy, košile, trika)
mapy, přístroj GPS	lokalizace nálezů zajímavých druhů, přestupků
infomateriály, prospekty	pro turisty
kapesní nůž	nejlépe takový, co má více nástrojů ("švýcarák") - na drobné opravy návštěvnické infrastruktury
kapesní svítilna / čelovka	do jeskyní; pro případ „zatmění“; signalizace
igelitová taška	na odpadky; na ochranu obsahu batohu před promáčením
pracovní rukavice	pro případ, kdy je nutno přiložit ruce k dílu
pláštěnka / deštník	

7. Doporučené kontakty

Každý strážce by měl co nejlépe poznat oblast svého působení - a to se netýká jen přírody. Neméně důležitá je i znalost lidí, kteří s chráněným územím mají co do činění. Proto je nezbytné mít k dispozici kontakty na klíčové lidi či instituce. Jejich výběr je samozřejmě individuální, přesto si dovolueme Vám dát pár tipů, co si poznamenat do zápisníku či do mobilu. Konkrétní jména, adresy či telefonní čísla si samozřejmě vyhledáte sami, nebo Vám je poskytne Váš ustavující úřad.

- ustavující orgán ochrany přírody vč. jeho pracovníků a jejich zaměření
- místně příslušný inspektorát ČIŽP, odd.ochrany přírody (ČIŽP má pohotovostní tel.čísla)
- příslušná obvodní oddělení Policie ČR (příp. městské Policie)
- lesní správy LČR (nejlépe kontakty na jednotlivé revírníky)
- další velcí vlastníci lesa / jiný velký hospodařící subjekt (rybářství, zem. družstvo apod.)
- nejbližší stanice pro handicapované živočichy
- přehled o honitbách - kontakt na myslivecké hospodáře (dtto u rybářů)
- referáty ŽP městských úřadů (orgán st.správy lesů, myslivosti, vodohospodáři)
- Horská služba
- středisko ekologické výchovy; informační centra; místní ochránářské nevládní organizace
- poskytovatelé služeb v oblasti (horské chaty, kempy, penziony, dobrá hospoda, cykloservis ...)

